

summarium

SOCIETATIS SCIENTIARUM
CATHOLICAE
UNIVERSITATIS LUBLINENSIS
IOANNIS PAULI II

2022

R. 51 (71)

TOWARZYSTWO NAUKOWE
KATOLICKIEGO UNIwersYTETU LUBELSKIEGO
JANA PAWŁA II

KOMITET REDAKCYJNY

Wojciech Daszkiewicz, Arkadiusz Jabłoński, Agnieszka Lekka-Kowalik,
Stanisław Majdański (REDAKTOR NACZELNY),
Stanisław Sarek (SEKRETARZ)

Opracowanie redakcyjne
Stanisław Sarek
Monika Szysiak (sprawozdania)

Skład komputerowy
Stanisław Sarek

Projekt okładki
Benedykt Tofil

© Copyright by Towarzystwo Naukowe KUL 2023

TOWARZYSTWO NAUKOWE
KATOLICKIEGO UNIwersYTETU LUBELSKIEGO
JANA PAWŁA II

ul. Chopina 29/11, 20-023 Lublin, tel. 81 525 01 93, tel./fax 81 524 31 77
e-mail: tnkul@tnkul.pl www.tnkul.pl
Dział Marketingu i Kolportażu 81 524 51 71

ISSN 0137-4575 Nakład 50 egz.

Druk i oprawa: ELPIL, ul. Artyleryjska 11, 08-110 Siedlce

Die XIV mensis Martii anno Domini MMXXIII
pie in Domino obdormivit et domum Patris transiit

STANISLAUS MAJDAŃSKI

philosophiæ doctor illustris,
vir bonus atque valde eruditus et sapiens,
Societatis nostræ Scientiarum socius honorarius,
huiusce etiam «SUMMARI» eius
MULTOS PER ANNOS SUMMUS EDITOR
laboriosus atque inventuosus

*Requiescas in pace, Doctor Stanislae,
et lux perpetua luceat Tibi...*

Dnia 14 marca roku Pańskiego 2023
pobożnie zasnął w Panu i przeszedł do domu Ojca

STANISŁAW MAJDAŃSKI

wytrawny doktor filozofii,
człowiek dobry, wielce uczony i mądry,
członek honorowy naszego Towarzystwa,
a także niniejszego jego «SUMMARIUM»
DŁUGOLETNI REDAKTOR NACZELNY
nader pracowity i pomysłowy

*Odpoczywaj w pokoju, Doktorze Stanisławie,
a światłość wiekuista niechaj Ci świeci...*

CÆTUS GENERALIS
SOCIETATIS SCIENTIARUM
CATHOLICÆ UNIVERSITATIS LUBLINENSIS
IOANNIS PAULI II

SENTENTIA SUA
DIE XXV MENSIS MARTII A.D. MMXV COMPROBATA
CONTULIT

IN
ILLUSTRISSIMUM DOMINUM

STANISLAUM
MAJDAŃSKI

ERUDITISSIMUM PHILOSOPHIÆ DOCTOREM
NOMEN ET DIGNITATEM

SOCII HONORIS CAUSA

EIUSDEM SOCIETATIS SCIENTIARUM
CATHOLICÆ UNIVERSITATIS LUBLINENSIS
IOANNIS PAULI II

LUBLINI, DIE XXIX MENSIS MAII A.D. MMXV

SECRETARIUS GENERALIS

Mirosław Sitarz

Iuris canonici Doctor habilitatus
Iuris scientiarum in Catholica Universitate Lublinensi
Professor Extraordinarius

PRÆSES

Augustinus Eckmann
Theologiæ Doctor habilitatus
Scientiarum Humaniorum
Professor Ordinarius

*Kopia dyplomu tytułu członka honorowego TN KUL
nadanego 25 marca 2005 r., wręzonego 29 maja 2005 r.*

NONAGESIMA ADVENIENS...*

ARCHIVALIA SOCIORUM NOSTRORUM ET ALIORUM
PARUM DIVULGATA

* Tytuł tego działu nawiązuje do zbliżającej się (*adveniens*) 90. rocznicy (*nonagesima*) powstania Towarzystwa Naukowego KUL, która przypadnie w 2024 r. Będziemy tutaj zamieszczać teksty, zwłaszcza archiwalne (*archivalia*), niekiedy bywa mało upowszechnione (*parum divulgata*), napisane bądź przez Członków TN KUL (*Sociorum nostrorum*), bądź przez innych Autorów (*aliorum*), związane z ciekawymi, a czasem mniej znanymi faktami z historii TN KUL.

O ŻYCIU I DZIAŁALNOŚCI
KS. DR. ANTONIEGO SZYMAŃSKIEGO
W UJĘCIU BIOGRAFISTYKI PEDAGOGICZNEJ
NA 80. ROCZNICĘ ŚMIERCI

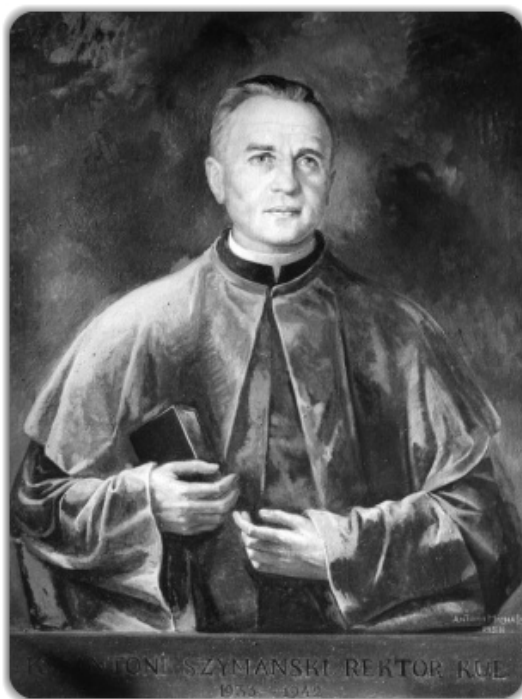
W ramach serii tekstów pod ogólnym tytułem „Nonagesima adveniens... Archivalia sociorum nostrorum parum divulgata”, nawiązującym do zbliżającej się (*adveniens*) 90. rocznicy (*nonagesima*) powstania Towarzystwa Naukowego KUL, która przypadnie w 2024 r., w poprzednim tomie „Summarium” zaprezentowaliśmy tekst sprzed sześćdziesięciu laty, opublikowany w „Zeszytach Naukowych KUL” przez biskupa Tomasza Wilczyńskiego, wówczas ordynariusza warmińskiego, opisujący zaiste przejmująco „ostatnie lata życia księdza Antoniego Szymańskiego – rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1939-1942)”. Była to opowieść bezpośredniego świadka wydarzeń, do których doszło w ciągu trzech lat w Bełżycach, gdzie ks. Tomasz Wilczyński był wtedy najpierw administratorem, a później proboszczem tamtejszej parafii Nawrócenia św. Pawła Apostoła, w której znalazł schronienie zwolniony z więzienia na Zamku lubelskim ks. dr Antoni Szymański, rektor KUL oraz inicjator, członek założyciel i pierwszy prezes TN KUL.

W tym tomie „Summarium”, dokładnie w 80. rocznicę śmierci ks. Antoniego Szymańskiego – zm. 9 października 1942 r., zamieszczamy z kolei tekst sprzed dziesięciu laty, napisany przez ks. prof. Edwarda Walewandra, byłego kierownika Katedry Pedagogiki Porównawczej i Filozofii Wychowania KUL, znanego i cenionego historyka, legitymującego się znacznym dorobkiem naukowym i uznanymi osiągnięciami dydaktycznymi. Jedną z ulubionych uprawianych przezeń dziedzin jest biografistyka, wśród której wielu odgałęzień istnieje m.in. biografistyka pedagogiczna, promująca postacie wybitne, reprezentujące różne sfery życia społeczeństwa, jako – rzecz można – wzorce. W takim swoistym duchu, właśnie biografistyki pedagogicznej, jest po części utrzymany przedrukowywany tekst, niesztampowo opisujący życie i działalność ks. dr. Antoniego Szymańskiego, rektora KUL, jego wykładowcy oraz inicjatora, członka założyciela i pierwszego prezesa TN KUL.

Stanisław Sarek

OCTOGESIMO ANNO AB OBITU

W 80. ROCZNICĘ ŚMIERCI

KS. DR ANTONI SZYMAŃSKI

URODZONY 27 X 1881 W PRASZCE KOŁO WIELUNIA

ZMARŁ 9 X 1942 W BEŁŻYCACH

REKTOR KUL OD 7 XII 1933 DO 9 X 1942

PEŁNIĄCY OBOWIĄZKI REKTORA KUL: 23 II 1922 – 21 VI 1922,
17 IV 1925 – 17 VI 1925

WICEREKTOR KUL: 14 II 1922 – 23 II 1922, 08 VI 1924 – 17 IV 1925,
17 VI 1925 – 05 XI 1926

W 1934 INICJATOR POWSTANIA, POTEM CZŁONEK ZAŁOŻYCIEL
I PIERWSZY PREZES TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL

REQUIEM ÆTERNAM DONA EI, DOMINE

KS. EDWARD WALEWANDER

QUI NON CESSIT MALIS,
SED CONTRA AUDIENTIOR IIT
(TEN, KTÓRY Wbrew PRZECIWNOSTCIOM
TYM ODWAŻNIEJ SZEDŁ NAPRZÓD) –
KSIĄDZ REKTOR ANTONI SZYMAŃSKI (1881-1942)
I TRUDNE POCZĄTKI KUL*

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito!
[Ty nie przejmuj się przeciwnościami,
lecz wbrew nim tym odważniej idź naprzód!]
(Wergiliusz, *Eneida* VI, 95)

WSTĘP

Biografistyka to część historiografii. Przedmiotem badań biografistyki jest życie człowieka w jego dynamicznym rozwoju. Głównie zadanie biografistyki polega zatem na ukazaniu wydarzeń zewnętrznych, z których wyrasta życie duchowe jednostki. Pod ich wpływem kształtują się motywy jej działania. Biograf ma podkreślić zwłaszcza indywidualność, odrębność i niepowtarzalność danej osoby. Biografistyka ma charakter interdyscyplinarny. Wśród wielu odgałęzień tej nauki istnieje między innymi biografistyka pedagogiczna, której zakres jest szeroki. Promuje ona postacie wybitne, reprezentujące różne sfery życia społeczeństwa.

Wydaje się, że kilka tych uwag wstępnych przyda się do przedstawienia drogi życiowej ks. Antoniego Szymańskiego jako człowieka wielce zasłużonego dla Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Ks. prof. zw. dr hab. EDWARD WALEWANDER – emerytowany profesor KUL, były kierownik Katedry Pedagogiki Porównawczej i Filozofii Wychowania Instytutu Pedagogiki KUL, członek czynny TN KUL; e-mail: e.wale@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7826-2332>.

* Przedruk nieznacznie zmienionego tekstu *Trudne początki KUL – Ksiądz Rektor Antoni Szymański (1881-1942)* z książki: E. WALEWANDER, *Kapłani w mojej pamięci*, Lublin 2021, s. 119-133, pierwotnie przygotowanego na 70. rocznicę śmierci ks. dr. A. Szymańskiego.

TŁO HISTORYCZNE ŻYCIA KS. ANTONIEGO SZYMAŃSKIEGO

Antoni Szymański urodził się i wzrastał w okresie zaborów, gdy Polska była podzielona na trzy części. Pochodził z części rosyjskiej, która ucierpiała najwięcej. Znany pisarz angielski pochodzenia polskiego Joseph Conrad Korzeniowski w młodości boleśnie doświadczył panowania rosyjskiego. Pisał potem o „zbrodni zaborów”, tłumacząc światu, jak okrutnie Rosjanie prześladowali Polaków¹. Szymański, jako jeden z wielu patriotów, zdobywszy wysoką pozycję w świecie nauki, pozostał w kraju, choć miał propozycję pracy na uniwersytetach na Zachodzie. Kierując się duchem pozytywizmu chrześcijańskiego, chciał uczestniczyć w odbudowie ojczyzny, która uzyskała niepodległość po długiej niewoli.

Ksiądz Antoni Szymański pojawił się na Uniwersytecie Lubelskim w 1918 r., tuż po jego utworzeniu, wraz z podnoszącą się z ruin Polską. W nowo powstałe środowisko wniósł doświadczenie swej dziesięcioletniej pracy dydaktycznej w Seminarium Duchownym we Włocławku, gdzie wykładał filozofię i nauki społeczne. Ten okres życia zaczął razem ze swoimi najbliższymi kolegami: głównym twórcą katolickiej uczelni w Lublinie, ks. Idzim Radziszewskim, pierwszym jej rektorem, i z ks. Marianem Leonem Fulmanem, który w listopadzie 1918 r., został biskupem lubelskim.

Trzej przyjaciele przystąpili do gruntownej pracy u podstaw. Osiągnięcia ks. Szymańskiego stały się możliwe nie tylko dzięki jego umiejętnościom i walorom osobistym, ale między innymi także dlatego, że miał on potężne wsparcie obu współbraci włocławskich, zwłaszcza biskupa Fulmana. Wszyscy trzej zdobyli formację w środowisku kościelnym włocławskim, które wyróżniało się wysokim poziomem intelektualnym i moralnym. We Włocławku wychodziły czasopisma naukowe i formacyjne, takie jak „Ateneum Kapłańskie”, „Wiadomości Pasterskie” czy „Kronika Diecezji Kujawsko-Kaliskiej”, które cieszyły się dużym zainteresowaniem kleru polskiego w całym kraju. Do tych wielkich włocławskich mężów wiary i nauki, którzy na początku Dwudziestolecia zakorzenili się w Lublinie, we wrześniu 1923 r. dołączył czwarty niezwykle kapłan, ks. Józef Kruszyński, który później, w okresie okupacji niemieckiej, jako wikariusz generalny sprawował rządy w diecezji lubelskiej, zastępując uwięzionego w niemieckim obozie koncentracyjnym, a potem przebywającego pod rygorami ścisłego aresztu domowego w Nowym Sączu, z dala od umiłowanej Lubelszczyzny, swojego przyjaciela, biskupa Mariana Leona Fulmana. Spośród tej „wielkiej

¹ B. JEDYNAK, *Myśl pedagogiczna lat 1918-1939*, w: *Biskup lubelski Marian Leon Fulman. Pedagog trudnych lat*, red. E. Walewander, Lublin 2010, s. 33.

czwórki” jedynie ks. Kruszyński przeżył drugą wojnę światową. Pozostali spoczęli w tym czasie w lubelskiej ziemi, której służyli całe życie.

Pedagogia Boża daje wiele do myślenia. Wspomnijmy zatem choćby to, że po śmierci biskupa Fulmana w grudniu 1945 r. osieroconą diecezją lubelską zarządzał od 1946 r. prawie do końca 1948 r. inny kapłan włocławski, bp Stefan Wyszyński, później wielki Prymas Polski, zwany Prymasem Tysiąclecia, który kontynuował dziedzictwo swoich poprzedników.

Pokolenie budowniczych niepodległości Polski, odrodzonej po 123 latach niewoli, żyło na terytorium kraju, który liczył 388,4 tys. km². Pod tym względem zajmowała Polska zajmowała szóste miejsce w Europie. Także pod względem liczby ludności Polska plasowała się na szóstym miejscu w Europie. W ogólnej liczbie ludności, liczącej wówczas 27 mln, było 8,8 mln Polaków (68%). Resztę stanowiły mniejszości narodowe, liczne zwłaszcza na Lubelszczyźnie i w województwach wschodnich². Duża część ludności ukraińskiej nie identyfikowała się z państwem polskim i przejawiała tendencje separatystyczne³. Żydzi w swojej masie żyli w stosunkowo zamkniętych społecznościach, dość słabo asymilujących się z kulturą polską. Wielu Niemców zachowywało swą tożsamość z Rzeszą, co miało bolesne skutki podczas drugiej wojny światowej. Jeśli do tego dodamy kolosalne straty biologiczne i materialne, spowodowane działaniami wojennymi, a także analfabetyzm na ziemiach wschodnich, lepiej zrozumiemy powagę sytuacji, w jakiej przyszło działać pokoleniu ojców założycieli KUL-u, silnie inspirowanemu ideą pracy u podstaw i dobrze rozumiejącemu potrzebę przemian społecznych w Polsce po 1918 r.

Jędrzej Moraczewski, premier pierwszego rządu odrodzonej Rzeczypospolitej, dokonał rzeczowej analizy gospodarki polskiej, jaką zastał w 1919 r., i stwierdził: „Żaden kraj nie został wskutek wojny tak zniszczony, jak Polska. Przeszło ćwierć miliona budowli leży w gruzach lub zupełnie nie istnieje. Pocisk armatni, ogień, mina, pożoga, ręka żołnierska niszczyły cztery lata miasta, miasteczka i wsie. Kanale z całego świata zwały się do Polski i rabowały ją doszczętnie. Rabowało cofające się wojsko rosyjskie pod pozorem ewakuacji, rabowali «nasi oswobodziciele spod ciemnej gwiazdy»: Niemcy, Madziarzy i Austriacy, rabują niegorzej Ukraińcy. [...] Śmiało można przyjąć, że zużyto, zabrano, zniszczono lub wywieziono z Polski przeszło 1 000 000 ładunków wagonowych bydła, maszyn, surowców i towarów wszelkiego rodzaju, oprócz olbrzymiej ilości zboża,

² M. ECKERT, *Historia Polski 1914-1939*, Warszawa 1990, s. 65-69; P.J. JAMSKI, *Pocztówki z Kresów przedwojennej Polski*, Warszawa 2012, s. 11.

³ Por. L. KULIŃSKA, *Działalność terrorystyczna i sabotażowa nacjonalistycznych organizacji ukraińskich w Polsce w latach 1922-1939*, Kraków 2009.

drzewa i produkcji górniczej. Jasną jest rzeczą, że wskutek tego zniszczono na długi czas przemysł, zrujnowano poważnie rolnictwo. Bezrobocie i głód są u nas tedy nie chwilowym, ale długotrwałym, a więc bez porównania groźniejszym zjawiskiem niż w innych krajach Europy”⁴.

Skutkiem takiego stanu rzeczy była bardzo słaba kondycja zdrowotna społeczeństwa, zwłaszcza dzieci, młodzieży i nauczycieli, o czym trzeba tutaj przynajmniej wspomnieć. Należy o tym mówić, abyśmy mogli zrozumieć, dlaczego ks. Szymański tak bardzo troszczył się o poprawę warunków bytowych młodzieży oraz kadry naukowej i urzędniczej Uniwersytetu.

Najbardziej bolesną stratą dla Polski była śmierć lub zaginięcie ponad 400 tys. mężczyzn, którzy podczas I wojny światowej byli zmuszeni do bratobójczej walki w obcych armiach. Wojna z Rosją sowiecką i walki o granice zachodnie pochłonęły kolejne 100 tys. istnień ludzkich; drugie tyle było rannych. W domach polskich pozostały przeważnie tylko matki. Sieroctwa lub półsieroctwa doznawały polskie rodziny już od pierwszego rozbioru.

Pokolenie nauczycieli szkół wszystkich stopni w niepodległej Polsce cechowała ogromna wrażliwość społeczna i poczucie pełnienia misji. Od 1918 r. prawie do końca lat dwudziestych panował w Polsce wyjątkowy entuzjazm pedagogiczny, jakiego nie było od czasów Komisji Edukacji Narodowej⁵. Miało to duży wpływ na kondycję całego społeczeństwa. Wzrastała w nim siła ducha, która motywowała je do wielkiego wysiłku na rzecz odrodzenia kraju i całego narodu.

W takich uwarunkowaniach prowadził swoją wszechstronną działalność ks. Antoni Szymański na KUL-u. Kolejne jego publikacje zapewniały mu coraz ważniejsze miejsce w odradzającej się nauce polskiej, zwłaszcza w dziedzinie socjologii. Wyrazem docenienia jego badań było zaproponowanie mu stanowiska profesora najpierw na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, a później na Uniwersytecie Poznańskim. Pozostał jednak wierny Uczelni Lubelskiej.

KSIĄDZ ANTONI SZYMAŃSKI NA KUL-U

Na KUL-u ks. Antoni Szymański pracował najpierw jako profesor nadzwyczajny (1918-1924), a potem jako profesor zwyczajny. Wykładał politykę ekonomiczną i społeczną, socjologię i etykę na trzech fakultetach: na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych, na Wydziale Prawa Kanonicznego i na Wydziale Nauk Humanistycznych.

⁴ J. MORACZEWSKI, *Bilans otwarcia*, „Znak” 1968, nr 11-12, s. 1401-1402.

⁵ Por. A. WOCH, *Szkolnictwo średnie ogólnokształcące Lublina 1918-1939*, Lublin 2013.

Jako profesor starał się o dobry kontakt ze studentami. Interesował się ich problemami. Taki pozostał również jako rektor. W sprawozdaniu rektorskim ze stanu uczelni za rok akademicki 1935/36 odnotował, że studenci pierwszego roku mają wielkie trudności z egzaminami. *Rector magnificus* z trzyletnim stażem podkreślał: „Szkoła średnia daje za mało materiału faktycznego, nie przyzwyczajają do pamięciowego opanowania przedmiotu, do odróżniania rzeczy istotnych od podrzędnych, do formułowania sądów i uzasadniania ich. Młodzież jest skłonna do ślizgania się po powierzchni, staje bezradna, gdy ma wykazać znajomość pojęć ścisłych i przeprowadzić rozumowanie. Poza tym nie ma zamiłowania do nauki. Z tych powodów na pierwszym roku musi dokonać olbrzymiej pracy reorganizowania swego umysłu”⁶.

Ksiądz Antoni Szymański pełnił na KUL-u różne funkcje kierownicze. Po niespodziewanej śmierci Księdza Rektora Idziego Radziszewskiego (22 lutego 1922 r.) Wielki Kanclerz Uczelni biskup Marian Fulman pismem z 1 marca 1922 r. upoważnił ks. Szymańskiego do tymczasowego sprawowania obowiązków rektora. Z pewnością zdobyte doświadczenia w pełnieniu tej funkcji zaowocowały tym, że wkrótce powierzono mu funkcję prorektora, którą sprawował do 1926 r. Był to dla KUL-u okres trudny. Z powodu kłopotów ekonomicznych młoda uczelnia walczyła o przetrwanie. W latach 1923-1924 pojawiły się nawet sugestie, aby oddać ją jezuitom. Prorektor Szymański okazał się zdecydowanym przeciwnikiem takiego rozwiązania⁷.

Ksiądz Szymański pełnił też obowiązki dziekańskie. W roku akademickim 1920/21 był dziekanem Wydziału Prawa Kanonicznego, a w roku następnym jego prodziekanem. Przez dwa lata (1931-1933) był dziekanem Wydziału Nauk Społeczno-Ekonomicznych.

Okres sprawowania funkcji rektorskich przez ks. Szymańskiego przyniósł Uczelni stabilizację finansową, sprzyjał jej rozwojowi. Nie musiał już, tak jak jego poprzednicy, borykać się z wielkimi problemami związanymi z przebudową czy remontem obiektów uniwersyteckich. Po długotrwałej przebudowie pod koniec 1936 r. został wykończony kościół akademicki. „Jest to bardzo ładna świątynia [...]. Z dawnej budowli zniszczonej i częściowo zamienionej przez Rosjan na mieszkania i kuchnię, powstała świątynia”⁸ – chwalił się nie bez dumy. Bliski jego współpracownik, ks. Zdzisław Goliński, po latach stwierdził z przekonania-

⁶ Sprawozdanie rektorskie ze stanu KUL w roku akademickim 1935/36 wygłoszone na inauguracji r. a. 1936/37, „Prąd” 1936, listopad, s. 14*.

⁷ S. WILK, *Biskup Marian Leon Fulman jako Wielki Kanclerz KUL*, w: *Biskup lubelski Marian Leon Fulman. Pedagog trudnych lat*, s. 136-138.

⁸ Sprawozdanie rektorskie ze stanu KUL w roku akademickim 1935/36, s. 15*.

niem: „Odnowiony przezeń kościół akademicki był domem rodzinnym i domem modlitwy dla katolickiego, a zwłaszcza młodzieżowego i inteligenckiego ruchu”⁹.

Rozmodlony Ksiądz Rektor swoją bogatą osobowością oddziaływał na wpływowe osobistości Lublina i regionu w celu wypracowywania jednolitych planów rozwoju naukowego i kulturalnego miasta. Częstym miejscem ich spotkań było mieszkanie ks. Szymańskiego, gdzie chętnie przyjmował i hojnie gościł interesantów, choć sam praktykował „franciszkańskie ubóstwo”¹⁰. Nigdy nie stracił kontaktu z ludźmi, co widać w jego publikacjach naukowych i popularnonaukowych. Trzecie wydanie jego najważniejszego dzieła *Zagadnienia społeczne* wyszło w Lublinie krótko przed wybuchem wojny, uderza znajomością realiów ówczesnego życia społeczeństwa, na przykład biedoty miejskiej. Wydaje się, że autor poznał z autopsji jej codzienność¹¹. Prace popularnonaukowe ks. Szymańskiego zawierają szeroki zakres poruszanych zagadnień, dotyczących nie tylko dziedziny socjologii czy etyki. W okresie, gdy był rektorem, wiele miejsca w swojej twórczości poświęcił między innymi problematyce wychowania oraz szkole powszechnej i średniej¹².

Rektor Szymański troszczył się stale o zapewnienie Uniwersytetowi jak najwyższego poziomu naukowego. Zatrudnił wielu młodych, dobrze zapowiadających się absolwentów, między innymi Czesława Strzeszewskiego, później znakomitego profesora, socjologa cenionego w skali światowej. Z roku na rok wzrastała liczba asystentów wywodzących się spośród absolwentów KUL-u. W doborze kadry rektor kierował się nie tylko kwalifikacjami intelektualnymi kandydatów, ale także ich postawą moralną. Bardzo popierał współpracę Uczelni z ośrodkami uniwersyteckimi zagranicą. Coraz liczniejsze były wyjazdy pracowników naukowych lubelskiej Uczelni na kongresy i sympozja naukowe do różnych krajów europejskich. Niejednokrotnie sam uczestniczył w takich zjazdach. Chętnie wysyłał na studia zagraniczne uzdolnioną młodzież.

Z inicjatywy rektora w 1934 r. powstało Towarzystwo Naukowe KUL. Na członków Towarzystwa zapraszano również osoby spoza środowiska uniwersyteckiego KUL tak z Lublina, jak i z całej Polski. Dzięki coraz prężniejszej jego działalności lubelska uczelnia wyższa stawała się środowiskiem bardziej otwartym na szeroką współpracę z innymi ośrodkami.

⁹ Z. GOLIŃSKI, *Ks. dr Antoni Szymański, rektor KUL*, „Ateneum Kapłańskie” 47 (1947), s. 94.

¹⁰ T. WILCZYŃSKI, *Ostatnie lata życia księdza Antoniego Szymańskiego – rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1939-1942)*, „Zeszyty Naukowe KUL”, 1962, nr 3, s. 119.

¹¹ Potwierdzeniem tego niech będzie chociażby wymowny przypis na stronach 397-398 III wydania tego dzieła.

¹² Por. Z. SKROBICKI, *Szymański Antoni*, w: *Słownik polskich teologów katolickich 1918-1981*, t. 7, red. L. Grzebień, Warszawa 1983, s. 270-271.

Prawa państwowe KUL zdobywał etapami. Rektor Szymański kontynuował starania o uzyskanie pełnych praw państwowych. Za jego rządów przyszedł czas na ostatni etap. Na mocy Ustawy Sejmu RP z 9 kwietnia 1938 r. Katolicki Uniwersytet Lubelski otrzymał prawo przysługujące uczelniom państwowym do nadawania wszystkich stopni naukowych na wszystkich wydziałach.

Ksiądz Szymański podejmował liczne inicjatywy, by młodzi ludzie znajdowali na KUL-u dogodne warunki do pogłębienia katolickiego poglądu na świat i kształtowania charakteru w duchu Ewangelii. Zadbął o to, żeby na wszystkich wydziałach świeckich były obowiązkowe wykłady z etyki. Polecał też młodzieży akademickiej korzystanie z innych wykładów poszerzających wiedzę religijną. Popierał działalność duszpasterską księży profesorów wśród studentów. Sam aktywnie włączał się w tę pracę. Kładł duży nacisk na przekazywanie młodzieży zasad katolickiej nauki społecznej. Jej znajomość była sprawą palącą w okresie Dwudziestolecia.

„Ze szczególną radością podkreślam – mówił w październiku 1936 r. – że tok prac uniwersyteckich odbywał się spokojnie. Jest to zasługa zarówno profesorów, którzy pozostają w ciągłym kontakcie ze studentami, jak i młodzieży akademickiej, w szczególności kierowników stowarzyszeń”¹³. Z tego, co zostało tu powiedziane, powstało jego znane hasło: „Duszpasterstwo młodzieży przez młodzież”. W celu realizacji tego hasła powołał Komitet Duszpasterski, skupiający głównie przedstawicieli organizacji i stowarzyszeń studenckich, którego zadaniem było propagowanie samokształcenia i wzajemnej pomocy w zakresie rozwoju intelektualnego i duchowego młodzieży¹⁴.

Ksiądz Szymański był opiekunem Stowarzyszenia Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie”, którego podstawą działania było znane wezwanie św. Piusa X *Restaurare omnia in Christo*. Wraz z młodzieżą organizował, przeważnie w Lublinie, coroczne zjazdy tego Stowarzyszenia, zwane Tygodniami Społecznymi. Referaty wygłaszali pracownicy naukowcy KUL-u. Największą aktywność przejawiał na tych zjazdach ks. Szymański, który nieustraszenie ukazywał podstawy katolickiej nauki społecznej Kościoła i inicjował dyskusje na jej temat. Ożywione debaty miały prowadzić do rozwiązywania problemów społecznych Polski zgodnie z duchem ewangelicznym. To wszystko sprawiło, że KUL był zaliczany do najważniejszych ośrodków „ruchu odrodzeniowego”. Przez takie akcje uniwersytet konsolidował polską inteligencję katolicką. W spotkaniach brała udział nie tylko miejscowa młodzież akademicka, ale także absolwenci

¹³ *Sprawozdanie rektorskie ze stanu KUL w roku akademickim 1935/36*, s. 17*.

¹⁴ G. KAROLEWICZ, *Ksiądz Antoni Szymański 1881-1942. Rektor KUL w latach 1933-1942*, „Przegląd Uniwersytecki KUL” 1994, nr 3, s. 12.

różnych wyższych uczelni z całego kraju, związani ideowo z „Odrodzeniem”. Począwszy od wakacji letnich 1935 r., Ksiądz Rektor Szymański popierał powszechne wykłady uniwersyteckie na prowincji. W sprawozdaniu rektorskim składanym na początku roku akademickiego 1935/36 z radością informował, że „sześciu akademików przez dwa miesiące letnie pracowało w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego i wołyńskiego”¹⁵.

Ksiądz Szymański był współtwórcą Związku Inteligencji Katolickiej, który powstał w 1931 r. Organem prasowym Związku stał się miesięcznik „Prąd”. Jego redaktorem był rektor KUL. Nowa organizacja inteligencji katolickiej miała swoją siedzibę w gmachu KUL, przez co została mocno związana z lubelską uczelnią. Zasadniczym celem nowo powstałego Związku było oparcie całokształtu życia polskiego na fundamencie nauki Kościoła, w szczególności przygotowanie i organizowanie inteligencji katolickiej do realizacji zadań Akcji Katolickiej według wskazań Stolicy Apostolskiej i pod kierownictwem hierarchii kościelnej. Związek łączył w jedną organizację nie tylko katolików z wyższym wykształceniem, ale też posiadających wykształcenie i wyrobienie zbliżone do akademickiego. Podejmował działalność w środowiskach nieinteligenckich, na przykład w chrześcijańskich uniwersytetach robotniczych, w związkach zawodowych oraz w stowarzyszeniach Akcji Katolickiej.

W bardzo rozwiniętej pracy wewnętrznej, głównie z inspiracji ks. Szymańskiego, kładziono duży nacisk na pogłębianie życia religijnego przez organizowanie rekolekcji wielkopostnych, rekolekcji zamkniętych, comiesięcznych wspólnych nabożeństw oraz akcji samokształceniowych, takich jak studia biblijne czy poznawanie papieskich encyklik społecznych. W ramach działalności zewnętrznej w poszczególnych diecezjach Polski organizowano zjazdy religijne inteligencji katolickiej, a także pielgrzymki (na przykład w 1933 r. do Rzymu). Związek starał się też zwiększyć wpływ katolicyzmu na życie społeczne i polityczne kraju, między innymi poprzez udział swoich członków w dyskusjach publicznych: w 1932 r. rozpisano ogólnopolską ankietę w sprawie rządowego projektu prawa małżeńskiego i wywołano dyskusję na ten temat, broniąc nierozzerwalności małżeństwa i rodziny katolickiej¹⁶.

Inną inicjatywą ks. Szymańskiego było organizowanie corocznych trzydniowych ogólnopolskich Wykładów Uniwersyteckich dla Duchowieństwa, które

¹⁵ *Sprawozdanie rektorskie ze stanu KUL w roku akademickim 1935/36*, s. 20*.

¹⁶ W. P[ASTUSZKA], *Zjazd Rady Naczelnej ZPIK w dniu 1 listopada 1931 r.*, „Prąd” 1931, nr 11, 180-183; *Sprawozdanie z działalności Związku Polskiej Inteligencji Katolickiej za okres I XI 1931 do I XII 1933*, Lublin 1934; Cz. STRZESZEWSKI, *Wytoczne programowe Związku Polskiej Inteligencji Katolickiej na rok 1938*, „Prąd”, 1937, nr 12, 227-242; TENŻE, *Katolickie organizacje inteligencji*, w: *Historia katolicyzmu społecznego w Polsce 1832-1939*, Warszawa 1981, s. 370 i 376-379.

doprowadziły do ożywienia intelektualnego kleru polskiego. W pierwszym zjeździe, który odbył się od 2 do 5 lipca 1935 r., wzięło udział ponad stu duchownych. Zjazd odbił się szerokim echem w środowisku lubelskim. W niektórych domach lublinianie przechowują do dzisiaj pamiątkowe zdjęcie wykonane na KUL-u na zakończenie wykładów¹⁷. Szczycę się tym, że jedno z takich pożółkłych zdjęć trafiło także do moich zbiorów.

Warto dodać, że biskup Marian Fulman powierzył ks. Szymańskiemu kierownictwo także Instytutu Wyższej Kultury Religijnej, który powstał na KUL-u w grudniu 1938 r.¹⁸

Ksiądz Rektor Antoni Szymański był bez reszty oddany Uniwersytetowi. Na kilka lat przed swoją śmiercią przeżył wielką tragedię – tak jak cały naród polski. Jego cały wieloletni dorobek naukowy został brutalnie zniszczony w 1939 r. przez niemieckiego okupanta. Pomimo wojny i stacjonowania Niemców w gmachu KUL-u Ksiądz Rektor odważnie rozpoczął nowy rok akademicki, nie było jednak żadnych szans na jego kontynuację. Od 9 listopada do 13 grudnia 1939 r. przebywał w areszcie we własnym mieszkaniu. Nie wolno mu było z nikim się kontaktować. Po zwolnieniu z aresztu kierował rozproszonym i rozbitym Uniwersytetem z plebanii w Bełżycach, gdzie znalazł schronienie. Zorganizował tam tajne nauczanie. Tak pisze Grażyna Karolewicz, znana badaczka dziejów KUL-u: „Wiele [...] bólu przysporzyło mu barbarzyńskie obchodzenie się Niemców z książkami i aktami uniwersyteckimi, którymi palili w piecach. Niszczony był systematycznie gmach, a cenne zbiory muzealne rozgrabiane”¹⁹.

Z pewnością ciężkie przeżycia okupacyjne przyczyniły się do przedwczesnej śmierci ks. Szymańskiego – zmarł 9 października 1942 r. w Bełżycach. Po wojnie jego zwłoki ekshumowano i złożono na lubelskim cmentarzu przy ul. Lipowej w grobowcu, w którym wcześniej spoczął Ksiądz Rektor Idzi Radziszewski²⁰.

Do pogrzebu ks. Szymańskiego trzeba jeszcze wrócić, i to z kilku względów, niewymagających komentarza. O jego okolicznościach rzadko się bowiem mówi, a trzeba je przypominać jako ostrzeżenie przed tymi, którzy dzisiaj znowu chcą budować świat bez Dekalogu. Tak wspominał ten pogrzeb koronny, rzec można, jego świadek, ks. Tomasz Wilczyński, ówczesny proboszcz bełżycki, a późniejszy biskup warmiński:

„Dzień pogrzebu Księdza Rektora był dniem krwawego mordu Żydów bełżyckich i przywiezionych tu przed kilku miesiącami ze Szczecina i Wiednia.

¹⁷ Por. M. N[IECHAJ], *Wykłady dla duchowieństwa*, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 1938, nr 8-9, s. 277-279.

¹⁸ *Kurs Instytutu Wyższej Kultury Religijnej*, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 1939, nr 1, s. 4.

¹⁹ G. KAROLEWICZ, *Ksiądz Antoni Szymański*, s. 13.

²⁰ Zob. fotografię na końcu tego tekstu.

Potwornego mordu dokonywało Vernichtungskommando. Miasteczko pogrążone było w potwornej, grobowej ciszy, rozdzielanej salwami karabinów i pojedynczymi strzałami rewolwerowymi. Ciała pomordowanych ściągano na wielką pryzmę, koło bożnicy i układano na razie w stos. Był to wstrząsający widok... Skamieniała cisza... Żadnego krzyku czy jęku... Żadnego odruchu samoobrony...

Przybyli na pogrzeb wierni wypełnili szczelnie wnętrze parafialnego kościoła. Stłoczeni, z rozszerzonymi przerażeniem źrenicami, wpatrywali się w stojącą pośrodku trumnę. Zdziwili się, gdy wszedł na ambonę ks. infułat Józef Krużyński – poprzednik Zmarłego na stanowisku rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Żałobny śpiew brzmiał w kościele inaczej niż zwykle. Był bardziej głuchy, przyciszony, niepewny... Obejmował wszystkich, którzy konali... [...].

Dwie drogi wiodą z bełżyckiego kościoła na cmentarz. Jedna przez rynek i ulicę Urzędowską, druga krótsza – bardziej w tym czasie błotnista, wiedzie pomiędzy domami i warzywnymi ogrodami.

Nie wiem, co mi wtedy przyszło do głowy, aby ciało prowadzić na cmentarz tą dłuższą drogą, biegnącą właśnie tam, gdzie rozgrywały się potworne sceny mordy.

Pobiegłem do Stanisława Szubartowskiego – ówczesnego wójta Bełżyc, z zapytaniem, czy można przejść tą drogą z konduktem pogrzebowym. Szubartowski, bardzo zdenerwowany, coś mi odburknął, wróciłem więc z powrotem do kościoła. Po chwili poszedłem po raz drugi do niego ze swoją nieprzemyślaną propozycją. Wtedy krzycząc na mnie powiedział te słowa, które do dnia dzisiejszego doskonale pamiętam:

– Czy ksiądz nie widzi, co się tutaj dzieje?... Czy Ksiądz nie zdaje sobie sprawy, że to nie ludzie, ale dzikie zwierzęta harcują?... Szef ekspedycji ma cały mundur, twarz i ręce poplamione ludzką krwią... Mało księdzu tego... Chce ksiądz innych narazić na śmierć?...

Przerażony wróciłem do kościoła, skąd możliwie najciszej i najkrótszą drogą prowadziliśmy trumnę z ciałem śp. Księdza Rektora Szymańskiego na miejscowy cmentarz. Tam złożyliśmy ją w wypożyczonym grobowcu, aby w stosownej chwili przenieść ją do Lublina, z którym śp. Zmarły tak bardzo i serdecznie był związany przez swą profesurę, a następnie rektorat na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

W niespełna cztery lata później, w 1946 r., nastąpiła ekshumacja zwłok. Gościnna ziemia bełżycka oddała doczesne szczątki Zmarłego Wygnańca, które przewieziono do Lublina, spoczywają na cmentarzu przy ulicy Lipowej”²¹.

²¹ T. WILCZYŃSKI, *Ostatnie lata życia księdza Antoniego Szymańskiego*, s. 125-126.

ZAKOŃCZENIE

Jeśli chcemy dziś mówić bądź pisać o ludziach żyjących w czasach naszych ojców, o ich pracy i męczeństwie, na pierwszym miejscu należy wymienić ich bezprzykładową solidarność, upór i zorganizowanie się w niesieniu wzajemnej pomocy sobie i ludziom jej potrzebującym. Ta cecha musi imponować, zwłaszcza obecnie.

Cieszę się z reedycji tego tekstu na 80. rocznicę śmierci ks. Antoniego Szymańskiego, tak jak ucieszyłem się, że mnie powierzono jego opracowanie z okazji 70. rocznicy Jego śmierci. Pojawiał się On od lat – podobnie jak jego towarzysze pracy – w mojej twórczości. Niezmiennie interesuje mnie to wszystko, co formuje społeczeństwo. Podjąłem między innymi badania nad pedagogią Kościoła na Lubelszczyźnie w okresie międzywojennym²². Jestem przekonany, że bohaterska postawa większości Polaków podczas II wojny światowej w dużej mierze była rezultatem oddziaływania Kościoła katolickiego. Jego misji w trudnych latach okupacji poświęciłem dużą rozprawę, w której ukazałem działalność ks. Józefa Kruszyńskiego w diecezji lubelskiej²³. W centrum moich zainteresowań badawczych znalazł się też charyzmatyczny kapłan wrocławski, ks. Marian Leon Fulman, później przez całe Dwudziestolecie i okres okupacji niemieckiej biskup lubelski²⁴.

Wspominamy ludzi nam bliskich, tych, którzy tworzyli KUL. Patrzymy na ich pożółkłe fotografie w starych albumach. Dawno już odeszli, a przecież w pewien sposób wciąż są pośród nas, w gronie swoich następców, ludzi wspólnej myśli i czynu, którzy chcą kontynuować ich dzieło. Obecni studenci KUL, a może zwłaszcza moi uczniowie z pedagogiki, będą opowiadać kiedyś swoim młodszym kolegom o nas, o najlepszych z naszej generacji: „To byli prawdziwi Polacy, polscy patrioci, ludzie sumienia, zasłużeni dla nauki i dla naszego Uniwersytetu”. Daj Boże, aby mogli tak mówić!

„Cośmy słyszeli i cośmy poznali, i co nam opowiadali nasi ojcowie, tego nie ukryjemy przed ich synami – mówi autor natchniony w Księdze Psalmów. – Opowiemy przysłusznemu potomstwu” (Ps 78,3-4).

²² Por. *Pedagogia katolicka w diecezji lubelskiej 1918-1939*, Lublin 2007.

²³ Por. *Działalność wychowawcza Kościoła lubelskiego 1939-1945*, Lublin 2009.

²⁴ Por. *Biskup lubelski Marian Leon Fulman. Pedagog trudnych lat*, red. E. Walewander, Lublin 2010.

BIBLIOGRAFIA

- ECKERT M., *Historia Polski 1914-1939*, Warszawa 1990, s. 65-69.
- GOLIŃSKI Z., *Ks. dr Antoni Szymański, rektor KUL*, „Ateneum Kapłańskie” 47 (1947), s. 94.
- JAMSKI P.J., *Pocztówki z Kresów przedwojennej Polski*, Warszawa 2012, s. 11.
- JEDYNAK B., *Myśl pedagogiczna lat 1918-1939*, w: *Biskup lubelski Marian Leon Fulman. Pedagog trudnych lat*, red. E. Walewander, Lublin 2010, s. 33.
- KAROLEWICZ G., *Ksiądz Antoni Szymański 1881-1942. Rektor KUL w latach 1933-1942*, „Przegląd Uniwersytecki KUL” 1994, nr 3, s. 12.
- KULIŃSKA L., *Działalność terrorystyczna i sabotażowa nacjonalistycznych organizacji ukraińskich w Polsce w latach 1922-1939*, Kraków 2009.
- Kurs Instytutu Wyższej Kultury Religijnej*, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 1939, nr 1, s. 4.
- MORACZEWSKI J., *Bilans otwarcia*, „Znak” 1968, nr 11-12, s. 1401-1402.
- N[IECHAJ] M., *Wykłady dla duchowieństwa*, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 1938, nr 8-9, s. 277-279.
- P[ASTUSZKA] W., *Zjazd Rady Naczelnej ZPIK w dniu 1 listopada 1931 r.*, „Prąd” 1931, nr 11, 180-183.
- SKROBICKI Z., *Szymański Antoni*, w: *Słownik polskich teologów katolickich 1918-1981*, t. 7, red. L. Grzebień, Warszawa 1983, s. 270-271.
- Sprawozdanie rektorskie ze stanu KUL w roku akademickim 1935/36 wygłoszone na inauguracji r. a. 1936/37*, „Prąd” 1936, listopad.
- STRZESZEWSKI Cz., *Katolickie organizacje inteligencji*, w: *Historia katolicyzmu społecznego w Polsce 1832-1939*, Warszawa 1981, s. 370 i 376-379.
- STRZESZEWSKI Cz., *Wytyczne programowe Związku Polskiej Inteligencji Katolickiej na rok 1938*, „Prąd”, 1937, nr 12, 227-242.
- WALEWANDER E., *Biskup lubelski Marian Leon Fulman. Pedagog trudnych lat*, red. E. Walewander, Lublin 2010.
- WALEWANDER E., *Działalność wychowawcza Kościoła lubelskiego 1939-1945*, Lublin 2009.
- WALEWANDER E., *Pedagogia katolicka w diecezji lubelskiej 1918-1939*, Lublin 2007.
- WILCZYŃSKI T., *Ostatnie lata życia księdza Antoniego Szymańskiego – rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1939-1942)*, „Zeszyty Naukowe KUL” 5 (1962), nr 3 (19), s. 115-126. [Przedruk: „Summarius” 50 (70) (2021), s. 11-24].
- WILK S., *Biskup Marian Leon Fulman jako Wielki Kanclerz KUL*, w: *Biskup lubelski Marian Leon Fulman. Pedagog trudnych lat*, s. 136-138.
- WOCH A., *Szkolnictwo średnie ogólnokształcące Lublina 1918-1939*, Lublin 2013.

Wspólny grobowiec księży Idziego Radziszewskiego i Antoniego Szymańskiego, rektorów KUL, na cmentarzu przy ulicy Lipowej w Lublinie

CENTESIMO ANNO EXPLETO AB OBITU
REV. DOM. ÆGIDII BENEDICTI RADZISZEWSKI
C.U.L. FUNDATORIS ET PRIMI EIUS RECTORIS
CZYLI W STULECIE ŚMIERCI
KS. IDZIEGO BENEDYKTA RADZISZEWSKIEGO
ZAŁOŻYCIELA I PIERWSZEGO REKTORA KUL

REQUIESCAT IN PACE
ET LUX PERPETUA LUCEAT EI

Ks. Idzi Benedykt Radziszewski (1871-1922).
Fot. z ok. 1922 r. w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL (sygn. F-8/11).
© Federacja Bibliotek Cyfrowych, kopia za:
<https://www.polskipetersburg.pl/hasla/radziszewski-idzi-benedykt>

Fotografia pośmiertna rektora KUL ks. Idziego B. Radziszewskiego.
Fot. z 1922 r. w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL (sygn. F-8/10).
© Federacja Bibliotek Cyfrowych, kopia za:
<https://www.polskipetersburg.pl/hasla/radziszewski-idzi-benedykt>

IRENA WODZIANOWSKA

„UMARŁ NASZ OJCIEC”
– UROCZYSTOŚCI POGRZEBOWE KSIĘDZA REKTORA
IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO W 1922 ROKU*

22 lutego 2022 r. minęła 100. rocznica śmierci założyciela naszej Almae Matris i pierwszego jej rektora – ks. Idziego Radziszewskiego. Człowieka, którego nieugiętemu charakterowi i wierze w Opatrzność Bożą, nawet wśród zamętów dziejowych, zawdzięczamy powstanie pierwszego w Lublinie oraz pierwszego w Europie Środkowo-Wschodniej katolickiego uniwersytetu. Człowieka, który zmienił też społeczną i naukową pozycję naszego miasta w kraju¹.

Nieustająca praca nad organizacją Uniwersytetu i przemęczenie nadwątlili zdrowie Księdza Rektora. W początkach 1922 r. przeziębził się, a następnie zachorował na zapalenie płuc. Otoczono Go wówczas nie tylko opieką lekarską, ale też życzliwą myślą i modlitwą. Profesorowie, młodzież akademicka, jak i mieszkańcy miasta modlili się o powrót do zdrowia Rektora. 13 lutego w kościele OO. Jezuitów została odprawiona Msza św. w tej intencji. Odmówiono też w tej samej intencji ulubioną litanię ks. Radziszewskiego. „Niezapomniana to była Litania do Serca Jezusa w pierwszej połowie lutego. Zdawało się, że modlitwa wzruszy niebiosów”². Prasa lubelska informowała początkowo o odwołaniu wykładów otwartych 27 stycznia i 8 lutego, a następnie o stanie zdrowia Księdza Rektora. Wątpliwe zdrowie, przebyte zapalenie płuc i nadmierny wysiłek spowodowały przedwczesną śmierć. Przy łóżku chorego czuwali ks. Piotr Kremer, profesorowie

Dr hab. Irena Wodzianowska – kierownik Ośrodka Badań nad Dziejami KUL, adiunkt Katedry Historii i Historiografii Europy Środkowo-Wschodniej i Wschodniej w Instytucie Historii na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL, członek korespondent TN KUL; e-mail: irena.wodzianowska@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5058-8015>.pl.

* Nieco zmodyfikowana wersja tekstu ze strony https://www.kul.pl/umarl-nasz-ojciec-quot-uroczystosci-pogrzebowe-ks-rektora-idziego-radziszewskiego,art_89131.html.

¹ Pełniejsze biografy znajdują się m.in. na stronach: https://www.kul.pl/ks-idzi-benedykt-radziszewski-1871-1922,art_32.html i <https://www.polskipetersburg.pl/hasla/radziszewski-idzi-benedykt>, a skrócony na stronie https://pl.wikipedia.org/wiki/Idzi_Radziszewski.

² G. NAWARRA, *Polonistyka, historia, pedagogika 1918-1922*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski we wspomnieniach pierwszych studentów z lat 1918-1925*, red. G. Karolewicz, Lublin 1978, s. 107.

Uniwersytetu, wojewoda Stanisław Moskalewski, Antoni hr. Rostworowski, poseł prof. E. Dubanowicz, Siostry Miłosierdzia oraz lekarze. Po odmówionej Litanii do Serca Jezusowego Rektor zmarł pół godziny po północy 22 lutego 1922 r. W dniu 23 lutego 1922 r. gazety lubelskie na pierwszych stronach informowały o śmierci Księdza Rektora: „Zgasł nam bezpowrotnie Ten, którego Polska i Lublin opłakiwać będą – zamknął powieki mąż idei i czynu, zeszedł ze świata kapłan, mistrz, przodownik, uczony i obywatel, któremu w dziejach Odrodzonej Nauki Polskiej i Wychowania Narodowego – wiekopomne imię, cześć i chwała”³.

Przypominano postać ks. Radziszewskiego oraz informowano zarówno o przygotowaniach do pogrzebu, jak i uroczystościach pożegnania. Senat Akademicki podał do wiadomości, że przeniesienie zwłok ks. I. Radziszewskiego z kaplicy uniwersyteckiej nastąpi 24 lutego o godz. 17.00. Powołany został Komitet Ostatniej Posługi śp. ks. I. Radziszewskiego, w którego skład weszli przedstawiciele lokalnych władz: wojewoda, prezydent miasta, reprezentanci Senatu Akademickiego, młodzieży akademickiej, wojska, urzędników. Ogłoszono w dniu pogrzebu żałobę w mieście (w godzinach 10.00-19.00) i wezwano kupców do zamknięcia sklepów w czasie przejścia konduktu pogrzebowego. Prezydium Rady Miejskiej przyjmowało zgłoszenia delegacji organizacji i instytucji, które chciały wziąć udział w pożegnaniu ks. I. Radziszewskiego. Śmierć Rektora Uniwersytetu Lubelskiego odbiła się głośnym echem w kraju. Z całej Polski napłynęły depesze kondolencyjne. Przysłali je m.in. Naczelnik Państwa Józef Piłsudski, fundatorzy uczelni, władze samorządowe, kościelne, rektorzy innych uczelni, dyrektorzy szkół, młodzież akademicka.

Nastrój młodzieży wymownie oddają słowa studentki Eugenii Grzegorzewskiej: „My, wychowankowie, chodziliśmy spłoszeni, przybici, bardzo smutni. Szliśmy do jego pokoju przybranego w kiry i kwiaty, patrzyliśmy na naszego drogiego przyjaciela leżącego w trumnie, płakaliśmy i nie wiedzieliśmy, czy modlić się za niego czy do niego. Pogrzeb był wielką manifestacją szczerego żalu i bólu: to umarł nasz ojciec”⁴.

Studenci uczelni zaangażowali się nie tylko w organizację pogrzebu, ale i w różne formy upamiętnienia swego Mistrza. Jedną z nich były publikacje o Rektorze, drukowane w formie wspomnień i wierszy na łamach gazet i czasopism. Studentka polonistyki, Zofia Gołębiowska w dniu pogrzebu pisała w „Ziemiu Lubelskiej”⁵: „Śmierć zamknęła cykl Twoich prac, myśli i trudów, których

³ „Ziemia Lubelska” z 23 II 1922 r., strona tytułowa.

⁴ E. GRZEGORZEWSKA, *Polonistyka 1918-1922*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski we wspomnieniach pierwszych studentów z lat 1918-1925*, red. G. Karolewicz, Lublin 1978, s. 95.

⁵ „Ziemia Lubelska” z 25 II 1922, s. 3.

hasłem było „Bóg i Ojczyzna!”. Bo dwa są rodzaje pracy dla Ojczyzny: orężna walka, gdy życie niesie się w ofierze i składa na krwawym, bitewnym polu, wśród szumu górnych sztandarów, i druga jest jeszcze praca cięższa, bardziej mozolna, wymagająca nie tylko zapału, lecz i samozaparcia i trudów, których rezultatów nie widzi się częstokroć, pracą tą jest wcielenie swej idei w czyn i wywalczenie dla niej prawa obywatelstwa. Rycerzem idei był ś.p. Rektor!”

Senat Akademicki zaś w celu uczczenia swojego Rektora zawiesił zajęcia w dniach 22 oraz 24-25 lutego. 24 lutego, trumnę z ciałem zmarłego, przed przeniesieniem do katedry, ustawiono przed głównym wejściem do nowego gmachu uniwersytetu. Dziekan Wydziału Prawa prof. Leon Waściszakowski wygłosił wzruszającą mowę pożegnalną w imieniu Senatu Akademickiego i profesorów. W imieniu młodzieży akademickiej głos zabrał student teologii ks. Stanisław Wojśa (1894-1941). Kondukt pogrzebowy do katedry poprowadził ks. P. Kremer, a trumnę z ciałem ks. I. Radziszewskiego nieśli na swych barkach studenci – „trumna poprzez mgłę, otoczona blaskiem płonących pochodni zbliżała się do katedry [...] tyle światełek, jakby do nieba gwiazdzonego niesiono trumnę [...]”. W katedrze po odprawionych modłach głos zabrał prof. Cezary Pęcherski, przedstawiając życie i działalność Rektora⁶.

Nabożeństwo żałobne rozpoczęło się w sobotę 25 lutego 1922 r. o godzinie 10.00. Podczas nabożeństwa przemowę wygłosił o. J. Woroniecki OP. Mówiąc o trudach i problemach, z którymi borykał się ks. I. Radziszewski, zauważył: „Rzecz niezwykła [...] im te trudności bardziej się potęgowały, tym ks. Idzi stawał się jakby spokojniejszy, jakoby radośniejszy”⁷.

Kondukt pogrzebowy wyruszył na cmentarz o 15.00 i rozciągnął się na kilka kilometrów. Za krzyżem kroczyła kompania honorowa wojska i policji, przedstawiciele młodzieży szkolnej i akademickiej, cechów, klasztorów i bractw, duchowieństwo. Za trumną podążała matka i brat ks. I. Radziszewskiego, Senaty Akademickie, delegacje młodzieży studenckiej, przedstawiciele sądów, wojska, misji zagranicznych, delegacje Rady Miejskiej i różnych instytucji. Na pogrzeb przybyli przedstawiciele rządu, biskupi, reprezentacje: Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, Uniwersytetu Poznańskiego, Politechniki Warszawskiej, Instytutu Naukowego w Puławach, delegacje towarzystw naukowych. Licznie przybyli do Lublina także

⁶ Opis wydarzeń: P. BURBA, *Kapłan z Włocławka symbolem Lublina. Sylwetka ks. Idziego Benedykta Radziszewskiego w świetle prasy lubelskiej*, w: *Rektorowi KUL. W 90. rocznicę śmierci ks. Idziego Radziszewskiego*, red. S. Janeczek, M. Krupa, Lublin 2013, s. 131-137.

⁷ E. GRZEGORZEWSKA, *Polonistyka 1918-1922*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski we wspomnieniach pierwszych studentów z lat 1918-1925*, red. G. Karolewicz, Lublin 1978, s. 95.

przedstawiciele rodzimej diecezji ks. Radziszewskiego – kalisko-kujawskiej. W pogrzebie wzięli udział także duchowni innych wyznań. Pogrzeb przerodził się w ogromną manifestację mieszkańców miasta. Orszak zatrzymał się przed magistratem, gdzie z balkonu śp. Rektora pożegnał w imieniu miasta prezes Rady Jan Turczynowicz, „ślubując imieniem mieszkańców, że niedokończone jeszcze w zupełności dzieło budowy gmachu Uniwersytetu ukończą”⁸. „Na ulicach, którymi przesuwiał się kondukt żałobny wstrzymano ruch, palące się latarnie owinięto kirem, a trumna tonęła w kwiatach. Milczące tłumy towarzyszyły konduktowi”⁹.

Na cmentarzu nad grobem głos zabrali: wojewoda lubelski S. Moskalewski, prof. M. Paciorkiewicz w imieniu Senatu Akademickiego i profesorów Uniwersytetu Lubelskiego, reprezentanci polskich środowisk naukowych, przedstawiciele środowisk wojskowych, prasy i inni. Wszyscy podkreślali ogromny wkład ks. I. Radziszewskiego w budzenie ducha narodowego i oświaty w kraju. Wielu zapamiętało krótkie pożegnanie prof. M. Lalewicza, który zakończył je słowami „Była to dusza gołębia, była to dusza ascety”. „Zjednał sobie wszystkich swą cichą wielkością, bo pod tą powłoką skromną i prostą był duch świetlany, który opromieniał wszystkich. Droga postępu prowadzi przez mogiły bohaterów. Tak, to był bohater, którego orli lot wspinał się wzwyż ...”¹⁰.

W czasie pogrzebu nad mogiłą ks. I. Radziszewskiego wszyscy – przedstawiciele rządu, miasta, wojska, nauki i młodzieży – ślubowali, że „nie będą szczędzić sił, by wielkie dzieło przezeń stworzone jak żywy pomnik w całości zachować i należycie rozwinąć na pożytek przyszłych pokoleń”. Społeczność lubelska, wierna ślubowaniu dokończenia dzieła zmarłego Rektora zainicjowała Fundusz im. ks. I. Radziszewskiego dla młodzieży akademickiej. Zapoczątkowała go p. Piotrowska, która na ręce bp. M. Fulmana złożyła 100 000 marek polskich, kwota ta była powiększana w kolejnych dniach o kolejne datki, pochodzące od osób prywatnych oraz instytucji, m.in. hr. A. Rostworowskiego (100 000 mk), Stanisława Śliwińskiego (50 000 mk), Cukrowni Milejów (50 000 mk), Gebethnera i Wolffa (25 000), mieszkańców Tarnobrogu i innych.

W kolejnych dniach prasa lubelska przedrukowywała depesze kondolencyjne nadesłane z powodu zgonu Rektora na adres Uniwersytetu, ukazując stosunek środowisk naukowych i państwowych do ks. I. Radziszewskiego. W następnych tygodniach w różnych kościołach miasta odprawiane były Msze św. za śp.

⁸ „Ziemia Lubelska” z 26 II 1922, s. 4.

⁹ E. MACIEJEWSKA, *Historia 1918-1922*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski we wspomnieniach pierwszych studentów z lat 1918-1925*, red. G. Karolewicz, Lublin 1978, s. 127.

¹⁰ Ł. HEINÓWNA[-SAUTER], *Historia, pedagogika 1919-1923*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski we wspomnieniach pierwszych studentów z lat 1918-1925*, red. G. Karolewicz, Lublin 1978, s. 146.

ks. I. Radziszewskiego. W ten sposób Lublin oddał hołd człowiekowi, który siłą swojej woli i pracowitości stworzył czwarty uniwersytet w Polsce. Pogrzeb Księdza Rektora, jak pisze świadek wydarzeń, „był wielką manifestacją narodową, okazaną nie tylko osobistej zasłudze zmarłego, ale manifestacją na cześć tego światła i dobra, jakiego on przez całe życie był wiernym, zaprzysiężonym krzewicielem. Te nieprzeliczone tłumy, które wyległy, aby oddać ostatnią posługę zmarłemu przedwcześnie szermierzowi światła – w żalu swym zbratały się z osieroconymi dziećmi Almae Matris, oplakującymi stratę swego ojca i opiekuna”¹¹.

BIBLIOGRAFIA

- BURBA P., *Kapłan z Włocławka symbolem Lublina. Sylwetka ks. Idziego Benedykta Radziszewskiego w świetle prasy lubelskiej*, w: *Rektorowi KUL. W 90. rocznicę śmierci ks. Idziego Radziszewskiego*, red. S. Janeczek, M. Krupa, Lublin 2013, s. 109-139.
- Depesze kondolencyjne*, „Ziemia Lubelska” z 28 II 1922, nr 59, s. 2; z 1 III 1922, nr 60, s. 2; z 15 III 1922, s. 3.
- GOŁĘBIEWSKA Z., *S.p. Księdzu Rektorowi w holdzie*, „Ziemia Lubelska” z 25 II 1922, nr 56, s. 3.
- GRZEGORZEWSKA E., *Polonistyka 1918-1922*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski we wspomnieniach pierwszych studentów z lat 1918-1925*, red. G. Karolewicz, Lublin 1978, s. 93-98.
- HEINÓWNA[-SAUTER] Ł., *Historia, pedagogika 1919-1923*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski we wspomnieniach pierwszych studentów z lat 1918-1925*, red. G. Karolewicz, Lublin 1978.
- J.W., *Po pogrzebie*, „Ziemia Lubelska” z 9 III 1922, nr 68, s. 3.
- KREMER P., *Ks. rektor Idzi Radziszewski (22 lutego 1922 r.)*, „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego” 1923, z. 1, s. 25-42.
- Ks. Idzi Radziszewski*, „Głos Lubelski” z 23 II 1922, nr 54, s. 2.
- MACIEJEWSKA E., *Historia 1918-1922*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski we wspomnieniach pierwszych studentów z lat 1918-1925*, red. G. Karolewicz, Lublin 1978, s. 121-127.
- Na Fundusz im. Ks. Rektora Radziszewskiego*, „Głos Lubelski”, 2 III 1922, nr 61, s. 3.
- NAWARRA G., *Polonistyka, historia, pedagogika 1918-1922*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski we wspomnieniach pierwszych studentów z lat 1918-1925*, red. G. Karolewicz, Lublin 1978, s. 99-108.
- Ofiary*, „Ziemia Lubelska” z 16 III 1922, nr 75, s. 3.
- Pogrzeb ś.p. J.M.Ks. Rektora Radziszewskiego*, „Głos Lubelski” z 26 II 1922, nr 57, s. 6.
- Pogrzeb ś.p. ks. Rektora Radziszewskiego*, „Ziemia Lubelska” z 26 II 1922, nr 58, s. 4.
- Porządek konduktu pogrzebowego ś.p. Ks. Rektora Radziszewskiego*, „Głos Lubelski” z 24 II 1922, nr 55, s. 2; z 25 II 1922, nr 56, s. 2.
- Sodaliczja Pań*, „Głos Lubelski” z 12 lutego 1922, nr 43, s. 6.
- Stan zdrowia X. Rektora Radziszewskiego*, „Głos Lubelski” z 13 II 1922, nr 44, s. 2.

¹¹ „Ziemia Lubelska” z 9 III 1922, nr 68, s. 3.

Wyrazy współczucia z powodu zgonu J.M. ks. Rektora I. Radziszewskiego, „Głos Lubelski” z 15 III 1922, nr 74, s. 3.

Zgon Człowieka idei i czynu, „Ziemia Lubelska” z 23 II 1922, nr 54, strona tytułowa.

Zgon Jego Magnific. Księdza pralata doktora Idziego Radziszewskiego, „Głos Lubelski”, 22 II 1922, nr 53, strona tytułowa.

Grób ks. Idziego Radziszewskiego
na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie

*

„DZIEŁO KS. IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO”–
II SYMPOZJUM Z CYKLU
„NASZ ZAŁOŻYCIEL KS. IDZI RADZISZEWSKI”
ZORGANIZOWANE PRZEZ OBnD KUL i TN KUL *

23 czerwca 2022 r. odbyło się II Sympozjum memoratywne założyciela KUL-u, ks. Idziego Radziszewskiego. W tym roku pracownicy Ośrodka Badań nad Dziejami KUL (OBnD KUL) zaprosili do tego przedsięwzięcia Komisję Historyczną Wydziału Historyczno-Filologicznego Towarzystwa Naukowego KUL (TN KUL) i podjęli rozważania dotyczące nie tylko Pierwszego Rektora KUL-u, lecz także jego dzieła. Tematy referatów dotyczyły więc początków Uniwersytetu, Nagrody im. ks. Idziego Radziszewskiego, przyznawanej od 1974 r. przez TN KUL, oraz dziejów Towarzystwa Przyjaciół KUL (TP KUL) – instytucji będącej zamysłem ks. Radziszewskiego, która została utworzona już za kadencji o. rektora Jacka Woronieckiego.

Sympozjum otworzył Jego Magnificencja Rektor KUL ks. prof. Mirosław Kalinowski, podkreślając wagę postaci Założyciela i korzeni Uniwersytetu. Następnie prezes TN KUL, ks. prof. Augustyn Eckmann, uzupełnił te słowa refleksją, że tak samo jak chwila obecna i przyszłość, istotna jest przeszłość, którą badamy.

W epokę narodzin KUL-u przeniosła uczestników sympozjum kierownik Ośrodka, dr hab. Irena Wodzianowska, moderator pierwszej sesji. Następnie oddała głos dr. Edwardowi Gigilewiczowi, który w interesującym referacie pt. *Godło KUL – motyw Serca Jezusowego w heraldyce i emblematyce kościelnej*, ilustrowanym licznymi przykładami ikonograficznymi, przedstawił historię tegoż motywu i jego egzemplifikację w naszym uczelnianym atrybucie. Następnie dr hab. Ewa Ziółek wygłosiła referat pt. *Nagroda im. ks. Idziego Radziszewskiego*¹. To wyróżnienie, przyznawane przez Towarzystwo Naukowe KUL od prawie pół wieku, jest realnym przykładem pamięci o Pierwszym Rektorze wśród kulowskiej społeczności.

* Na podstawie tekstu z kroniki KUL: <https://www.kul.pl/kronika,19136.html>.

¹ Publikowany w tym numerze „Summarium”.

Na rozpoczęcie drugiej sesji (po przerwie kawowej) dr Grzegorz Misiura z OBnD KUL opowiedział, w ujęciu prozopograficznym, o bliskich współpracownikach ks. Idziego Radziszewskiego. Następnie na temat Towarzystwa Przyjaciół KUL, w największej mierze za granicą i w świetle katolickiej nauki społecznej, mówił ks. dr Filip Krauze, dyrektor tej jednostki. Jako ostatnia wystąpiła dr Paulina Byzdra-Kusz z referatem pt. *Działalność TP KUL w kraju*, przedstawiając dzieło krajowych ośrodków Towarzystwa, z których jako przykłady wybrała Warszawę i Lublin. Oba ostatnie referaty zamykała refleksja o potrzebie badania historii tej stuletniej organizacji wspomagającej KUL.

Po zakończeniu drugiej sesji nastąpiła ciekawa dyskusja, w której skupiono się na przyczynach zamykania oddziałów TP KUL. Sympozjum interesująco podsumował dr Edward Gigilewicz, moderator sesji popołudniowej.

Ośrodek Badań nad Dziejami KUL
Instytutu Historii KUL
Komisja Historyczna
Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL

zapraszają na II Sympozjum z cyklu
Nasz Założyciel ks. Idzi Radziszewski

KATOLICKI
UNIWERSYTET
LUBELSKI
JANA PAWŁA II

KUL 1918

OWOCE DROGI
NAD DZIEJAMI KUL

TN KUL

Dzieło ks. Idziego Radziszewskiego

10.00-10.30 – Otwarcie konferencji
Słowo powitalne JM Rektora KUL ks. prof. dr. hab. Mirosława Kalinowskiego
Słowo powitalne Ks. prof. dr. hab. Augustyna Eckmanna

Sesja I (przewodnicząca – dr hab. I. Wodzianowska)
10.30-11.00 – Wprowadzenie – dr hab. Irena Wodzianowska
11.00-11.30 – Godło KUL – motyw Serca Jezusowego w heraldyce i emblematyce kościelnej – dr Edward Gigilewicz
11.30-12.00 – Nagroda ks. Idziego Radziszewskiego – dr hab. Ewa Ziółek
12.00-12.30 – Przerwa kawowa

Sesja II (przewodniczący – dr E. Gigilewicz)
12.30-13.00 – Współpracownicy ks. Idziego Radziszewskiego – dr Grzegorz Misiura
13.00-13.30 – Towarzystwo Przyjaciół – ks. dr Filip Krauze
13.30-14.00 – Działalność TP KUL w kraju – dr Paulina Byzdra-Kusz
14.00-14.30 – Dyskusja i podsumowanie obrad – dr Edward Gigilewicz

23
czerwca 2022 r.
CTW 114

EWA M. ZIÓŁEK

NAGRODA IM. KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO*

W obecnym, 2022 r. oprócz stulecia śmierci założyciela KUL, ks. Idziego Radziszewskiego (1871-1922), obchodzimy 88-lecie istnienia Towarzystwa Naukowego KUL (od 1934 r.) i 80-lecie śmierci jego formalnego założyciela, ówczesnego rektora KUL, ks. Antoniego Szymańskiego (1881-1942), oraz 50-lecie inicjatywy utworzenia Nagrody im. ks. Idziego Radziszewskiego, przyznawanej potem aż dotąd corocznie przez Towarzystwo Naukowe KUL.

Towarzystwo Naukowe KUL powstało, jak wiadomo, w 1934 r. z inicjatywy Senatu Akademickiego i rektora ks. Antoniego Szymańskiego¹. Jego powołanie do istnienia wynikało z naglącej potrzeby stworzenia instytucji mającej wesprzeć rozwój uczelni i ułatwić jej pracownikom naukowym publikację i upowszechnienie ich dorobku naukowego. Od początku Towarzystwo było pomyślane jako instytucja prawnie odrębna od uniwersytetu, ale doń komplementarna i wspomagana przez uczelnię, prowadząca działalność wydawniczą oraz konferencyjną.

18 maja 1934 r. ówczesny wojewoda lubelski, Józef Rożniecki, zarejestrował Towarzystwo Naukowe KUL jako instytucję stanowiącą istotne zaplecze naukowe

Dr hab. Ewa Ziółek – Sekretarz Generalny TN KUL, adiunkt Katedry Historii XIX wieku na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; e-mail: ewa.ziolek@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0167-5491>.

* Artykuł stanowi poszerzoną wersję wystąpienia podczas sympozjum „Dzieło ks. Idziego Radziszewskiego”, zorganizowanego przez Ośrodek Badań nad Dziejami KUL Instytutu Historii KUL oraz Komisję Historyczną Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL 23 czerwca 2022 r.

¹ O dziejach Towarzystwa Naukowego KUL nie ma zbyt bogatej literatury. Przykładowo można wskazać następujące publikacje: G. KAROLEWICZ, E. WIŚNIEWSKI, *Zarys dziejów Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, w: *Księga Jubileuszowa 50-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Praca zbiorowa*, Lublin 1969, s. 269-294; E. KOPEĆ, *Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski. 50 lat istnienia i działalności*, Lublin 1968, s. 41-44; Z. SUŁOWSKI, D. NOSKOWSKA, *Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, w: *Księga pamiątkowa w 75-lecie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Wkład w kulturę polską w latach 1968 – 1993*, s. 665-675; A. ZONIK, *Scientiae et Veritati. Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Studium historyczno-prawne*, Lublin 2009; A. ECKMANN, K. WÓJCIK, A. ŻUK, *Towarzystwo Naukowe KUL*, w: *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. II, Lublin 2018, s. 478-480.

dla pracowników KUL-u. Od tego czasu Towarzystwo funkcjonuje nieprzerwanie, z wyjątkiem okresu okupacji niemieckiej – od 31 października 1939 r. do listopada 1944 r. nie mogło ono z oczywistych powodów prowadzić działalności².

Na pierwszym zebraniu organizacyjnym, które odbyło się 8 czerwca 1934 r., wybrano władze Towarzystwa. Pierwszym prezesem został wówczas rektor KUL, ks. Antoni Szymański, sekretarzem generalnym – prof. Mieczysław Popławski, a członkami zarządu profesorowie Leon Białkowski i Witold Krzyżanowski. W pierwszym okresie działalności Towarzystwo rozwijało się dość prężnie, o czym może świadczyć fakt, że do 1939 r. wydano 100 publikacji książkowych³.

Największy rozwój Towarzystwa przypada jednak na okres powojenny i trzeba stwierdzić, że paradoksalnie rozwój ten wymusiła sytuacja polityczna Polski. Pierwsze powojenne walne zebranie Towarzystwa odbyło się 21 listopada 1944 r., a więc niemal równoległe do reaktywacji działalności uniwersytetu⁴. Bardzo szybko okazało się, że mimo szumnych zapowiedzi dotyczących równego traktowania, KUL od samego początku napotykał w swojej działalności na liczne trudności ze strony władz komunistycznych⁵. Problem stanowiła także możliwość publikowania prac naukowych w wydawnictwach i czasopismach państwowych. Wobec tego już w 1948 r. ukazały się pierwsze tomy czasopism Towarzystwa Naukowego KUL – „Roczników”, odpowiadających poszczególnym dyscyplinom nauki – filozofii, teologii i prawu kanonicznemu oraz naukom humanistycznym (stosownie więc do tego pojawiły się „Roczniki Filozoficzne”, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” i „Roczniki Humanistyczne”, za których wydawanie były odpowiedzialne poszczególne Wydziały Towarzystwa Naukowego KUL). W następnych latach zakres tematyczny czasopism ulegał rozszerzeniu – pojawiały się zeszyty adekwatne do dyscyplin humanistycznych czy teologicznych oraz kolejne „Roczniki”, poświęcone innym dziedzinom nauki uprawianym na KUL-u, takie jak „Roczniki Nauk Społecznych” i inne w kolejnych latach. Po tak zwanej odwilży w 1956 r. nastąpił bardziej znaczący rozwój Towarzystwa Naukowego zarówno w zakresie publikacji monografii, jak i innej działalności naukowej⁶.

Duże znaczenie dla dalszego rozwoju Towarzystwa Naukowego KUL miało powierzenie mu wydawania *Encyklopedii katolickiej*. Przygotowania do jej publi-

² KAROLEWICZ, WIŚNIEWSKI, *Zarys dziejów*, s. 270; ZONIK, *Scientiae et Veritati*, s. 11-12.

³ ZONIK, *Scientiae et Veritati*, s. 12.

⁴ KAROLEWICZ, WIŚNIEWSKI, *Zarys dziejów*, s. 270.

⁵ M. KRUSZYŃSKI, *Szkolnictwo wyższe*, w: *Dzieje Lubelszczyzny 1944-1956. Aspekty społeczne, gospodarcze, oświatowe i kulturalne*, red. T. Osiński, M. Mazur, IPN, Lublin 2017, s. 454-455 i nn.

⁶ J. STYK, *Wydawnictwa Towarzystwa Naukowego KUL*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski. Wybrane zagadnienia z dziejów uczelni*, red. G. Karolewicz, ks. M. Zahajkiewicz, ks. Z. Zieliński, Lublin 1992, s. 254-255 i nn.; ZONIK, *Scientiae et Veritati* s. 12-13.

kacji trwały dość długo. Już w 1946 r. ówczesny ordynariusz lubelski, bp Stefan Wyszyński, zlecił Towarzystwu Naukowemu KUL realizację tego dzieła, władze komunistyczne jednak wyraziły zgodę dopiero w 1968 r. Niemniej prace przygotowawcze trwały przez cały ten okres, a w 1970 r. powołano do życia organ niejako wykonawczy – Międzywydziałowy Zakład Leksykograficzny, pierwszy zaś tom *Encyklopedii* ukazał się w 1973 r.⁷

Co ciekawe i warte zauważenia, Towarzystwo Naukowe KUL oficjalnie po wojnie zostało zarejestrowane w spisie stowarzyszeń PRL dopiero w 1974 r.⁸

Jednym z ważnych przejawów działalności naukowej Towarzystwa jest przyznawanie corocznie Nagrody im. ks. Idziego Radziszewskiego „za wybitne osiągnięcia naukowe w duchu humanizmu chrześcijańskiego”. Za inicjatora tej Nagrody należy uznać ówczesnego prorektora KUL, prof. Stefana Sawickiego⁹, który na początku 1972 r. wysunął propozycję, ażeby Zarząd Towarzystwa Naukowego co roku przyznawał nagrodę za dokonania naukowe obywatelowi polskiemu, niekoniecznie związanemu z KUL-em. Profesor Sawicki proponował, aby na ten cel ogłosić zbiórkę, która miała dać 500 000 ówczesnych złotych. Zostałaby ona wpłacona do PKO na 5%, a nagrodę wypłacano by z odsetek z tej lokaty, wynoszących rocznie 25 000. Takie informacje o początkach nagrody poznajemy z pisma ówczesnego Sekretarza Generalnego Towarzystwa, prof. Zygmunta Sułowskiego, z dnia 10 maja 1972 r. do rady prawnej KUL, mec. Jerzego Popiela, z prośbą o jego ustosunkowanie się do sprawy¹⁰.

Mimo braku w dokumentacji pisemnej odpowiedzi rady prawnej należy sądzić, że jego opinia była pozytywna, ponieważ sprawę procedowano w późniejszym czasie i tak 13 października 1972 r. Zarząd Towarzystwa w składzie: prezes – o. prof. Mieczysław Albert Krąpiec, wiceprezes – prof. dr hab. Czesław Zgorzelski, sekretarz generalny – prof. Zygmunt Sułowski, członkowie – ks. prof. dr hab. Stanisław Kamiński, prof. Jerzy Kłoczowski oraz przewodniczący Wydziałów – prof. dr hab. Janina Pliszczyńska (Wydział Historyczno-Filologiczny), doc. Adam Rodziński (Wydział Nauk Społecznych), ks. doc. Adam Szafrąński (Wydział Teologiczno-Kanoniczny) podjęli następujące postanowienie: „Z okazji

⁷ A. WEISS, *Encyklopedia katolicka jako wkład Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w syntezę kultury chrześcijańskiej*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski. Wybrane zagadnienia*, s. 222-223.

⁸ Wcześniej, w 1944 r. zostało wpisane do rejestru magistratu Lublina, natomiast nie było formalnie zarejestrowane w spisie państwowym. Zob. KAROLEWICZ, WIŚNIEWSKI, *Zarys dziejów*, s. 270.

⁹ Aleksandra Zonik (*Scientiae et Veritati*, s. 47, przyp. 69) błędnie twierdzi, że nie wiadomo, kto jest pomysłodawcą nagrody.

¹⁰ Archiwum Towarzystwa Naukowego KUL (dalej: ATN KUL),teczka: Zarząd TN KUL 1. I. – 31. XII. 1972, pismo z 10 V 1972, b. paginacji.

50 rocznicy śmierci twórcy KUL ks. I. Radziszewskiego postanowiono przyznać nagrodę jego imienia za twórczość z zakresu kultury chrześcijańskiej; wysokość nagrody: 25 000 zł za całokształt dorobku oraz 10 000 zł za książkę roku; projekt regulaminu i wnioski personalne przygotowuje komisja w składzie: prorektor KUL [prof. Stefan Sawicki – dop. E.M. Z.), przewodniczący Wydziału Teol.-Kanon. [ks. doc. Adam Szafrąński – dop. E.M. Z.] i sekretarz gen. [prof. Zygmunt Sułowski – dop. E.M. Z.]”¹¹

Jak widać, dopiero w tym postanowieniu wyraźnie powiedziano, że nagroda ma na celu uczcić założyciela Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, ks. Idziego Radziszewskiego. Niemniej można sądzić, że taka myśl przyświecała jej pomysłodawcy, prof. Stefanowi Sawickiemu. Tym bardziej że pierwszy pomysł pojawił się wiosną 1972 r., niedługo po obchodach 50 rocznicy śmierci ks. Radziszewskiego (zmarł 22 lutego 1922 r.). Powołana przez Zarząd Towarzystwa komisja odbyła posiedzenie 4 kwietnia 1974 r., co jednak nie oznacza, że jej członkowie nie spotykali się wcześniej nieformalnie¹². Wydaje się, że przez rok 1973 trwały przygotowania do pierwszej edycji nagrody, a postanowiono ją połączyć z obchodami 40-lecia Towarzystwa Naukowego KUL, przypadającego w 1974 r., Komisja w składzie: prof. S. Sawicki, prof. Z. Sułowski i ks. prof. A. Szafraniec zatwierdziła projekt regulaminu nagrody, który miał obowiązywać od następnego roku, oraz zaproponowała kandydatów do pierwszej edycji Nagrody. Z zachowanych materiałów archiwalnych wynika, że projekt regulaminu ułożył prof. Zygmunt Sułowski¹³. Dwa dni później Zarząd Towarzystwa zatwierdził regulamin z niewielkimi zmianami. Pierwotnie regulamin składał się z czterech punktów. W pierwszym zapisano, że Zarząd Towarzystwa corocznie przyznaje jedną lub dwie nagrody za wybitne osiągnięcia w zakresie humanistycznej myśli naukowej – za całokształt twórczości w wysokości 25 000 zł i za książkę roku w wysokości 10 000 zł. W punkcie drugim zapisano, że przygotowanie wniosków dotyczących kandydatów do nagrody Zarząd zleca powołanej przez siebie komisji, która po zasięgnięciu opinii Wydziałów Towarzystwa przedstawia po trzech kandydatów do każdej z nagród. Punkt trzeci głosił, że zasadniczo kandydatury powinny pochodzić z Polski, choć nie wykluczono też obco-krajowców. Wreszcie w punkcie czwartym stwierdzano, że komunikat o przyznaniu nagród podaje się do publicznej wiadomości w czasie dorocznego

¹¹ ATN KUL, Protokoły Zarządu Towarzystwa Naukowego KUL, protokół z posiedzenia zarządu 13. X. 1972 r., p. 6, b. paginacji

¹² Z tego posiedzenia zachował się protokół, ATN KUL,teczka: Nagroda im. ks. Radziszewskiego, b. paginacji.

¹³ Tamże. Zachowały się odręczne propozycje tegoż regulaminu, które zostały po niedużych korektach zatwierdzone przez komisję.

Walnego Zebrania członków Towarzystwa. Ostatecznie Zarząd wykreślił z regulaminu punkt trzeci oraz nieco inaczej sformułował punkt pierwszy. Otrzymał on brzmienie: „Za wybitne osiągnięcia naukowe w duchu humanizmu chrześcijańskiego Zarząd Towarzystwa przyznaje...”¹⁴ Wydaje się, że zwłaszcza ta ostatnia zmiana była szczególnie istotna. Chodziło o podkreślenie, że nie chodzi o jakąkolwiek myśl humanistyczną, ale o humanizm chrześcijański, co zwłaszcza w czasach komunizmu miało duże znaczenie. Pokazywało, że poza wiadomą ideologią istnieje też w Polsce nauka uprawiana w duchu chrześcijańskim. Warto dodać, że Towarzystwo Naukowe KUL jak dotąd tylko raz wręczyło nagrodę za książkę roku – otrzymał ją w 1983 r. ks. Wacław Hryniewicz OMI za książkę *Chrystus nasza Pascha* (1982) – decyzja Zarządu z 16 maja 1983 r., wręczenie – 9 listopada 1983 r.¹⁵

Okładka nagrodzonej książki ks. Wacława Hryniewicza OMI

Komisja 4 kwietnia 1974 r. zaproponowała Zarządowi dwie kandydatury do pierwszej edycji Nagrody. Spomiędzy pięciu osób, profesorów: Konrada Górskiego, Władysława Tatarkiewicza, Karola Górskiego, Jakuba Sawickiego i Adama Vetulaniego, zarekomendowano Zarządowi Konrada Górskiego i Władysława Tatarkiewicza. Ostatecznie Zarząd wybrał na pierwszego laureata Nagrody im. ks. Idziego Radziszewskiego wybitnego filozofa prof. Władysława Tatarkiewicza,

¹⁴ Tamże, Protokół posiedzenia Komisji powołanej [...] celem przygotowania projektu regulaminu i wniosków personalnych odnośnie nagrody im. ks. Idziego Radziszewskiego, b. paginacji; Regulamin nagrody imienia ks. Idziego Radziszewskiego uchwalony przez Zarząd Towarzystwa Naukowego KUL 6 IV 1974 r. z ważnością od 1975 r., b. paginacji.

¹⁵ ATN KUL, Nagroda im. ks. I. Radziszewskiego, protokół zebrania Zarządu z 16 maja 1983 r., b. paginacji.

o czym poinformowano zainteresowanego, prosząc także o propozycję tematu wykładu¹⁶. Wręczenie tej nagrody miało miejsce podczas dwudniowych obrad Walnego Zebrania członków Towarzystwa i uświetniło obchody 40-lecia istnienia Towarzystwa w dniach 16 i 17 maja 1974 r., czyli dokładnie w przeddzień 40. rocznicy jego pierwszej rejestracji przez wojewodę lubelskiego.

Plan obchodów 40-lecia Towarzystwa Naukowego, jak na ówczesne czasy i możliwości dość rozbudowany, poznajemy z zachowanego zaproszenia¹⁷. We czwartek, 16 maja odbyło się sympozjum naukowe poświęcone działalności towarzystw naukowych w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem Towarzystwa Naukowego KUL. Waldemar Rolbiecki przedstawił na nim dzieje polskich towarzystw naukowych od czasów jagiellońskich po współczesność¹⁸, Ryszard Bender omówił ruch naukowy na Lubelszczyźnie w XIX i XX wieku¹⁹. Następne wystąpienia skupiały się na wkładzie środowiska KUL-u do nauki polskiej. I tak Adam Stanowski mówił o działalności naukowej pracowników Uniwersytetu do 1934 r.²⁰, a Grażyna Karolewicz zaprezentowała środowisko członków założycieli Towarzystwa²¹. Zdzisław Papierkowski z kolei przedstawił dokonania Towarzystwa w okresie przedwojennym²², Czesław Strzeszewski omówił dokonania naukowe Towarzystwa w okresie 1944-1974²³, a Józef Styk przedstawił bieżącą działalność wydawniczą²⁴. Sympozjum zakończyła ożywiona dyskusja, której skrót, łącznie

¹⁶ ATN KUL, Nagroda im. ks. I. Radziszewskiego, pismo wiceprezesa, prof. Cz. Zgorzelskiego i sekretarza generalnego, prof. Z. Sułowskiego z 20 IV 1974, b. paginacji.

¹⁷ ATN KUL, Walne Zebrania TN KUL od 1966 do 1975, b. paginacji. Komitet Honorowy tworzyli zasłużeni profesorowie i rektorzy KUL-u: ks. Wincenty Granat, ks. Józef Iwanicki, ks. Stanisław Kamiński, ks. Edward Kopeć, Stefan Kunowski, bp Marian Rechowicz, Stefan Sawicki, ks. Antoni Słomkowski, Czesław Strzeszewski, Andrzej Wojtkowski, Czesław Zgorzelski. Komitet organizacyjny obchodów składał się z: prof. Zygmunta Sułowskiego (przewodniczący) i Grażyny Karolewicz, ks. Joachima Kądzieli, Józefa Styka.

¹⁸ W. ROLBIECKI, *Dzieje polskich towarzystw naukowych*, „Summarium. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” nr 22 (2) (numer jubileuszowy) za rok 1973 (wyd. 1975), s. 9-21.

¹⁹ R. BENDER, *Ruch naukowy w Lubelskiem w XIX i XX wieku*, „Summarium” nr 22 (2), s. 22-40.

²⁰ A. STANOWSKI, *Działalność naukowa, wydawnicza i popularyzatorska na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim przed powstaniem Towarzystwa Naukowego KUL (1918-1934)*, „Summarium” nr 22 (2), s. 41-49.

²¹ G. KAROLEWICZ, *Środowisko członków – założycieli Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, „Summarium” nr 22 (2), s. 50-66.

²² Z. PAPIERKOWSKI, *Towarzystwo Naukowe KUL od powstania do 1939 roku*, „Summarium” nr 22 (2), s. 69-73.

²³ Cz. STRZESZEWSKI, *Działalność organizacyjno-naukowa Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w latach 1944 – 1974*, „Summarium” nr 22 (2), s. 74-81.

²⁴ J. STYK, *Działalność wydawnicza Towarzystwa Naukowego KUL*, „Summarium” nr 22 (2), s. 82-88.

z ciekawym wystąpieniem ks. Stefana Młynarczyka, dotyczącym postaci ks. Jana Władzińskiego, zasłużonego tak dla Uniwersytetu, jak i Towarzystwa przedwojennego twórcy Muzeum Uniwersyteckiego, możemy znaleźć w cytowanym już numerze „Summarium”²⁵. W dyskusji tej padło wiele postulatów odnośnie do podjęcia badań nad historią i wkładem środowiska Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego do dorobku naukowego Polski. Z pewnym żalem należy skonstatować, że większej części tych postulatów do dzisiaj nie zrealizowano, jak choćby słownika biograficznego zasłużonych dla kultury i nauki polskiej absolwentów KUL-u.

Następnego dnia, 17 maja miały miejsce właściwe obchody 40-lecia istnienia Towarzystwa Naukowego KUL. Rozpoczęła je o godzinie 9.00 Msza św. w kościele Akademickim, celebrowana przez biskupa lubelskiego i Wielkiego Kanclerza KUL, bp. Piotra Kałwę. Kazanie wygłaszał wówczas prymas, kard. Stefan Wyszyński. W następnych godzinach miało miejsce złożenie kwiatów na grobach zmarłych członków Towarzystwa pochowanych na cmentarzu przy ul. Lipowej. W południe i o godz. 16.00 odbyły się dwa zebrania – Walne i Publiczne. Należy w tym miejscu dodać, że pobyt prymasa Wyszyńskiego na KUL-u miał bardziej rozbudowany program, ponieważ tego dnia poświęcił on także kamień węgielny pod budowę nowego frontonu Uniwersytetu²⁶, o czym wspomniał w słowie kończącym uroczystości.

Nas interesuje zwłaszcza Zebranie Publiczne, które miało miejsce w auli uniwersyteckiej. Ówczesny sekretarz generalny TN KUL, prof. Zygmunt Sułowski, przedstawił krótkie sprawozdanie z czterdziestoletniej działalności Towarzystwa²⁷. Było to pewnego rodzaju odstępstwo od reguły – zwyczajowo sprawozdanie obejmuje ostatni rok działalności, ze względu jednak na rocznicowy charakter obchodów sprawozdanie objęło cały okres istnienia Towarzystwa. Następnym punktem programu było wręczenie Nagrody im. ks. Idziego Radziszewskiego jej pierwszemu Laureatowi – prof. Władysławowi Tatarkiewiczowi, czego dokonał prezes – o. prof. Mieczysław Albert Krapiec. Ostatni formalny punkt spotkania stanowił wykład Laureata. Profesor Tatarkiewicz wygłosił wykład pod tytułem „Wielcy

²⁵ „Summarium” nr 22 (2), s. 89-92. Warto zaznaczyć, że jest to jedyny dwuczęściowy numer „Summarium”, w którym część druga była w całości poświęcona obchodom 40-lecia Towarzystwa.

²⁶ Zob. J. WALKUSZ, *Katolicki Uniwersytet Lubelski w okresie rektorstwa o. Mieczysława Alberta Krapca (1970-1983)*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918 - 2018*, t. II: 1944-1989, red. A. Mirek, Lublin-Warszawa 2019, s. 444. Szkoda tylko, że autor tego interesującego artykułu nie wspomniał, iż miało to miejsce podczas uroczystych obchodów 40-lecia Towarzystwa Naukowego. Połączenie obu tych wydarzeń wynikało niewątpliwie z powodu licznych obowiązków spoczywających na prymasie.

²⁷ Z. SUŁOWSKI, *Sprawozdanie z 40-letniej działalności Towarzystwa Naukowego KUL*, „Summarium” nr 22 (2), s. 95-99.

i bliscy”²⁸. Całość obchodów zamknął prymas Wyszyński, składając gratulacje z jednej strony Laureatowi Nagrody, z drugiej Towarzystwu, któremu też dziękował za wkład w budowanie kultury i nauki w duchu chrześcijańskim w Polsce²⁹.

W następnych latach przyznawano nagrodę wybitnym uczonym reprezentującym szeroki wachlarz dyscyplin naukowych. Nie wręczono jej czterokrotnie: w 1981 i w 1987 r. oraz w latach 2019 i 2020 z powodu pandemii koronawirusa i obostrzeń sanitarnych z tego wynikających.

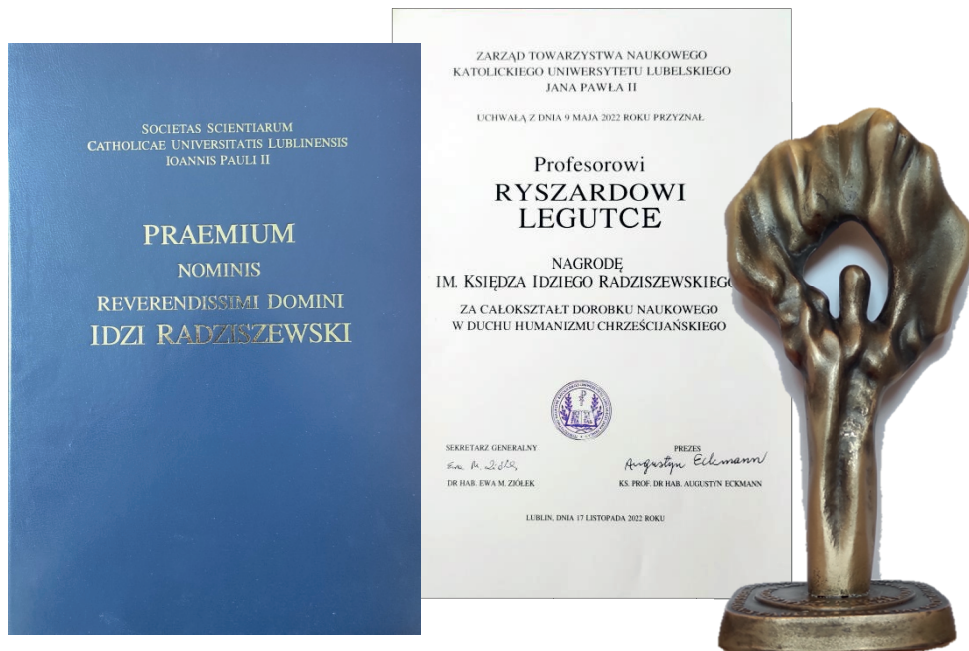
Początkowo wręczenie Nagrody miało formę przekazania wyłącznie dyplomu. W 2000 r. ówczesny prezes Towarzystwa, ks. prof. Andrzej Bronk, na posiedzeniu Zarządu 15 grudnia, zaproponował, aby obok dyplomu wręczać laureatom statuetkę i jednocześnie zaprezentował do wyboru trzy projekty³⁰. Ich autorem jest lubelski artysta plastyk, a jednocześnie zasłużony działacz „Solidarności” lubelskiej, Kazimierz Tadeusz Stasz. Jest on długoletnim pracownikiem lubelskiego biura konserwatora zabytków oraz autorem wielu upamiętnień w przestrzeni miasta Lublina, jak ściana pamięci i symboliczna mogiła na cmentarzu przy ul. Lipowej, pomnik Juliusza Słowackiego przy ul. Skierki czy tablica upamiętniająca błogosławionego ks. Jerzego Popiełuszkę przy ul. Królewskiej. Zaprezentowane projekty wywołały ożywioną dyskusję na posiedzeniu Zarządu. Ostatecznie wybrano jedną z propozycji, ale ze wskazaniem na niezbędne zmiany, które artysta powinien wprowadzić. Do sprawy Zarząd odniósł się na następnym posiedzeniu, 5 stycznia 2001 r. Wówczas prezes przedstawił dwa kolejne projekty statuetki, z których Zarząd zaakceptował jeden – do dzisiaj wręczany Laureatom³¹. Statuetka jest odlewem, przedstawiającym w nieco abstrakcyjnej formie postać ludzką wkomponowaną w kształt „drzewa mądrości”. Ks. prof. Bronk był pomysłodawcą umieszczenia na jej stopie w otoku łacińskiej nazwy Towarzystwa Naukowego: „Societas Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis” (potem dodano: „Ioannis Pauli II”) pospołu z taką nazwą Nagrody: „Praemium nominis Reverendissimi Domini Idzi Radziszewski”, a także łacińską datą wręczenia, np. MMXXII za rok 2022. Pierwszym Laureatem, któremu wręczono statuetkę, był ks. prof. Michał Heller, nagrodzony w 2001 r.

²⁸ W. TATARKIEWICZ, *Wielcy i bliscy*, „Summarium” nr 22 (2), s. 100-104.

²⁹ S. kardynał WYSZYŃSKI, *40-lecie Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, „Summarium” nr 22 (2), s. 105-107. Jest to tekst autoryzowany przez prymasa. Z powodu ważnych spraw diecezjalnych nie mógł być obecny na obchodach abp krakowski Karol Wojtyła, nadesłał jednak piękny i zawierający ważne treści odnośnie do kultury chrześcijańskiej list, zob. ATN KUL, Walne Zebrania TN KUL od 1966 do 1975, list z 14 V 1974, b. paginacji.

³⁰ ATN KUL, Protokoły Zarządu Towarzystwa Naukowego KUL, protokół z 15 XII 2000, b. paginacji.

³¹ Tamże, protokół z 5 I 2001, brak paginacji.

Okładka dyplomu, dyplom (za 2021 r., wręczenie 17 listopada 2022 r.)
i statuetka Nagrody im. ks. Idziego Radziszewskiego

LISTA LAUREATÓW NAGRODY IM. KS. IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO:

- 1974 – prof. dr Władysław Tatarkiewicz
- 1975 – prof. dr hab. Konrad Górski
- 1976 – prof. dr hab. Jakub Sawicki
- 1977 – prof. dr hab. Stefania Skwarczyńska
- 1978 – ks. prof. dr hab. Wincenty Granat
- 1979 – prof. dr hab. Karol Górski
- 1980 – prof. dr hab. Marian Plezia
- 1981 – nagrody nie przyznano
- 1982 – prof. dr hab. Stefan Swieżawski
- 1983 – prof. dr hab. Izydora Dąmbska
- 1984 – ks. prof. dr Józef Pastuszka
- 1985 – prof. dr hab. Julian Aleksandrowicz
- 1986 – prof. dr hab. Irena Sławińska

- 1987 – nagrody nie przyznano
1988 – ks. prof. dr hab. Józef Majka
1989 – prof. dr Czesław Strzeszewski
1990 – prof. dr hab. Tymon Terlecki
1991 – o. prof. dr hab. Mieczysław Albert Krąpiec
1992 – prof. dr hab. Krzysztof Skubiszewski
1993 – prof. dr hab. Lech Kalinowski
1994 – bp prof. dr hab. Alfons Nossol
1995 – prof. dr hab. Jan Turowski
1996 – prof. dr hab. Andrzej Stelmachowski
1997 – ks. prof. dr hab. Józef Kudasiewicz
1998 – prof. dr hab. Anna Świderkówna
1999 – prof. dr hab. Zenomena Płużek
2000 – prof. dr hab. Stefan Sawicki
2001 – ks. prof. dr hab. Michał Heller
2002 – prof. dr hab. n. med. Włodzimierz Fijałkowski
2003 – prof. dr hab. Marek Henryk Safjan
2004 – abp prof. dr hab. Józef Życiński
2005 – ks. prof. dr hab. Czesław Stanisław Bartnik
2006 – prof. dr hab. Juliusz Domański
2007 – abp prof. dr hab. Stanisław Wielgus
2008 – prof. dr hab. Jadwiga Puzynina
2009 – prof. dr hab. Antoni B. Stępień
2010 – ks. prof. dr hab. Bogusław Nadolski TChr
2011 – ks. prof. dr hab. Józef Krukowski
2012 – kard. Zenon Grocholewski
2013 – s. prof. dr hab. Zofia Józefa Zdybicka USJK
2014 – prof. dr hab. Bogdan Chazan
2015 – prof. dr hab. Andrzej Półtawski
2016 – abp Stanisław Gądecki
2017 – prof. dr hab. Wojciech Roszkowski
2018 – ks. prof. dr hab. Stanisław Wilk SDB
2019 – nagrody nie przyznano
2020 – nagrody nie przyznano
2021 – prof. dr hab. Ryszard Antoni Legutko

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA ARCHIWALNE

Archiwum Towarzystwa Naukowego KUL

Nagroda im. ks. Radziszewskiego.

Protokoły Zarządu Towarzystwa Naukowego KUL.

Walne zebrania TN KUL od 1966 do 1975.

Zarząd TN KUL 1. I – 31. XII. 1972.

„Summariusm. Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” nr 22 (2) (numer jubileuszowy) za rok 1973 (wyd. 1975).

LITERATURA

ECKMANN Augustyn, WÓJCIK Kazimierz, ŻUK Alina, *Towarzystwo Naukowe KUL*, w: *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. II, Lublin 2018, s. 478-480.KAROLEWICZ Grażyna, WIŚNIEWSKI Eugeniusz, *Zarys dziejów Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, w: *Księga Jubileuszowa 50-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Praca zbiorowa*, Lublin 1969, s. 269-294.KOPÉĆ Edward, *Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski. 50 lat istnienia i działalności*, Lublin 1968, s. 41-44.KRUSZYŃSKI Marcin, *Szkolnictwo wyższe*, w: *Dzieje Lubelszczyzny 1944 – 1956. Aspekty społeczne, gospodarcze, oświatowe i kulturalne*, red. T. Osiński, M. Mazur, IPN Lublin 2017, s. 451-470.STYK Józef, *Wydawnictwa Towarzystwa naukowego KUL*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski. Wybrane zagadnienia z dziejów uczelni*, red. G. Karolewicz, ks. M. Zahajkiewicz, ks. Z. Zieliński, Lublin 1992, s. 254-262.SUŁOWSKI Zygmunt, NOSKOWSKA Danuta, *Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, w: *Księga pamiątkowa w 75-lecie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Wkład w kulturę polską w latach 1968 – 1993*, s. 665-675.WEISS Anzelm, *Encyklopedia katolicka jako wkład Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w syntezę kultury chrześcijańskiej*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski. Wybrane zagadnienia z dziejów uczelni*, red. G. Karolewicz, ks. M. Zahajkiewicz, ks. Z. Zieliński, Lublin 1992, s. 220-225.WALKUSZ Jan, *Katolicki Uniwersytet Lubelski w okresie rektorstwa o. Mieczysława Alberta Krąpca (1970-1983)*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918-2018*, t. II: 1944-1989, red. A. Mirek, Lublin–Warszawa 2019, s. 397-464.ZONIK Aleksandra, *Scientiae et Veritati. Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Studium historyczno-prawne*, Lublin 2009.

DWA „ARCHIWALNE DOPOWIEDZENIA” DO ARTYKUŁU
NAGRODA IM. KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO
PROF. EWY ZIÓŁEK

W cytowanym kilkakrotnie w poprzednim artykule jubileuszowym (z okazji 40-lecia istnienia TN KUL) numerze „Summarius” pośród wymienionych przez Autorkę tekstów znajdują się dwa szczególnie warte przypomnienia, a mianowicie wykład pierwszego Laureata Nagrody im. Księdza Idziego Radziszewskiego, czyli prof. Władysława Tatarkiewicza, zatytułowany *Wielcy i bliscy*, zaprezentowany podczas uroczystości wręczenia Mu wspomnianej Nagrody, oraz zapis przemówienia Prymasa Polski, Stefana Kardynała Wyszyńskiego, wygłoszonego na zakończenie tejże uroczystości.

Poza wszystkim obydwa teksty zawierają krótkie laudacje ks. Idziego Radziszewskiego, a przemówienie Prymasa Polski także laudację samego Laureata. Nie dysponujemy właściwą laudacją Pana Profesora, zwyczajowo wygłaszaną przy okazji wręczenia Nagrody, to jednak, co powiedział Ksiądz Prymas, przynajmniej w pewnym stopniu może ten brak rekompensować. Natomiast słowa Księdza Prymasa, a wcześniej także prof. Władysława Tatarkiewicza, wspominające osobę ks. Idziego Radziszewskiego, który nadał imię Nagrodzie, są dodatkowym Jego uczczeniem w stulecie śmierci.

Warto wspomnieć, że na koniec Ksiądz Prymas – jak sam to ujął – „podręczył” kolektywnie Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, podkreślając olbrzymie znaczenie pracy tej instytucji, pracy rzetelnej i trudnej, wymagającej wielkiej cierpliwości, a także wielu zasłużonych dla Towarzystwa Naukowego członków, których – jak powiedział – nie mieliśmy możliwości widzieć na jubileuszowej uroczystości dla różnych przeszkód. Wszelako: „Zachowujemy dla wszystkich uczucie głębokiej wdzięczności za ich rzetelny, cierpliwy i nieustępliwy wkład w prace i dorobek Towarzystwa. Niech Dobry Bóg im błogosławi”. *Deo gratias*.

Obydwa teksty reprodukuje na następnych stronicach jako swoiste „dopowiedzenia” do artykułu Pani Profesor *ad maiorem totius rei memoriam*.

Stanisław Sarek

WŁADYSŁAW TATARKIEWICZ

WIELCY I BLISCY*

1

Zaledwie człowiek zaczął życie, jest jeszcze dzieckiem, a już świat jest dla niego zróżnicowany. W dziecięcej świadomości ludzie i rzeczy układają się (jeśli użyć tak niedziecięcych wyrażań) hierarchicznie i perspektywicznie. Dziecko widzi swych bliskich, inni ludzie są mu zaledwie widoczni. Bliscy zaś są ważni i wielcy; wszyscy dalsi są nieważni, jak gdyby nie istnieli. Ważni, bliscy, wielcy są rodzice, rodzeństwo, zwłaszcza starszy brat czy siostra, czasem wychowawcy i pomoc domowa. Ważni i bliscy bywają zresztą nie tylko ludzie: czasem są nimi pies domowy, lalka czy koń na biegunach.

To hierarchiczne widzenie świata nie kończy się z dzieciństwem: trwa w wieku szkolnym. Wielkimi, pierwszoplanowymi postaciami są wtedy nauczyciele, niekiedy przerastają rodziców. Ale wielcy są także niektórzy koledzy, niekiedy przerastają nauczycieli. W gronie kolegów bywają tacy, co są jakby stworzeni na to, aby rówieśnikom zdawali się wielcy (jak ów „Wielki Meaulnes” ze słynnej francuskiej powieści); innych wielkimi czyni wyobrażenia i uczucia rówieśników. Teraz – bardziej niż we wczesnym dzieciństwie – pojawia się czynnik wyboru: wyboru spośród samego otoczenia, w którym jedni wydają się bliscy i wielcy, inni zaś obojętni. Pojawia się też nowe zjawisko: wielkość i bliskość rozdzielają się. Są koledzy-przyjaciele, najbliżsi sercu, ale są też koledzy-ideały, którzy niekiedy wydają się więksi, ważniejsi, doskonalsi nawet od rodziców i nauczycieli.

PROF. WŁADYSŁAW TATARKIEWICZ – (1886-1980) – polski intelektualista: filozof, historyk filozofii i historyk sztuki, etyk i estetyk, członek Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk. Znany w Polsce przede wszystkim jako autor słynnego podręcznika do historii filozofii pt. *Historia filozofii* w trzech tomach, wydanych po kolei w 1931 (t. 1-2) i 1950 r. (t. 3), potem wielokrotnie wznawianych. Jest pierwszym (za 1973 r.) Laureatem Nagrody im. Księdza Idziego Radziszewskiego, przyznawanej przez Towarzystwo Naukowe KUL „za wybitne osiągnięcia naukowe w duchu humanizmu chrześcijańskiego”.

* Wykład Laureata wygłoszony podczas uroczystości wręczenia Mu Nagrody im. Księdza Idziego Radziszewskiego 16 maja 1974 r. Przedruk za „Summarium” nr 22 (2) (Numer jubileuszowy) za rok 1973 (wyd. 1975), s. 100-104.

Podobnie dzieje się i później w życiu. Tyle że miejsce kolegów szkolnych zajmują koledzy zawodowi i przyjaciele z innych zawodów, a miejsce nauczycieli szefowie, przełożeni, dowódcy. Ale bliskość i wielkość już się rozeszły. Niekiedy nawet przeciwstawiły się sobie: wielcy stali się właśnie odlegli, przeciętny człowiek odczuwa, jak gdyby go jakiś dystans dzielił od wielkości. Stała się daleka, jak wielkie góry na horyzoncie.

2

Tak czy inaczej wielkość i bliskość są dla człowieka, w ciągu całego jego życia, kategoriami jego widzenia, rozumienia, odczuwania świata. Są kategoriami nie w tak ścisłym znaczeniu, w jakim Kant używał tego wyrazu, jednakże w podobnym. Nie są, jak substancja i przyczynowość, a także jak przestrzeń i czas, formami, w jakie ujmujemy cały świat, zarówno materialny, jak i ludzki; są swoistymi kategoriami świata ludzkiego, ludzkiej historii. I są miarami, którymi świat ten mierzymy.

Oczywiście, chodzi tu o wielkość i bliskość duchową, wielkość i bliskość dla umysłu i serca, a nie wielkość i bliskość w czasie i przestrzeni. Obie te kategorie stosują się do ludzi, ale także do ich dzieł, do idei, myśli, prądów umysłowych i społecznych.

Obie – wielkość i bliskość – nie wykluczają się wzajem, ale też nie pociągają za sobą jedna drugiej: można być jednocześnie wielkim i bliskim, ale także tylko wielkim a dalekim, a także komuś bliskim, choć się nie ma w sobie wielkości.

Gdy jakiegoś człowieka uważam za wielkiego czy jakąś ideę za wielką, to mam na myśli, że są wielkie nie tylko dla mnie, lecz dla każdego, kto tego człowieka czy tę ideę rozumie. Natomiast bliskość jest oczywiście określeniem względnym: ktoś może być jednemu bliski, a drugiemu daleki; tylko o nielicznych ludziach, a także o nielicznych teoriach, ideach, prądach umysłowych można powiedzieć, że są bliskie całej epoce, całemu pokoleniu, całej grupie społecznej, całemu narodowi. Wielkość przypisujemy ludziom czy ideom z przekonaniem, że im przysługuje obiektywnie, jednakże okazuje się nieraz, że nasza ocena była nie mniej subiektywna niż poczucie bliskości; wystarczyło, że minęła epoka, że przyszło nowe pokolenie, a ludzie i idee utraciły swą wielkość, zyskały zaś ją inne idee i inni ludzie. Ale znów: choć wielkość chwiała się wielorako w ciągu dziejów, to jednak są wielcy ludzie i wielkie idee, co wytrzymały próbę czasu.

3

Kategorię wielkości stosujemy szczególnie do władców, mężów stanu, wodzów. Niektórzy królowie otrzymali od potomności nazwę wielkich. Tym zaś,

co byli sercom bliscy, dawano przydomki dobrych czy sprawiedliwych. Inni pozostali w pamięci jako wielcy czy bliscy, choć przydomków od historii nie otrzymali. Odczuwamy Batorego jako wielkiego króla. Stanisława Augusta nikt zapewne nie nazwie wielkim królem, ale są tacy, którym ze względu na trudności, z jakimi musiał walczyć, czy na swe starania o sztukę i kulturę, pozostał bliski.

Pomińmy jednak królów i tych wszystkich, co byli wielcy i komuś bliscy społecznie czy politycznie; ograniczmy się do dziedziny kultury, a szczególnie wiedzy. Pomińmy też wielkich matematyków i przyrodników; ograniczmy się do filozofii i jej twórców. Jest wśród nich wielu wielkich ludzi, a także jest wiele wielkich idei, teorii, pomysłów. A są też takie, które były i są bliskie pewnym środowiskom, okresom, jednostkom.

Niegdyś aleksandryjscy uczeni sądzili, że mogą zestawić pełny katalog wielkich autorów. Katalogów dziś się nie robi, ale robi rzeczy podobne: niektóre wydawnictwa poświęca się samym tylko wielkim klasykom, a muzea – samym tylko wielkim artystom. A w tych wydawnictwach, tych muzeach częstokroć miejsce przeznaczone dla wielkich zajmują dzieła bliskie: bliskie epoce czy kierownikom wydawnictw i muzeów.

Historia filozofii, podobnie jak historie innych nauk i całej kultury, jest uprawiana pod znakiem wielkości. Historycy wybierają tematy, które mają za ważne; ważne zaś jest to, co w ten czy inny sposób jest wielkie. Ale historycy wybierają również tematy, które są im bliskie. Tak olbrzymia literatura o Platonie czy Arystotelesie, św. Tomaszu czy Kancie jest naturalnym skutkiem tego, że byli wielcy, a zarazem wielu historykom bliscy. Podobnie i o współczesnych filozofach piszą ci, co ich mają za wielkich a sobie bliskich.

Dotyczy to monografii, ale czy dotyczy również kompendiów? Bo w nich powinni się znaleźć wszyscy wielcy filozofowie, bez względu na to, czy historykowi są bliscy czy nie. Sam kiedyś pisałem takie kompendia: usiłowałem w nich właśnie nie faworyzować bliskich mi myślicieli, zachować pełną bezstronność; Spinozę, który jest mi daleki, starałem się opracować tak samo jak Pascala, który mi jest bliski. A jednak także przy takim nastawieniu historyk liczy się, musi się liczyć z tym, co bliskie. Nie z tym, co jemu osobiście bliskie, natomiast z tym, co było bliskie epoce, którą studiuje.

Wielkość jest wieloraka: historyk filozofii odszukuje nie tylko wielkie myśli i wielkich ludzi, którzy je powzięli, ale także tych, co je najlepiej wyrazili, co dali im tę postać, w jakiej rozeszły się po świecie i utrwaliły. Oni też są na swój sposób wielcy.

Nie mniej wieloraka jest bliskość. Polega na pokrewieństwie myśliciela i historyka, który go bada. Ale kiedy indziej poczucie bliskości polega na sym-

patii, choć żadnego pokrewieństwa nie ma między badanym filozofem a badającym go historykiem.

Wobec myśliciela przeszłości historyk niejednokrotnie doznaje uczuć mieszanych: poczuciu bliskości towarzyszy poczucie dalekości. Gdy św. Augustyn pisze: „Wejdź w siebie, we wnętrzu człowieka mieszka prawda”, to jest bliski dzisiejszemu człowiekowi. Ale przestaje być bliski, gdy twierdzi, że człowiek z natury jest zły.

Nierzadko się zdarza, że wielkość myśliciela łączyła się z jego bliskością. Czasem bliska jest jego myśl, a kiedy indziej bliski jest sam człowiek, który ją głosił. Kant powziął myśl, jakiej nie miał nikt przed nim, myśl o „kopernikańskim przewrocie” w filozofii, w tym jest jego wielkość. Ale jednocześnie dla wielu z tych, co studiują jego dzieła i życie, jest bliski: bliski przez swą ludzką niedoskonałość, przez często nieporadny wysiłek, by nową myśl przeprowadzić w szczegółach, by ją uzgodnić z dawną filozofią, zmieścić w odziedziczonych terminach.

Kiedy indziej, więcej jeszcze niż odkrycia i pomysły naukowe filozofa, jego działalność nauczycielska, społeczna, organizacyjna powoduje, że pozostał w pamięci potomnych jako wielki i bliski. Jakże tu, w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, nie wspominać ks. Idziego Radziszewskiego. Nawet my, cośmy nie byli bezpośrednimi świadkami jego życia i pracy, mamy wyraźny obraz człowieka i dzieła. Regens Seminarium, założyciel katolickiego naukowego pisma, rektor Akademii Duchownej, prezes Towarzystwa Miłośników Historii i Literatury, założyciel i rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego: od wczesnych lat aż do końca życia był zawsze wysuwany na naczelne stanowiska. Ci, co go na nie wysuwali, musieli odczuwać jego niezwykłość. A bliski jego współpracownik ks. Kremer pisał o nim: „Zawsze małomówny, skupiony, poważny, jakby wmyślony w siebie, a uczynny dla każdego, miał w sobie coś, co budziło szacunek i zaufanie”. Szacunek był i jest stosunkiem do wielkości, a zaufanie – do bliskości.

Są też w dziejach filozofii myśliciele wielcy, a mało komu bliscy. Właśnie dlatego, że tak wyrosli ponad zwykłą ludzką miarę, iż przeciętny człowiek nie może się im czuć bliski. Kartezjusza skupienie na podstawowym zagadnieniu filozofii, monumentalność jego problematyki są tak ogromne, że czynią go myślicielem pomnikowym, spizowym, mało komu bliskim. Podobnie Leibniz: jego zdolność operowania nieskończonościami, jego odmienność od wszystkich tradycji europejskich, zarówno od materialistycznej jak i od spirytualistycznej, zarówno od empiryzmu, jak od racjonalizmu, jest taka, że nie może być bliski tym, co w tradycjach wyrosli. Tak również widzę Tomasza z Akwinu: ogrom

i jednolitość jego dzieła, objęcie jedną formą myślową i pisarską niezliczonych zagadnień Boga i świata czynią go myślicielem nadludzkiej miary i przez to dla zwykłego człowieka – dalekim. Ci wszyscy: św. Tomasz, Kartezjusz, Leibniz to raczej wielcy mistrzowie filozofii niż bliscy towarzysze pracy.

4

Jeśli nie „wielki”, to w każdym razie „bliski” jest określeniem względnym i porównawczym – tak, iż można pytać nie tylko o to, który z myślicieli jest nam bliski, ale który jest – najbliższy. Jest to już sprawa osobista, w której niepodobna oczekiwać jednomyślności, nawet w tej samej grupie ludzi.

Tych najbliższych może być więcej niż jeden i mogą być do siebie niepodobni. Widać to u autora tak wyraźnie ujawniającego swe upodobania, jak Stanisław Brzozowski: wielbił zarówno Marksa, jak i kardynała Newmana. A jeśli wolno mi, kończąc te rozważania, powiedzieć o sobie, to powiem, że szczególnie bliscy są mi myśliciele tak bardzo do siebie niepodobni, jak Arystoteles i Pascal.

Arystoteles jest mi bliski przez swą dążność do porządkowania wiedzy i oddzielania porządku rzeczy i porządku ludzkich wyobrażeń. Także przez uznanie kresu naszej wiedzy: jest kres definiowania tak samo, jak rozumowania. Również przez uznanie prawd pierwszych i uznanie pierwszej przyczyny: świat przypadkowy wskazuje na konieczny. Jest bliski przez uznanie wielości ludzkich poczyną: teoretycznych, praktycznych, poietycznych. Przez uznanie wielu zasad wyjaśnienia: forma, materia, przyczyna, cel. Przez uznanie wielości w sztuce, uznanie wielu jej równouprawnionych postaci. Przez uznanie, że nie to samo jest słuszne w polityce i w poezji. Przez uznanie wielu zasad dobrego moralnie życia: zasada eudaimonii, zasada życzliwości, zasada żywych wzorów.

W Pascalu jest mi bliskie stwierdzenie bezzadności racjonalnych metod wobec życiowo najdonioślejszych zagadnień. I bliskie uznanie „porządku serca” obok porządku rozumu. Bliskie to, że „człowiek jest podzielony i sam sobie przeciwny”, że „serce ma swe racje, których rozum nie zna”, że „trzeba być geometrą, pirronistą i pokornym chrześcijaninem”. I wreszcie to: „Dwa są tylko rodzaje ludzi, których można nazwać rozsądnymi: ci, którzy służą Bogu z całego serca, bowiem Go znają, oraz ci, którzy Go z całego serca szukają, bowiem Go nie znają”. A sądzę, że to wszystko – w Pascalu jak w Arystotelesie – jest bliskie nie tylko mnie, ale wielu dzisiejszym ludziom.

Intencją powyższych rozważań było przede wszystkim skupienie się na tym, co w życiu i wiedzy ludzkiej wielkie; jednak – jak to często bywa – skończyło się na tym, co bliskie.

STEFAN KARDYNAŁ WYSZYŃSKI

Prymas Polski

40-LECIE TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO
(tekst autoryzowany)*

Jest to stanowczo nadużywanie cierpliwości audytorium, jeżeli aż do tego stopnia jestem odważny, że jednego dnia śmiem przemawiać pięć razy. Ale ja dzisiaj jestem człowiekiem bezwolnym, wielokrotnie „gwałconym” przez organizatorów tego Jubileuszu, bo według wszelkich zasad moralności społecznej powinienem być gdzie indziej. Jednak człowiek – posłużę się w tej chwili wywodem Pana Profesora Tatarkiewicza – jest miękki dla bliskich. Dlatego przybyłem tutaj i ulegając namowom, przemawiam. Ale mam nadzieję, Księżę Rektorze, że po raz ostatni dzisiaj.

Pan Profesor Tatarkiewicz był łaskaw przyjąć słowa naszego uznania i wdzięczności dla całokształtu jego pracy, pod znakiem śp. założyciela tej Uczelni — księdza rektora Idziego Radziszewskiego. Niech mi wolno będzie, Panie Profesorze, zatrzymać się chwilę na kręgu działań tego właśnie człowieka, dlatego że danym mi było w życiu moim wejść w wiele spraw, które zapoczątkował i prowadził ks. Radziszewski.

Był on uczniem wielkiego neoscholastyka ks. Merciera, wówczas profesora, później założyciela Instytutu Tomistycznego w Lowanium i prymasa Belgii, człowieka o wymiarach bohaterskich. Mieliśmy możliwość przekonać się o tym w okresie pierwszej wojny światowej. Umiał oprzeć się złu, i to odważnie. Jego list o patriotyzmie jest równie wielki, jak jego filozofia. Dzięki temu postać jego jest nam szczególnie bliska.

Kardynał Mercier wyszkolił cały szereg ludzi, którzy zaważyli dodatnio na rozwoju kultury naukowej, także i w Polsce. Jednym z jego uczniów był właśnie ks. Idzi Radziszewski, który po powrocie do Polski zaczął pierwszy – jako rektor – reformować seminarium duchowne we Włocławku. Reforma ta poszła po linii filozofii mercierowskiej. Ks. Rektor uważał, iż współczesnego człowieka najlepiej

* Tekst przemówienia Prymasa Polski wygłoszonego podczas uroczystości wręczenia Nagrody im. Księdza Idziego Radziszewskiego 16 maja 1974 r. Był to jednocześnie rok 40-lecia TN KUL. Przedruk za „Summariusm” nr 22 (2) (Numer jubileuszowy) za rok 1973 (wyd. 1975), s. 105-107.

przygotować do poprawnego myślenia teologicznego przez zapoznanie go z filozofią tomistyczną, opartą mocno na naukach przyrodniczych.

Jego następcy, którzy byli moimi profesorami, poszli również po tej samej linii. Dawali oni najpierw podstawy nauk przyrodniczych, które takim właśnie początkującym filozofom, jakimi są alumni seminarium, do których i ja wówczas należałem, ułatwiały wejście w poprawne, tomistyczne myślenie filozoficzne.

System reformy seminarium, zapoczątkowany we Włocławku, podjęły później inne seminaria duchowne. Nie było to trudne, ponieważ z Łowa nium, spod ręki ks. Merciera i jego następców, profesorów Instytutu Filozoficznego, powracali do Polski inni absolwenci tej Uczelni i oni również wprowadzali system przygotowania do studiów teologicznych przez filozofię na bazie nauk przyrodniczych.

Atmosfera ta zaważyła na całej pracy księdza Radziszewskiego. Reformując seminarium uważał również za swój obowiązek stworzyć odpowiednią atmosferę naukową dla duchowieństwa. Dlatego powołał do życia „Ateneum Kapłańskie”, miesięcznik teologiczno-filozoficzny, którego pierwszym redaktorem był ksiądz Antoni Szymański, późniejszy rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, a ostatnim przedwojennym redaktorem byłem ja. Panowała tam więc ta sama linia i atmosfera, co w seminarium.

(przerwa w taśmie magnetofonowej)

W Petersburgu, gdzie szkolono profesorów dla seminariów duchownych, ksiądz Radziszewski osobowością swoją wywarł tak potężny wpływ, iż przyczynił się wielce do przyspieszenia reformy seminariów duchownych w Polsce, jeszcze przed pierwszą wojną światową. A jak wyglądał dalszy etap pracy księdza rektora Radziszewskiego, na którym i ja się znalazłem jako student Katolickiego Uniwersytetu, to już sami najlepiej wiemy.

Otóż, Drogi Panie Profesorze, tak nam bliski – nie śmiem urazić Pana Profesora, więc nie powiem: tak dla nas wielki, ale Pan Profesor pewno woli, gdy powiemy: tak nam bliski – to jest atmosfera, dla wytworzenia której Pan Profesor poświęcił tyle energii życiowej, wydobywając z bogatego skarbcza dorobku myśli ludzkiej naprawdę to, co bliskie, co chwyta za serce i umysł. Trafnie Ksiądz Rektor powiedział, że wszyscy niemal uważamy się za uczniów Pana Profesora.

Pan Profesor nieraz to już słyszał ode mnie przy innych sposobnościach, ale teraz mogę powtórzyć odważnie, aby Pan Profesor wiedział, że nie wszystko mu się w życiu udało. Otóż i ja się też przyznaję do tego, że jestem jego uczniem i nie ma książki wydanej przez Pana Profesora, której bym nie przeczytał. Ale jeśli za którąś z nich jestem szczególnie wdzięczny, to za książkę *O szczęściu*.

Nie tylko dlatego, że człowiek już myśli o niebieskim szczęściu, lecz dlatego, że Pan Profesor pouczył moje pokolenie i młode pokolenie Polski, na czym właściwie szczęście się zasadza. Jesteśmy za to Panu Profesorowi ogromnie wdzięczni.

Życzyć by należało nie tylko obecnemu tutaj audytorium, nie tylko całej Uczelni i młodzieży, ale całej Polsce, aby właśnie w tym duchu rozumiano szczęście i tak je przeżywano, idąc po uciążliwych schodach rzeczywistości ku górze, ku szczytom, aż ku temu najwyższemu szczytowi, który jest już szczęściem pewnym, osiągalnym przez każdego człowieka, choćby mu się życie nie udało i jego wychowankowie. Pewnym i nieutralnym szczęściem jest bowiem Bóg sam, który i dla Pana Profesora jest wielki i bliski.

Pragnę oszczędzić już Pana Profesora i dać mu moment ulgi, a „podręczyć” teraz kogo innego. Tym razem kolektywnie, bo idzie o Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Miałem sposobność przy innej okazji podkreślić olbrzymie znaczenie pracy tej instytucji. Jest to praca rzetelna i trudna, wymagająca wielkiej cierpliwości. Jeżeli Towarzystwo dożyło lat czterdziestych, a więc wczesnej swojej wiosny, to dowód, że od początku umiało ono pielęgnować cierpliwość, wytrwałość, wyrozumiałość i nadzieję, iż przyjdą dobre czasy, w których ładunek duchowych energii rozkwitnie w pełni.

Wspomnieliśmy dzisiaj wielu zasłużonych dla Towarzystwa Naukowego członków, których nie mieliśmy możliwości widzieć dzisiaj wśród nas dla różnych przeszkód. Zachowujemy dla wszystkich uczucie głębokiej wdzięczności za ich rzetelny, cierpliwy i nieustępliwy wkład w prace i dorobek Towarzystwa. Niech Dobry Bóg im błogosławi.

Oby to czterdziestolecie wyglądało tak, jak bazy pod kolumny nowego gmachu frontowego Uczelni, które dziś poświęciliśmy, a na których ma się oprzeć konstrukcja żelbetonowa i wznieść cały gmach. Niech dotychczasowy dorobek Towarzystwa będzie punktem oparcia i wyjścia dla dalszej jego pracy. Niech ma ono kiedyś radość przeżywania swojego pięćdziesięciolecia, stulecia i innych jeszcze jubileuszy w wymiarze leibnizowskim. Niech praca nowych centrów naukowych korzysta z dorobku i doświadczeń tych zasłużonych członków Towarzystwa, których dzisiaj wśród nas nie ma, ale którzy są nam bliscy sercem, myślą i wspólnotą w dążeniu do szlachetnych ideałów powiązania w jedną syntezę wysiłku rozumu i wiary, człowieka i Boga.

DOCTORUM EMINENTIUM PERSONÆ
– SYLWETKI UCZONYCH

L A U R E A T N A G R O D Y
IM. KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO

PROF. DR HAB. RYSZARD LEGUTKO
LAUREAT NAGRODY
IM. KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO
ZA ROK 2021

NAGRODA ZOSTAŁA WRĘCZONA 17 LISTOPADA 2022 ROKU

KRZYSZTOF NARECKI

LAUDACJA
WYGŁOSZONA 17 LISTOPADA 2022 ROKU
NA DOROCZNYM PUBLICZNYM ZEBRANIU
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL
Z OKAZJI WRĘCZENIA NAGRODY
IM. KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO
PROF. DR. HAB. RYSZARDOWI LEGUTCE

Dostojny Laureacie,
Szanowny Panie Ministrze,
Panie Wojewodo, Panie Marszałku,
Magnificencjo, Księżę Rektorze,
Czcigodny Księżę Prezesie,
Szanowni Państwo!

Przypadł mi w udziale zaszczyt wygłoszenia laudacji Profesora Ryszarda Legutki, który otrzymuje dzisiaj wyjątkowe wyróżnienie: Præmium Nominis Reverendissimi Domini Idzi Radziszewski – Nagrodę im. Księdza Idziego Radziszewskiego, założyciela i pierwszego Rektora KUL. Co prawda, poczułem pewien dyskomfort, kiedy ks. prof. Augustyn Eckmann, Prezes TN KUL, w imieniu Zarządu zwrócił się do mnie z prośbą o przygotowanie laudacji, no bo jak zwięźle opowiedzieć o 47 latach w służbie dla nauki (o ile dobrze liczę – od 1975 roku do dzisiaj), o naprawdę znakomitych osiągnięciach Laureata, o godnym podziwu poświęceniu i pracy dla Boga i Ojczyzny (tak jak w dewizie KUL: *Deo et Patriae*) oraz dla dobra społeczności akademickiej – przede wszystkim Uniwersytetu Jagiellońskiego. Uznałem jednak ten fakt za wielki honor i obowiązek zarazem, ponie-

Prof. dr hab. KRZYSZTOF NARECKI – profesor Katedry Filologii Greckiej w Instytucie Literaturoznawstwa na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: krzysztof.narecki@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0384-3698>.

waż od lat nieustannie podziwiam działalność i dokonania naukowe Pana Profesora Legutki, jego rzetelność i prawość w życiu, siłę charakteru i hart ducha, jaki okazuje na co dzień, często zmagając się z falą krytyki, jaka dotyka Jego osobę, wręcz wrogości i hejtu. Z jakiego powodu? Za odważne, publiczne głoszenie najważniejszych dla chrześcijanina prawd i zasad, za pozostawanie wiernym swoim przekonaniom i swojej naturze, co znakomicie spuentował Heraklit z Efezu w zdaniu, iż „charakter dla człowieka dajmonem” (B 119: ἥθος ἀνθρώπων δαίμων).

Rzecz jasna nie jest moim celem wszechstronna i dokładna prezentacja ogromu dokonań Profesora, których nie da się przedstawić zwięźle i którymi można by bez problemu obdzielić wiele osób. Będę więc starał się trzymać Kallimachowej zasady z III wieku przed Chrystusem, wyznaczającej nową tendencję literacką, iż *mega biblion, mega kakon* (μέγα βιβλίον, μέγα κακόν – „wielka księga, wielkie zło”), a parafrazując: „długa laudacja to wielkie zło”. Ograniczę się do zainteresowań Pana Profesora antykiem, zwłaszcza grecką filozofią. Taki wybór, w moim przekonaniu, pozwoli wydobyć na światło dzienne Jego miłość do antyku, miłość, o którą – jak przypuszczam – wiele osób by nie podejrzewało Laureata, kojarząc go zdecydowanie ze światem polityki. Co więcej, moje przekonanie jest zgodne z racją, dla której Nagroda jest przyznawana: czyli „za wybitne osiągnięcia naukowe w duchu humanizmu chrześcijańskiego”.

Ale czy takiej właśnie postawy, w duchu humanizmu, nie przypominają słowa z I epejsodionu dramatu Eurypidesa *Elektra*, w których tytułowy bohater dokonuje jakże celnej oceny człowieka szlachetnego, zwracając się do widzów w ten oto sposób: „Bądźcie rozsądni, pełni czczych domysłów / zwieść się nie dajcie, lecz szlachetność ludzi / mierzcie postawą w ich życiu na co dzień” (w. 383-385). Tak też należy, w moim przekonaniu, mierzyć dokonania i całe dotychczasowe życie Profesora Ryszarda Legutki, który na każdym jego etapie dążył (i dalej to czyni) do bycia autentycznym mistrzem, prawdziwym autorytetem naukowym i wychowawczym, niestrudzenie krzewiąc, teoretycznie i praktycznie, grecką *paj-dejē* w jej najszerszym znaczeniu – jako znakomity nauczyciel i wychowawca wielu pokoleń humanistów. I dlatego należy także przywołać tu Katońską maksymę *suum cuique* – „każdemu, co mu się należy”, pamiętając nie tylko o znakomitych osiągnięciach Pana Profesora, ale też o innej stronie Jego życia: o niezwykle cichych cechach charakteru, o Jego *aretai* – w tym pierwotnym, greckim znaczeniu – czyli cnotach, zwłaszcza mądrości, męstwie i sprawiedliwości.

Najpierw jednak w telegraficznym skrócie przedstawię sylwetkę i życiorys Pana Profesora Legutki, zwłaszcza ten naukowy. Urodził się w 1949 roku w Krakowie. Ukończył dwa kierunki studiów: w 1973 roku filologię angielską na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, a w 1976 – filozofię na Wydziale Filozoficzno-Historycznym tejże uczelni. W 1991 roku uzyskał stopień doktora habilitowanego w dyscyplinie *filozofia*, w 1998 – tytuł profesora w dziedzinie filozofii starożytnej i politycznej, a w 2003 – profesora zwyczajnego.

Od 1975 roku jest nauczycielem akademickim UJ, a od 2003 roku – Wyższej Szkoły Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie. Wykładał jako *visiting professor* na uniwersytetach europejskich i amerykańskich. Działał w opozycji demokratycznej. W latach 80. redagował m.in. „Arkę”, jedno z najważniejszych, niezależnych pism wydawanych w Polsce. W 1992 roku współtworzył, a następnie został prezesem Ośrodka Myśli Politycznej – niezależnej organizacji pozarządowej, zajmującej się badaniem ustrojów, stosunków międzynarodowych i klasycznej filozofii politycznej. Obok osiągania kolejnych szczebli kariery naukowej Profesor Ryszard Legutko czynnie zaangażował się w politykę, rozumiejąc ją – tak jak Arystoteles – jako działanie dla dobra wspólnego i próbując w ten sposób propagować i pielęgnować najlepsze cechy demokracji, tej, która swój piękny początek miała dwa i pół tysiąca lat temu w antycznej Grecji. Ze wspomnianych już względów nie wymieniam ani publicznych funkcji, ani urzędów, jakie Laureat pełnił bądź nadal pełni, poczynawszy od roku 2005, czyli od uzyskania mandatu senatora VI kadencji, aż po chwilę obecną – to jest sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego.

Profesor Ryszard Legutko jest nie tylko uczonym, filozofem akademickim, profesorem najstarszej, więc najczciodszej polskiej uczelni, ale również tym, który od wielu lat uprawia sztukę pięknego i mądrego zarazem pisania. Jego pozycja i dorobek są tak mocne i powszechnie dostępne, że nie ma najmniejszej potrzeby wyliczania wszystkich opublikowanych książek (przypomnę tylko, że w dorobku Profesora Ryszarda Legutki są, jak dotąd, 24 książki, w tym 7 dotyczy *stricte* filozofii greckiej, 8 książek to przekłady na języki obce, nie wspominając o mnóstwie artykułów w czasopismach naukowych (m.in. w anglojęzycznych „Critical Review” i „First Things”) i tekstów popularnych, z którymi można spotkać się niemal codziennie w „Rzeczpospolitej”, „Gazecie Polskiej”, „Gazecie Polskiej Codziennie” oraz w „Naszym Dzienniku”, tygodnikach „Sieci”, „Do Rzeczy” i „Wprost” oraz miesięczniku „Nowe Państwo”.

Pośród wszystkich tych publikacji są dzieła *stricte* naukowe, medytacyjne eseje, zbiory felietonów, teksty publicystyczne, a także przekłady z języka greckiego – przede wszystkim dialogów Platona, co samo w sobie jest już twórczością literacką. Dość powiedzieć, że takie jego książki, jak *Esej o duszy polskiej* z 2008 roku czy *Triumf człowieka polskiego* z 2012 roku były jak lancet w rękę chirurga, który precyzyjnie i z wielką troską zagłębia się w nasze ciało dotknięte chorobą, o jakże podobnej naturze do tej, która toczyła duszę ateńskiej *polis* w czasach, kiedy Sokrates toczył swój spór o sprawiedliwość z sofistami, na przykład z Gorgiaszem. Co więcej, niektóre książki zostały publicznie docenione, jak *Bez gniewu i uprzedzenia* (z 1989 r.) Nagrodą PEN Clubu, *Etyka absolutna i społeczeństwo otwarte* (z 1994 r.) Nagrodą im. Andrzeja Kijowskiego, dalej: *Tolerancja. Rzecz o surowym państwie, prawie natury, miłości i sumieniu* (z 1997), nagrodzona przez Ministra Edukacji Narodowej, czy wreszcie *Sokrates. Filozofia*

męża sprawiedliwego, książka uhonorowana w 2014 roku Nagrodą Literacką im. Józefa Mackiewicza.

Skoro mowa o nagrodach i wyróżnieniach, nie sposób też nie wspomnieć o wyjątkowych honorach, takich jak portugalski Krzyż Wielki Orderu Zasługi (za wybitne dokonania w zakresie działalności publicznej), Nagroda im. św. Grzegorza I Wielkiego za stawanie w obronie prawdy w życiu publicznym czy wreszcie otrzymana w tym roku przez Profesora Legutkę Nagroda im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego dla „twórców prawych i sprawiedliwych”, którzy są „dumnymi Polakami” i jednocześnie wybitnymi artystami.

Teraz słów kilka o naukowym dorobku Laureata. Pierwsza monografia Profesora Legutki, dotycząca filozofii greckiej, ukazała się w 1990 roku w zaledwie 200 egzemplarzach. To habilitacyjne studium pt. *Krytyka demokracji w filozofii politycznej Platona* wyznacza niejako kierunek zainteresowań naukowych Autora i określa charakter jego przyszłych badań nad greckim antykiem okresu klasycznego. Warto podkreślić, że jako punkt wyjścia i motyw zajęcia się Platonem krytyką demokracji Autor deklaruje ciągłą aktualność sporu o demokrację, czyli że postawione przez Greków pytania w jej przedmiocie po dziś dzień nie uzyskały odpowiedzi ostatecznych. Profesor Legutko pokazuje nam, że podstawowym zarzutem Platona wobec demokracji był brak prawdy w praktyce politycznej tego ustroju. Co więcej, stara się przełożyć argumenty platońskie wobec demokracji na język filozofii politycznej nowożytności. W podsumowaniu recenzji tej książki Prof. Juliusz Domański, notabene także laureat (z 2006 roku) wręczanej dziś nagrody, pisze: „Mamy do czynienia z książką wysokiej próby, znacznie wyrastającą ponad przeciętność naszej współczesnej produkcji humanistycznej z dziedziny, której dotyczy. [...] Chciałoby się stwierdzić, że książka Ryszarda Legutki jest najlepszą w ostatnim dwudziestolecu rzeczą, jaką w Polsce napisano o Platonie. [...] jako jedyne opracowanie monograficzne problematyki platońskiej jest ona chlubą polskich badań nad filozofią starożytną w ogóle”.

Dwadzieścia trzy lata po wydaniu tej monografii, w roku 2013 ukazała się książka *Sokrates. Filozofia męża sprawiedliwego* – chciałoby się po jej lekturze nazwać ją dziełem życia Profesora Legutki, wszak sam Autor nas o tym powiadomił, że jest owocem Jego dwudziestoletniej pracy nad myślą Sokratesa i Platona. I pewnie byłaby, gdyby nie kolejne publikacje (o których krótko potem). Historyk filozofii, który przymierza się do napisania monografii poświęconej Sokratesowi, czuje na plecach „oddech pokoleń”. Dobrze wiemy, iż publikacje o Sokratesie można liczyć w tysiącach, a jednak – jak szczerze przyznaje Profesor Legutko – „napisanie książki o Sokratesie jest dla historyka filozofii starożytnej tym, czym dla aktora zagranie Hamleta – wielką pokusą oraz życiowym wyzwaniem”.

Dlaczego zadanie to jest aż tak trudne? Ponieważ Sokrates jest dla każdego badacza swego rodzaju Kantowskim *noumenem*, postacią jakby wyobrażoną i niedającą się, by poznać ją do końca, skoro rekonstrukcję jego poglądów można

doprowadzić jedynie do pewnych granic. Później każdy jest skazany na „własnego” Sokratesa. Mimo to Profesor Legutko podjął to wyzwanie. I tak oto otrzymaliśmy znakomitą monografię, prezentującą wieloaspektowy, udokumentowany źródłowo portret ateńskiego filozofa. Tytuł monografii w oczywisty sposób sugeruje zakres tematyczny – pomiędzy biografią historyczną a opracowaniem filozoficznym. Tylko że na kartach *Sokratesa* nieustannie napotykamy na uwagi dotyczące Europy, a nawet całości myślenia zachodniego. Postać filozofa ateńskiego jest bowiem, w myśl tej liczącej niemal siedemset stron pracy, kluczem do umysłowości zachodniej.

Warto więc sięgać po tę monografię choćby dlatego, że jest dziełem oryginalnym, w tak bardzo wysokim stopniu, że stanowi już w tej chwili interpretację jedną z najbardziej wnikliwych i najciekawszych, jakie dotąd powstały, toteż wszystkie następne będą odąd musiały do niej się odnieść. Wśród ważkich ustaleń Laureata jest m.in. uwydatnienie tego, co stanowi sedno „zdumiewającego odkrycia” Sokratesa, iż sprawiedliwość stanowi rację ostateczną czynów ludzkich, unieważniającą inne racje. Dlatego odrzucenie tej prawdy wiązać się musi z degradacją natury ludzkiej, z czym mamy do czynienia we współczesnym pojmowaniu niesprawiedliwości, skoncentrowanym na krzywdach dotyczących ciało, a za nic mającym zło rodzące się w duszy. I dlatego właśnie świat dzisiejszy cierpi jeszcze bardziej na dwie choroby duszy, dostrzeżone przez Sokratesa: *pleoneksję*, czyli kierowanie się potrzebą gromadzenia dóbr, oraz *akolazję*, czyli odrzucenie wszelkiego samoograniczenia swoich pragnień, w imię przekonania, że szczęściem i cnotą jest „rozpasanie, nieokiełznanie i swoboda”. Człowiek współczesny, który nieustannie słyszy dookoła: „bądź sobą i akceptuj siebie”, co oznacza: daj swobodny upust wszelkim swoim pożądaniam, za przeciwieństwo *cnoty* musi uważać wszelkie samoograniczenie, za *niesprawiedliwość* zaś każdą próbę zakazania czynienia mu tego, na co ma ochotę. Oto chyba jeden z powodów, dla którego dzieło Profesora Ryszarda Legutki może być przywracającym zdrowie pokarmem dla dotkniętych chorobą dusz.

Bardzo cenionym wśród humanistów, zwłaszcza filologów, rodzajem działalności naukowej Laureata jest translatoryka. Nie jest to jednak ‘gołe’ li tylko przekładanie, bo zawsze towarzyszy mu głęboki namysł i refleksja, obecne w obszernych komentarzach, którymi Profesor opatrzył na nowo przetłumaczone cztery dialogi Platona. Zostały one opublikowane między rokiem 1995 (kiedy ukazało się pierwsze wydanie *Fedona*) a 2017, w którym Ośrodek Myśli Politycznej (w kooperacji z „Teologią Polityczną” i Państwowym Instytutem Wydawniczym) wydał w nowej serii „Biblioteka Klasyczna” wszystkie cztery przekłady dialogów – kolejno: *Kritona* (jako t. 1), *Obronę Sokratesa* (t. 2), *Eutyfrona* (t. 3) i *Fedona* (t. 4, jako zupełnie nowa książka). Warto podkreślić, że Profesor Legutko dokonał tego mimo licznych obowiązków w Parlamencie Europejskim, pokazując w ten sposób swoje niezachwiane przywiązanie i wielką miłość do antyku greckiego.

Wydane dialogi, i to – co warto podkreślić – w wersji dwujęzycznej: grecko-polskiej, uznawane współcześnie za najbardziej wartościowe polskie przekłady – to gratka nie tylko dla filologów i filozofów, także dla wszystkich, którzy szukają uniwersalnych odpowiedzi w życiu publicznym. Bez przesady mogę stwierdzić, że Laureat osiągnął wyżyny literackiego tłumaczenia, zachowując piękno, klimat i nastrojowość oryginalnych tekstów Platona, a także ważną dla każdego czytelnika ‘przyswajalność’ języka przekładów. Dlatego ich lektura (wraz z komentarzem) sprawia naprawdę wielką przyjemność, pozwalając jeszcze lepiej zrozumieć myśl Platona, często głęboko ukrytą pod warstwą słów, w jakie ubrany jest dialog Sokratesa z jego uczniami czy oponentami. Panie Profesorze, prosimy o kolejne przekłady!

Choć ikoniczne postaci Sokratesa i Platona zdominowały obszar naukowych zainteresowań Laureata, to – jak się okazuje – nie stracił On z pola widzenia szerszego kontekstu, w jakim ich myśl dojrzewała, karmiąc się przecież znakomitymi pomysłami ich poprzedników, zwanych presokratykami. I oto w 2020 roku narodziła się książka pt. *Filozofia presokratyków. Od Talesa do Demokryta*, którą czytelnicy portalu i magazynu „Filozofuj!” wybrali w 2021 książką roku. Sam Autor tak o niej pisze we *Wstępie*: „książka [...] jest autorską rekonstrukcją myśli najważniejszych filozofów presokratejskich, wpisana w pewną opowieść o tym, co działo się w życiu filozoficznego umysłu w ciągu dwóch wieków. Trudno zaprzeczyć, że w teoriach presokratyków było sporo naiwności i że pojawienie się Sokratesa, Platona i Arystotelesa wiele zmieniło. Ale trudno również zaprzeczyć, że były u nich niezwykle oryginalne przemyślenia, a niektóre pomysły koncepcyjne dotąd zdumiewają swoją odkrywczością. Mam nadzieję, że książka ta odda im sprawiedliwość”. Jeszcze bardziej intrygująco Autor mówił tuż po wydaniu *Filozofii presokratyków*, stwierdzając, że Jego praca nad książką była pracą detektywa, który z fragmentów układa dużą opowieść o początkach zachodniej filozofii. Co ważne, jest to pierwsza od wielu lat książka w Polsce, która traktuje o tym temacie, będąc nowym ujęciem problematyki nie tylko w stosunku do tego, co już napisano w Polsce, ale w ogóle – co dotąd można było przeczytać w bardzo bogatej literaturze o presokratykach, tak w Europie, jak i w Ameryce. Chciałbym też dodać, że mamy do czynienia z pierwszym tak rzetelnie źródłowo opracowanym i wyczerpującym studium nad presokratykami, znakomicie wypełniającym istniejącą lukę w polskich badaniach nad grecką filozofią. Co więcej, studium to wyróżnia się nie tylko tym, że przedstawia całłościowy ogląd filozofii presokratyków i każdego z nich z osobna, ale także nadzwyczajną klarownością wywodu i lekkością pióra Pana Profesora, stając się w ten sposób przystępne dla szerszego niż tylko badacze *ex professo* grona odbiorców.

Czcigodny Laureacie! Szanowni Państwo!

Nie sposób przedstawić pełnej listy osiągnięć Pana Profesora Ryszarda Legutki. Nie do końca też udało mi się spełnić obietnicę krótkiej laudacji. Ale tak

wyjatkowa osoba zasługuje na znacznie więcej, starałem się choćby po części spełnić swoje zadanie. Wiem też, że moje wybiórcze spojrzenie ma po części subiektywny charakter. Jednego jestem pewien: Pan Profesor Legutko, jak mało kto, zasłużył na Nagrodę im. Księdza Idziego Radziszewskiego. Jako pointę tej laudacji przytoczę opinię zmarłego w 2020 roku przyjaciela Profesora Legutki – prof. Rogera Scrutona, który tak charakteryzuje Laureata: „Ryszard Legutko jest jednym z najbardziej oryginalnych współczesnych myślicieli, cechującym się ostrym i pełnym ironii spojrzeniem na politykę, społeczeństwo i kulturę. Łącząc znakomicie polski tradycjonalizm oraz intelektualny dystans, stał się w dzisiejszej Polsce czołowym autorem opiniotwórczym, a opinie, jakie wygłasza, powinny być przedmiotem uwagi wszystkich Polaków”.

Szanowny Panie Profesorze!

Seneka w swojej rozprawie *De beneficiis* – *O dobrodziejstwach* napisał: „Mało jest ludzi, u których pamięć o dobrodziejstwie trwa dłużej niż dobrodziejstwo. Więcej jest takich, którym na tak długo starcza pamięci o darach, jak długo tych darów używają”. Naszym obowiązkiem jest więc pamiętać o wyświadczonych nam dobrodziejstwach i dlatego w tej wyjątkowej chwili chciałbym Panu Profesorowi – w imieniu wielu Pańskich ‘fanów’ – wyrazić wdzięczność i podziękować za długoletnią i ofiarną pracę dla dobra Polaków, za autentyczny przykład życia, za pokazywaną na co dzień mądrość, za łączenie teorii i praktyki w sposób, który budzi podziw, a przede wszystkim za te wspaniałe tomy słowa pisanego, które na trwale wpisały się już w naszą kulturę intelektualną, służąc zarówno młodym, jak i dojrzałym Czytelnikom. Wierzę, że jeszcze długo będziemy mogli korzystać z Pana głębokiej wiedzy i autentycznej mądrości, że urzeczony Sową Minerwy, o której kilka miesięcy temu Pan tak pięknie mówił, nadal będzie Pan krzewił kulturę klasyczną, zwłaszcza filozofię starożytnych Greków. Aby jednak tak się stało, trzeba aby Pan Profesor Legutko εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν, czyli „czuł się dobrze i na ciele, i na duszy” – jak już dawno temu zalecał Kleobulos, jeden z siedmiu greckich mędrców.

Szanowny Panie Profesorze! *Ad multos annos!* I oby to sprawił Wszechmogący! *Utinam ita Omnipotens faciat!*

KAZIMIERZ PRZYBYŁKO

WYBITNY BADACZ TEMPERAMENTU –
PROF. DR HAB. JAN JERZY STRELAU (1931-2020)

WSPOMNIENIE

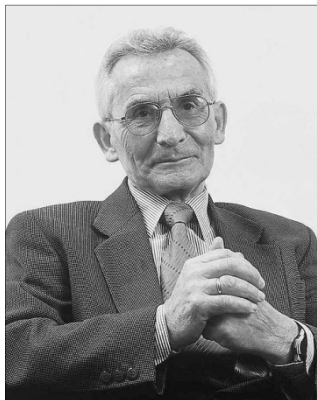
Przed dwoma laty, 4 sierpnia 2020 r., w Warszawie zmarł prof. dr hab. Jan Strelau, wybitny psycholog, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, ale też długoletni nauczyciel akademicki wielu innych uczelni, znany ze swoich oryginalnych badań nad temperamentem i twórca psychologii różnic indywidualnych, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, w której w latach 2002-2006 pełnił funkcję wiceprezesa.

Jan Strelau, mimo że z urodzenia Pomorzanin, przez pewien czas był związany z Lublinem, gdzie w roku akademickim 1951/52 rozpoczął studia w zakresie psychologii na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i dwa lata takich studiów zaliczył. Wtedy Go poznałem jako student tego samego kierunku. Warto wspomnieć, że w czasie studiów na KUL-u był zobligowany do uzyskania państwowej matury, gdyż matura uzyskana przezeń w Małym Seminarium Duchownym w Słupsku, nazywana prywatną, nie upoważniała do studiów w szkole wyższej. Maturę państwową uzyskał w trybie eksternistycznym w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w Lublinie¹. Po dwóch latach swoich studiów na KUL-u, widząc szykany i poważne trudności w zatrudnieniu absolwentów tego uniwersytetu, przeniósł się na Uniwersytet Warszawski i tam ukończył studia psychologiczne pod kierunkiem i opieką naukową prof. Tadeusza Tomaszewskiego. Na tej uczelni został też zatrudniony i tam uzyskał kolejne stopnie i tytuły naukowe, pełnił wiele funkcji dydaktycznych, naukowych i organizacyjnych, dochodząc do znaczących osiągnięć w naukach psychologicznych.

KAZIMIERZ PRZYBYŁKO – emerytowany psycholog kliniczny Poradni Leczenia Bólu przy II Klinice Anestezjologii i Intensywnej Terapii Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (kierownik prof. dr hab. med. Krzysztof Przesmycki); członek współpracownik Wydziału Nauk Społecznych TN KUL.

¹ Zob. Akta w Archiwum Uniwersyteckim KUL, sygnatura F.13804.

RYS BIOGRAFICZNY

Jan Jerzy Alfons Strelau urodził się 30 maja 1931 r. w Gdańsku-Wrzeszczu (należącym wówczas do Wolnego Miasta Gdańsk) jako syn Arnolda i Hildegardy z d. Halmann. Jego chrzest odbył się w klinice porodowej we Wrzeszczu. Rodzicami chrzestnymi byli Alfons Szneider, syn Brunona, z zawodu buchalter, i Marta Szneider z d. Halmann, z pewnością narodowości polskiej². We wczesnym dzieciństwie, a w zasadzie w niemowlęctwie stracił oboje rodziców. Małego Jana przysposobili i opiekę nad nim przejęli rodzice chrzestni – Alfons i Marta Szneiderowie, bliscy krewni naturalnych rodziców. Zamieszkali w Bytowie przy ul. Drzymały, na co wskazują Akta notarialne³. Autor życiorysu (JS), jak też prawni opiekunowie przysposobionego dziecka, wspomniani Alfons i Marta Szneiderowie⁴, w Akcie notarialnym nic nie mówią o przyczynie braku naturalnych rodziców dziecka.

Dzieciństwo i młodość Jan Strelau spędził w Tczewie, gdzie ukończył szkołę, jak się wtedy mówiło, powszechną, czyli podstawową. W 1947 r. rozpoczął naukę w szkole średniej – Gimnazjum w Bytowie, z której został relegowany w klasie przedmaturalnej w ramach represji politycznych Urzędu Bezpieczeństwa (SB). Dalszą naukę odbywał oraz maturę (prywatną) uzyskał w Małym Seminarium Duchownym w Słupsku, które jednak, mimo dobrego poziomu nauczania i dobrych wyników w nauce osiągniętych przez uczniów, nie było uznawane przez władze państwowe. Zamiarem Jana były wówczas studia medyczne, mając jednak ograniczone możliwości wyboru oraz – trzeba powiedzieć – wręcz „wilczy bilet”, rozpoczął w 1951 r. studia psychologiczne, jak wspomniano, na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Został tu przyjęty warunkowo ze względu na posiadaną jedynie, jak mówiono, prywatną maturę, którą w czasie roku akademickiego miał uzupełnić maturą państwową. Uczynił to, jak już powiedziano, zdając egzamin maturalny w systemie eksternistycznym w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w Lublinie⁵. Podczas pierwszego roku studiów

² Zob. Akta notarialne „o przysposobieniu dziecka Jana Alfonsa Strelaua, który jest naszym wychowankiem od 1932 roku”. Odpis Akt notarialnych zamieszczony w Archiwum Uniwersyteckim KUL, sygnatura, F.13804; Repertorium 558/49r.

³ Kancelaria Notarialna przy Sądzie Grodzkim w Bytowie, Repertorium nr 558/49r.

⁴ Nazwisko też, jak widać, częściowo spolszczone

⁵ Odpis świadectwa maturalnego w aktach personalnych Jan Strelaua w KUL.

na KUL-u Jan Strelau mieszkał w Domu Akademickim w Krężnicy Jarej, w trakcie zaś drugiego roku pomieszkiwał prywatnie przy ul. Bolesława Prusa 9.

Jak już wspomniano, po dwóch latach studiów na KUL-u Jan Strelau przeniósł się do Warszawy na tamtejszy uniwersytet, gdzie kontynuował studia psychologiczne pod kierunkiem i opieką prof. Tadeusza Tomaszewskiego. Po ukończeniu w 1958 r. studiów na Uniwersytecie Warszawskim podjął tam pracę naukową, koncentrując się na badaniach nad temperamentu. W 1963 r. uzyskał stopień naukowy doktora, następnie w 1968 r., na podstawie pracy *Temperament i typ układu nerwowego*, uzyskał habilitację, a 10 lat później w 1976 r. został profesorem nadzwyczajnym. Nominację na profesora zwyczajnego belwederskiego otrzymał w 1982 r. na podstawie dorobku naukowego.

Profesor Jan Strelau pełnił wiele funkcji kierowniczych i organizacyjnych w strukturach nauki polskiej i międzynarodowej. Był przede wszystkim dyrektorem Instytutu Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz organizatorem i kierownikiem pierwszej w Polsce Katedry Psychologii Różnic Indywidualnych, a także twórcą Interdyscyplinarnego Centrum Genetyki Zachowania. Był też pierwszym przewodniczącym Europejskiego Towarzystwa Psychologii Osobowości (1984-1988) oraz przewodniczącym Międzynarodowego Towarzystwa Psychologii Różnic Indywidualnych (1993-1995). Jako uznany profesor w gremiach europejskich pełnił też funkcję wiceprezydenta Międzynarodowej Unii Nauk Psychologicznych (1996-2000). Aktywnie uczestniczył w pracach wielu redakcji czasopism naukowych, m.in. „Polish Psychological Bullatin”, „European Psychologist” oraz „Magazyn Polskiej Akademii Nauk”. Był członkiem Europejskiej Akademii Nauk (Academia Europea) oraz członkiem zagranicznym Fińskiej Akademii Nauk i Literatury. W Polskich gremiach psychologicznych był sekretarzem generalnym i członkiem prezydium Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk, a w latach 2002-2006 jej wiceprezesem. Był także zawsze życzliwym, ale bardzo wnikliwym recenzentem prac doktorskich i habilitacyjnych oraz autorem ocen dorobku naukowego do tytułu profesora.

Po przejściu na emeryturę w macierzystej uczelni (UW) w 2001 r. prof. Jan Strelau został zatrudniony w Wyższej Szkole Społecznej, gdzie objął stanowisko dziekana Wydziału Psychologii, a następnie w 2002 r. stanowisko prorektora ds. nauki i współpracy międzynarodowej. Na koniec był przewodniczącym rady powierniczej tej uczelni.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Badania naukowe profesora obejmowały szeroki wachlarz oryginalnych badań nad temperamentem człowieka. Był autorem Regulacyjnej Teorii Temperamentu, dotyczącej formalnych aspektów zachowania, obejmujących charakterystykę energetyczną i temporalną (dotyczącą czasu), w których skład wchodzi takie cechy, jak wrażliwość sensoryczna, reaktywność emocjonalna, wytrzymałość i aktywność oraz perseweratywność (uporczywe powtarzanie słów, zdań, skojarzeń, uczuć itp.). Wspólnie z Bogdanem Zawadzkiem opracował wiele narzędzi i metod do badania temperamentu. Jego badania koncentrowały się na funkcjonalnej roli temperamentu w procesie adaptacji człowieka w sytuacjach trudnych, stresowych oraz znaczenia temperamentu jako czynnika wpływającego na zaburzenia w zachowaniach człowieka. W ramach tych badań w paradygmacie genetyki zachowania wykazano, że za różnice indywidualne w cechach temperamentu w około 40% przypadków odpowiada czynnik genetyczny oraz że duży wpływ na zachowanie i jego reaktywność ma wychowanie i środowisko społeczne, które w dużym stopniu może determinować, a przynajmniej wpływać na zachowanie człowieka, pod warunkiem jednak dojrzałej postawy emocjonalnej osoby, która chce i widzi potrzebę zmiany swojego zachowania, wynikającą z jego dojrzałości psychicznej.

ODZNACZENIA, WYRÓŻNIENIA I NAGRODY

Profesor Jan Strelau w 2011 r. „w uznaniu wybitnych zasług w pracy naukowo-dydaktycznej, za osiągnięcia w działalności na rzecz ochrony polskich zabytków morskich, za podejmowaną z pożytkiem dla kraju pracę zawodową i działalność społeczną” został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W tymże roku otrzymał tytuł honorowego obywatela Tczewa. Został wyróżniony tytułem doktora *honoris causa* trzech uczelni: Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Humanistycznego w Moskwie. Był laureatem kilku indywidualnych nagród naukowych: Life-Time Achievement Award przyznanej przez European Association of Personality Psychology (2012), Nagroda Prezesa Rady Ministrów za wybitny dorobek naukowy (2010), Nagroda Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (tzw. polski Nobel) w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych (2000), Nagroda Towarzystwa Maxa Plancka za wybitne osiągnięcia badawcze (1992), Nagroda Fundacji Alexandra Von Humboldta za osiągnięcia

w zakresie badań nad osobowością (1990), New Europe Prize 1997 – nagroda fundowana przez sześć instytutów badawczych⁶.

WYBRANE PUBLIKACJE

Profesor Jan Strelau opublikował ponad 200 prac naukowych, opartych na oryginalnych badaniach, w tym 31 książek, których jest autorem lub współautorem, dotyczących temperamentu, osobowości czy różnic indywidualnych i zachowania człowieka. Opublikował też trzytomowy podręcznik akademicki psychologii oraz wiele innych książek, zawierających cenne i praktyczne pomoce służące funkcjonowaniu człowieka. Poniżej ich krótki wybór.

Książki autorskie:

Temperament i typ układu nerwowego. PWN, Warszawa 1969 (wyd. 2 – 1974).

Temperament, personality, activity, Academic Press, London 1983; przekłady na język polski: *Temperament, osobowość, działanie*, PWN, Warszawa 1985, i język chiński: PekinLiaoning People Press, 1987.

O inteligencji człowieka, Wiedza Powszechna, seria „Omega”, Warszawa 1987.

Inteligencja człowieka, Żak, Warszawa 1997.

Formalna Charakterystyka Zachowania – Kwestionariusz Temperamentu (FCZ-KT): Podręcznik, Pracownia Testów Psychologicznych PTP, Warszawa 1997 – współautor B. Zawadzki.

Kwestionariusz Temperamentu PTS: Podręcznik, Pracownia Testów Psychologicznych PTP, Warszawa: 1998, współautor – B. Zawadzki

Temperament: A psychological perspective, Plenum Press, New York: 1998 – wyd. polskie: *Psychologia temperamentu*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa: 1998; wyd. 2., 2001.

The Pavlovian Temperament Survey (PTS): An international handbook, Hogrefe & Huber Publishers, Getynga: 1999; współautorzy A. Angleitner, B.H. Newberry; *Psychologia różnic indywidualnych*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2002, wyd. 2 rozszerzone – 2006

Temperament jako regulator zachowania: z perspektywy półwiecza badań, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2006; przekład na język angielski *Temperament as a regulator of behavior: After fifty years of research*, : Eliot Werner Publications, Clinton Corners, New York 2008.

⁶ Por. też https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Strelau.

Różnice indywidualne. Historia, determinanty, zastosowania, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2014.

Książki pod redakcją naukową prof. Strelaua:

Temperamental bases of behavior: Warsaw studies on individual differences, Swets & Zeitlinger, Lisse 1985.

The biological bases of personality and behavior, t. 1 i 2, współred. F.H. Farley i A. Gale, Hemisphere Publishing Corporation, Washington 1985, 1986.

Personality dimensions and arousal, współred. H.J. Eysenck, Plenum Press, New York: 1987.

Explorations in temperament: International perspectives on theory and measurement, współred. A. Angleitner, Plenum Press, New York 1991.

Psychologia. Podręcznik akademicki, t. 1-3, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2000.

People under extreme stress: An individual differences approach, współred. T. Klonowicz. Hauppauge, Nowy Jork: Nova Science Publisher, 2006.

Psychologia. Podręcznik akademicki, t. 1-2, współred. D. Doliński, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2008.

Konsekwencje psychiczne traumy: uwarunkowania i terapia, współred. B. Zawadzki, M. Kaczmarek, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2009.

Profesor Jan Strelau był wybitnym przedstawicielem nauki polskiej. Mimo niezaprzeczalnych osiągnięć naukowych w skali międzynarodowej był człowiekiem nader życzliwym i empatycznym, co stwierdzam z autopsji jako kolega z roku studiów na KUL-u i późniejszych kontaktów.

PROF. DR HAB. BOGDAN WALCZAK

1 lutego 2022 r. w Poznaniu zmarł prof. dr hab. Bogdan Walczak, polonista, sławista, językoznawca, badacz, znawca i miłośnik języka polskiego, profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM) i Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim (AJP), członek czynny Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL.

Urodził się 17 lutego 1942 r. w Miłosławiu pod Wrześnią. Po maturze w Liceum we Wrześni, podejmując decyzję o studiach, wahał się między polonistyką, romanistyką, filologią klasyczną i... matematyką. Ostatecznie wybrał studia polonistyczne w UAM, które ukończył w 1965 r. Pracę magisterską u prof. Władysława Kuraszkiewicza napisał na temat języka polskiego w księgach sądowych inowrocławskich XVI-XVIII wieku. Po studiach został na uczelni i pracował jako asystent Katedry Języka Polskiego. W 1968 r., dzięki światowym kontaktom i sławie swojego promotora, a także dlatego, że w liceum bardzo dobrze opanował język francuski, w latach 1968-1971 pracował jako lektor języka polskiego na uniwersytecie w Lyonie. Po powrocie do Poznania zabrał się za przygotowanie rozprawy doktorskiej z historii języka polskiego na temat wpływów francuskich w języku polskim, na której podstawie w 1974 r. uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych i stanowisko adiunkta. Habilitował się w 1991 r. na podstawie monografii *Słownik wileński na tle dziejów polskiej leksykografii*, a w 1996 r. otrzymał tytuł profesora nauk humanistycznych.

W macierzystej uczelni pełnił szereg zaszczytnych funkcji, m.in. dziekana Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej (1993-1999) oraz przez dwie kadencje prorektora UAM (1999-2005). Był wieloletni członkiem Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów, należał do wielu prestiżowych towarzystw i organizacji naukowych, w tym Komitetu Językoznawstwa PAN, Towarzystwa Nauko-

wego KUL oraz Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, którego był wiceprezesem. Był redaktorem naczelnym rocznika „Slavia Occidentalis” i członkiem kolegiów redakcyjnych wielu czasopism, m.in. „Kroniki Miasta Poznania”, „Przeglądu Wielkopolskiego” oraz gnieźnieńskich „Fundamenta Europea”. Dał się poznać jako nieustrudzony animator i niezwykle aktywny uczestnik polskiego życia naukowego. Wypromował ponad 250 magistrów filologii polskiej i 10 doktorów.

Prowadził zajęcia również na Uniwersytecie Szczecińskim oraz w Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim i Łużyckiej Wyższej Szkole Humanistycznej im. Jana Benedykta Solfy w Żarach.

Na imponujący dorobek Profesora Bogdana Walczaka składa się ponad 1100 prac naukowych i popularnonaukowych, ogłoszonych głównie w języku polskim, ale też we francuskim i angielskim. Jego zainteresowania badawcze dotyczyły w głównej mierze historii języka polskiego widzianej w szerokim kontekście czasowym i tematycznym, a także stylistyki, kultury języka, leksykografii, socjolingwistyki, onomastyki oraz językoznawstwa sławistycznego i ogólnego.

Jest autorem m.in. następujących publikacji: *Między snobizmem i modą a potrzebami języka, czyli o wyrazach obcego pochodzenia w polszczyźnie* (1987), *Słownik wileński na tle dziejów polskiej leksykografii* (1991), podręcznika akademickiego *Zarys dziejów języka polskiego* (1995, wyd. 2 – 1999), a także współautorem pracy *Na końcu języka: poradnik leksykalnogramatyczny* (1992) oraz *Słownika gwary miejskiej Poznania* (1997, wyd. 2 – 1999).

Jako współtwórca poznańskiej szkoły historycznojęzykowej wniósł trwały i oryginalny wkład w badania nad pochodzeniem polskiego języka literackiego, historią zapożyczeń w polszczyźnie, a także w studia nad językiem wybitnych poetów i pisarzy polskich.

Za swoje osiągnięcia naukowe i rozmaite inne zasługi został uhonorowany m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Nagrodą Naukową Miasta Poznania oraz Medalem Towarzystwa „Polonia”, tytułami „Honorowy Obywatel Gminy Miłosław” i „Zasłużony dla miasta Kalisza” oraz godnością doktora *honoris causa* Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Msza św. w intencji zmarłego została odprawiona 11 lutego 2022 r. w Katedrze Poznańskiej, a uroczystości pogrzebowe odbyły się na poznańskim Cmentarzu Miłostowskim.

Na podstawie materiałów internetowych
opracował Stanisław Sarek*

* <https://amu.edu.pl/wiadomosci/aktualnosci/nekrologi/zmarl-prof.-bogdan-walczak>; <https://uniwersyteckie.pl/zycie/prof-bogdan-walczak-wspomnienie>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Bogdan_Walczak

PROF. DR HAB. JERZY BARTMIŃSKI

7 lutego 2022 r. w Lublinie zmarł prof. dr hab. Jerzy Bartmiński, językoznawca, etnolingwista, folklorysta, sławista, związany przede wszystkim z UMCS, członek korespondent Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL.

Urodził się 19 września 1939 r. w Przemyślu (Kruhel Mały) jako syn Mieczysława i Franciszki z domu Zajęc. Do 1947 r. wraz ze swoją matką, starszymi braćmi (Stanisławem i Marianem), a także urodzoną w 1941 siostrą Marią mieszkał na plebanii u swojego wujka Floriana Zajęca, w latach 1939-1948 proboszcza w Bączalu Dolnym. W tej miejscowości rozpoczął naukę w szkole powszechnej. W latach 1956-1961 studiował filologię polską na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W 1971 r. po obronie pracy na temat języka folkloru uzyskał stopień naukowy doktora. Habilitował się w 1978 r. na Wydziale Humanistycznym UMCS na podstawie rozprawy poświęconej derywacji stylistycznej. W 1993 otrzymał tytuł profesora nauk humanistycznych.

Zawodowo był związany z UMCS, w 1991 r. objął tu stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w 1997 r. profesora zwyczajnego. Od 1976 kierował pracami zespołu badawczego, który dał podstawę do utworzenia Zakładu Tekstologii i Gramatyki Współczesnego Języka Polskiego. W latach 1992-2009 pełnił funkcję kierownika tej jednostki. Na UMCS pełnił m.in. funkcję prorektora ds. studenckich (1990–1993). Stworzył dwa nowe kierunki studiów: filologię ukraińską i białoruską. Był współtwórcą Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Przemyślu (był dyrektorem Instytutu Polonistyki na tej uczelni i jej profesorem). Został również profesorem zwyczajnym w Instytucie Sławistyki PAN. W 2008 r. został wybrany na członka korespondenta PAU, a w 2014 r. na członka czynnego tej instytucji w I Wydziale Filologicznym. Był członkiem-założycielem Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej, a do 2001 r. pełnił funkcję wiceprezesa zarządu

tej instytucji. Zasiadał w jury Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą, licznych komitetach naukowych i kolegiach redakcyjnych, m.in. był przewodniczącym Komisji Etnolingwistycznej przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów, członkiem Euroazjatyckiej Akademii Nauk w Mińsku (Białoruś), członkiem Rady Języka Polskiego przy Prezydium PAN, członkiem Komitetu Językoznawstwa PAN (przewodniczącym Komisji Etnolingwistycznej KJ PAN, a następnie Sekcji Etnolingwistycznej tegoż Komitetu), członkiem Komitetu Nauk Etnologicznych PAN, członkiem Komitetu Nauk o Literaturze i przewodniczącym Komisji ds. Folklorystyki, członkiem rady naukowej czasopisma „Język Polski”, przewodniczącym lubelskiego gremium KAAD.

Autor blisko 700 publikacji dotyczących problemów tekstologii, odmian i stylów języka, semantyki, słownictwa aksjologicznego, gatunków polskiego folkloru, składni, kategorii językowych, językowego obrazu świata, stereotypów językowych i wielu innych zagadnień mieszczących się na styku języka i kultury. Wśród nich jest 12 książek autorskich, w tym kilkakroć wznawianych i wydanych za granicą: *O języku folkloru* (1973); *Nazwiska obce w języku polskim* (wspólnie z Izabelą Bartmińską) (1978; 3 wydania); *Folklor – język – poetyka*, 1990, *Jazykovoy obraz mira: ocherki po etnolingvistike* (2005); *Stereotypy mieszkają w języku. Studia etnolingwistyczne* (2007; dwa wydania); *Językowe podstawy obrazu świata* (2006; 5 wydań), *Aspects of Cognitive Ethnolinguistics* (2009; London); *Tekstologia* (wspólnie ze Stanisławą Niebrzegowską-Bartmińską, 2009); *Jezik – slika – svet. Etnolingvističke studije* (2011; Beograd); *Polskie wartości w europejskiej aksjoserferze* (2014); *Jazyk v kontextu kultury* (2016, Praha); *Język w kontekście kultury czyli co dziś znaczy metafora „europejski dom”?* (2018).

Od 1980 r. był członkiem NSZZ „Solidarność” – inicjatorem, współzałożycielem, przewodniczącym uczelnianych struktur związku, członkiem prezydium zarządu regionu. W grudniu 1981 r. po wprowadzeniu stanu wojennego internowany.

Był odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, Nagrodą „Zasłużony dla Polszczyzny”, Nagrodą Polcul Foundation, Nagrodą im. Oskara Kolberga.

Msza św. pogrzebowa została odprawiona 11 lutego 2022 r. kościele pw. św. Józefa w Lublinie przy ul. Filaretów 7, a uroczystości pogrzebowe odbyły się na lubelskim cmentarzu przy ul. Unickiej.

Na podstawie materiałów internetowych
opracował Stanisław Sarek*

* <https://www.umcs.pl/pl/umcs-aktualnosci,1,zmarl-sp-prof-dr-hab-jerzy-bartminski,112232.htm>;
https://pl.wikipedia.org/wiki/Jerzy_Bartmi%C5%84ski.

DR. HAB. CZESŁAW KĘPSKI, PROF. KUL

10 lutego 2022 r. w Lublinie zmarł dr hab. Czesław Kępski, pedagog, emerytowany pracownik naukowo-dydaktyczny KUL, a wcześniej UMCS, członek korespondent Wydziału Nauk Społecznych TN KUL.

Urodził się 15 maja 1939 r. w Skrzyńcu k. Bełżyc. Po maturze w 1956 r. rozpoczął studia pedagogiczne na UMCS, gdzie w 1961 r. uzyskał magisterium, w 1981 r. zaś stopień doktora po obronie dysertacji *Opieka nad sierotami w Polsce w latach 1918-1939*. Habilitował się w 1994 r. na podstawie rozprawy *Towarzystwa dobroczynności w Królestwie Polskim (1815-1914)*. Pracował m.in. na stanowisku kierownika Zakładu Pedagogiki Ogólnej i Porównawczej, kierownika Zakładu Teorii Wychowania w Instytucie Pedagogiki na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS. Po przeniesieniu się na KUL objął stanowisko profesora Katedry Pedagogiki Ogólnej oraz kierownika Katedry Pedagogiki Opiekuńczej (2005-2011). W działalności badawczej skupiał się na takich zagadnieniach, jak: opieka nad dzieckiem w Polsce w przeszłości i obecnie, polski system oświatowy, ewolucja opieki nad dzieckiem po 1989 r.

Ważniejsze publikacje: *Lubelskie Towarzystwo Dobroczynności* (Lublin 1990), *Dziecko sieroce i opieka nad nim w Polsce w okresie międzywojennym* (Lublin 1991), *Towarzystwa Dobroczynności w Królestwie Polskim (1815-1914)* (Lublin 1993), *Idea miłosierdzia a dobroczynność i opieka* (Lublin 2003), *Głodne dzieci w Polsce* (Lublin 2011), *Pedagogika porównawcza. podręcznik akademicki* (Warszawa 2016).

Msza św. pogrzebową została odprawiona w kaplicy na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie 17 lutego 2022 r., gdzie też złożono ciało Zmarłego do grobu.

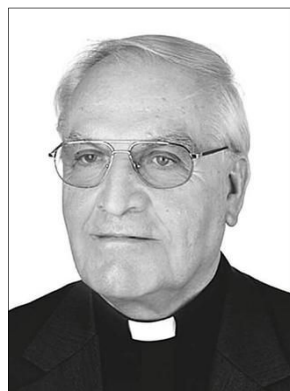
*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* Przede wszystkim: https://www.bu.kul.pl/czeslaw-kepski-1939-2022,art_98664.html.

KS. DR ANTONI TOMKIEWICZ

8 marca 2022 r. w Lublinie zmarł ks. dr Antoni Tomkiewicz, wieloletni wykładowca w Instytucie Pedagogiki KUL, kapłan diecezji łomżyńskiej, członek współpracownik Wydziału Teologicznego TN KUL.

Urodził się 19 marca 1944 r. w Krasnopolu w powiecie sejneńskim na Suwalszczyźnie jako syn Antoniego i Teofili. W latach 1962-1968 odbył studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży, tam też w 1968 r. otrzymał święcenia kapłańskie z rąk bpa Czesława Falkowskiego. W latach 1970-1975 odbył studia specjalistyczne w zakresie duszpasterstwa rodzin w Instytucie Teologii Pastoralnej oraz studia z psychologii na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL. W 1973 r. na podstawie pracy *Wychowanie dziecka w rodzinie w poglądach Akcji Katolickiej w Polsce* uzyskał tytuł magistra, a w 1981 r. stopień doktora z zakresu teologii pastoralnej na podstawie rozprawy *Obraz siebie i partnera u nowożeńców*,

Jego działalność naukowo-dydaktyczna w KUL, gdzie został zatrudniony w 1975 r., od początku była związana ze wspomnianą Katedrą Pedagogiki Rodziny, w której zajmował kolejno stanowiska: 1975-1976 asystenta stażysty, 1977-1984 asystenta, 1985-1997 adiunkta, 1998-2009 starszego wykładowcy. Owocem działalności naukowej jest publikacja kilkudziesięciu artykułów naukowych (kilkanaście w języku niemieckim), haseł leksykograficznych oraz kilkunastu artykułów popularnonaukowych, przekład na język polski niemieckojęzycznej książki R. Rogolla pt. *Nimm dich, wie du bist* oraz wydanie książki *Obraz siebie i partnera u małżonków*. Był promotorem ponad 70 prac magisterskich z zakresu pedagogiki katolickiej na WNS. Ponadto był jednym z założycieli Międzynarodowego Towarzystwa Analizy Transakcyjnej (pełnił funkcję wiceprezydenta Polskiego Towarzystwa Analizy Transakcyjnej, oddziału MTAT), był członkiem Międzyna-

rodowego Towarzystwa Pedagogicznego, Międzynarodowego Towarzystwa Familiologicznego (współzałożyciel) i Towarzystwa Naukowego KUL.

Był współzałożycielem i organizatorem Instytutu Nauk o Rodzinie (INoR), działającego w ramach Wydziału Teologii KUL od 1999 r. oraz pełnił w nim następujące funkcje: 1999-2001 sekretarza, 2002-2005 wicedyrektora, 2005-2008 dyrektora. Opracował programy studiów w INoR, a w 2007 r. otrzymał Rektorską nagrodę indywidualną II stopnia za przygotowanie standardów nauczania dla studiów magisterskich i licencjackich INoR.

W pracy naukowej koncentrował się na psychologicznych uwarunkowaniach satysfakcji w związku małżeńskim oraz interpretacji problemów małżeńsko-rodzinnych w świetle analizy transakcyjnej.

Opublikował monografię *Obraz siebie i partnera u małżonków*, Lublin–Warszawa 2003 (177 stron) oraz 48 artykułów naukowych, 5 haseł leksykograficznych i 12 artykułów popularnonaukowych, a także przekład na język polski książki *Nimm dich, wie du bist* – po polsku *Aby być sobą* (Warszawa 1989, wyd. 2 – 1995, 147 stron).

Msza żałobna została odprawiona w 11 marca 2022 r. w kościele Akademickim KUL. Ciało Zmarłego zostało potem przewiezione do Łomży, gdzie nastąpiło wystawienie trumny w kaplicy w Domu Wspólnoty Kapłańskiej. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 12 marca 2022 r. w Katedrze Łomżyńskiej, po których ciało Zmarłego spoczęło w grobie kapłańskim na tamtejszym cmentarzu przy ul. Kopernika 3A.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* https://www.kul.pl/odszedl-do-pana-ks-dr-antoni-tomkiewicz,art_98291.html; https://www.bu.kul.pl/antoni-tomkiewicz-1944-2022,art_99005.html; http://www.kul.edu.pl/files/324/bibliografia/tom_a.pdf.

PROF. DR HAB. ZENON LESZCZYŃSKI

9 kwietnia 2022 r. w Warszawie zmarł prof. dr hab. Zenon Leszczyński, wybitny językoznawca i dialektolog, członek czynny Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL.

Urodził się 21 grudnia 1931 r. w Drohiczynie. Po maturze rozpoczął studia polonistyczne w KUL. W maju 1954 r. otrzymał magisterium na podstawie pracy *Fleksja pierwszego pisarza Biblii królowej Zofii*, przygotowanej pod kierunkiem prof. Tadeusza Brajerskiego. Jeszcze jako student rozpoczął pracę dydaktyczną – w semestrze letnim roku akademickiego 1953/54 prowadził zajęcia dydaktyczne w KUL (Katedra Języka Polskiego) jako stypendysta. Po studiach pracował w Pracowni Atlasu i Słownika Gwar Polskich Zakładu Językoznawstwa PAN w Krakowie. Doktoryzował się w 1965 r. na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie na podstawie rozprawy *Kierunki zmian w grupach spółgłoskowych: Gwarowe grupy z j na tle polszczyzny ogólnej*, przygotowanej pod kierunkiem prof. Witolda Taszyckiego. Stopień doktora habilitowanego otrzymał w 1977 r. także w Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie rozprawy *Kierunki zmian w grupach spółgłoskowych Sr oraz rS w świetle geografii językowej*. W Krakowie mieszkał i pracował do 1967 r., kiedy to otrzymał stanowisko adiunkta w Katedrze Języka Polskiego KUL. Kierownikiem Katedry został w 1983 r. Stanowisko docenta objął w 1979 r., profesorem nadzwyczajnym został w 1990 r., a zwyczajnym w 1993 r. Prowadził zajęcia z języka staro-cerkiewno-słowiańskiego, językoznawstwa ogólnego, kultury języka polskiego, gramatyki porównawczej języków słowiańskich. W latach 1980-1981 pełnił funkcję prodziekana WNH KUL, był członkiem Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów i Doktorantów. Od 1998 do 2007 r. pracował w Uniwersytecie w Białymstoku. Na KUL-u jeszcze przez kolejne dwa lata akademickie, już na drugim etapie, też prowadził zajęcia dydaktyczne.

W pracy naukowej podejmował kwestie dialektologii i jej zagadnień metodologicznych, historii polszczyzny, kontaktów językowych, socjolingwistyki, onomastyki, gramatyki opisowej i kultury języka, języka religijnego. Jak napisano, był autorem 130 prac naukowych, w tym 3 książek, z różnych obszarów badań nad językiem polskim na szerokim tle słowiańskim, a także współtwórcą *Małego atlasu gwar polskich*. Zasłużył się jako wychowawca wielu pokoleń studentów w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim oraz w Uniwersytecie w Białymstoku. Był promotorem licznych prac magisterskich i doktorskich. Był członkiem Komitetu Językoznawstwa PAN (komisje: Dialektologiczna i Poprawności Językowej), Rady Języka Polskiego (od chwili jej powołania), Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, Polskiego Towarzystwa Językoznawczego oraz Towarzystwa Naukowego KUL.

Msza św. i uroczystości żałobne odbyły się 26 kwietnia 2022 r. w kościele pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Warszawie (ul. Szumiąca 5) i na miejscowym cmentarzu.

Małgorzata Nowak
tekst dostosował Stanisław Sarek

PROF. DR HAB. JERZY W. GAŁKOWSKI

21 kwietnia 2022 r. w Lublinie zmarł prof. dr hab. Jerzy W. Gałkowski, filozof, wieloletni kierownik Katedry Etyki Społecznej i Politycznej w Instytucie Filozofii Teoretycznej na Wydziale Filozofii KUL, członek czynny Wydziału Filozoficznego TN KUL.

Urodził się 25 IV 1937 r. w Jutrosinie (powiat rawicki, Wielkopolska). W latach 1956-1961 studiował filozofię na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL, specjalizując się w dziedzinie etyki. W 1967 r. obronił doktorat z filozofii chrześcijańskiej na podstawie pracy *Analiza normowania moralnego u Jana Dunsza Szkota*, napisanej pod kierunkiem ks. abp. doc. dr. hab. Karola Wojtyły. W 1979 r. na podstawie oceny dorobku naukowego uzyskał stopień doktora habilitowanego, w 1990 r. stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w 1998 r. otrzymał tytuł profesora zwyczajnego nauk humanistycznych. Do 2009 r. kierował Katedrą Etyki Społecznej i Politycznej KUL.

W latach 1980-1981 był zaangażowany w tworzenie i działanie Wszechnicy „Solidarności” w Lublinie. Od 1989 do 1995 r. współpracował z Biurem Reformy Szkolnej MEN. W latach 1995-2004 pełnił funkcję przewodniczącego Rady Programowej Radia Lublin SA.

Tematyka publikacji i zajęć dydaktycznych prof. J. W. Gałkowskiego dotyczyła przede wszystkim podstawowych zagadnień etyki i jej historii, filozofii człowieka, filozofii społecznej, filozofii polityki oraz pracy. Był wybitnym znawcą i kontynuatorem myśli filozoficznej Karola Wojtyły.

Był członkiem wielu gremiów, m.in. Komitetu Dyrekcyjnego Bureau Internationale Catholique de l'Enfance, Société Internationale Thomas d'Aquin, Rady Naukowej Instytutu Jana Pawła II KUL, polskiej sekcji UNESCO, Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej (Lublin) oraz Towarzystwa Naukowego KUL.

Ważniejsze publikacje: *Uwagi o koncepcji prawa naturalnego Jana Dunsza Szkota*, „Roczniki Filozoficzne” 18 (1970), z. 2, s. 119-126; *Osoba i wspólnota. Szkic o antropologii kardynała Karola Wojtyły*, „Roczniki Nauk Społecznych” 8 (1980), s. 49-74; *Praca i człowiek. Próba filozoficznej analizy pracy*, Warszawa 1980; *Podstawowy wymiar bytowania*, Warszawa 1992; *Wolność i wartość. Z podstawowych zagadnień etyki Jana Dunsza Szkota*, Lublin 1993; *Etyka w biznesie*, red. M. Borkowska i J.W. Gałkowski, Lublin 2002; *Ziemski los człowieka. Jana Pawła II myśl o pracy*, Lublin 2004

Msza pogrzebowa została odprawiona 29 kwietnia 2022 r. w kościele Akademickim KUL, a potem nastąpiło złożenie ciała Zmarłego do grobu na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie.

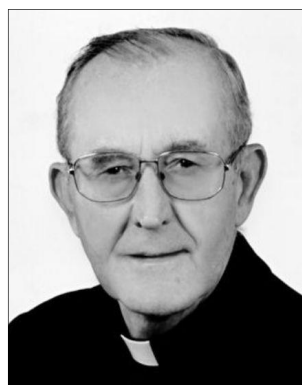
*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* https://www.kul.pl/z-zalem-zawiadamiamy-ze-21-kwietnia-2022-r-zmarl-profesor-jerzy-galkowski-1937-2022,art_98840.html; https://www.kul.pl/odszedl-do-pana-profesor-jerzy-galkowski,art_98842.html; https://www.kul.pl/prof-dr-hab-jerzy-galkowski-wazniejsze-publicacje,art_3003.html; https://www.kul.pl/prof-dr-hab-jerzy-galkowski-sylwetka-naukowa,art_2990.html.

KS. PROF. DR HAB. HENRYK ZIMOŃ SVD

16 czerwca 2022 r. w szpitalu w Grudziądzu zmarł ks. prof. dr hab. Henryk Zimoń, pracownik naukowo-dydaktyczny KUL, religioznawca, etnolog, misjonarz, kapłan Zgromadzenia Słowa Bożego (SVD, werbistów), członek czynny Wydziału Teologicznego TN KUL.

Urodził się 4 maja 1940 r. w Wodzisławiu Śląskim jako syn Wincentego Zimonia i Elżbiety z domu Penkała. W latach 1947-1954 pobierał edukację w szkołach podstawowych w Wodzisławiu Śląskim i w Wilchwach, potem w latach 1954-1958 w I Liceum Ogólnokształcącym im. Pułku Powstańców Śląskich w Wodzisławiu Śląskim, zakończoną egzaminem maturalnym. W latach 1958-1965 odbył studia filozoficzno-teologiczne w Misyjnym Seminarium Duchownym Zgromadzenia Słowa Bożego (SVD) w Pieniężnie, gdzie też 26 czerwca 1965 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk ks. bpa Tomasza Wilczyńskiego. Następnie (lata 1965-1973) studiował etnologię, religioznawstwo i indologię na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Fryburskiego w Szwajcarii. Od maja do listopada 1968 r. prowadził badania etnologiczne i religioznawcze wśród ludu Bakerebe na wyspie Bukerebe w Tanzanii. W 1971 r. zdał egzamin i obronił pracę magisterską *Zur Geschichte des Herrscher-Klans Abasiranga auf der Insel Bukerebe (Tanzania) bis 1895* na Uniwersytecie Fryburskim w Szwajcarii. 5 lipca 1973 r. obronił rozprawę doktorską *Die Regenriten auf der Insel Bukerebe (Tanzania)* na Uniwersytecie Fryburskim (Szwajcaria). Od 1 października 1973 r. rozpoczął pracę na stanowisku starszego asystenta, później (od 1 października 1976 r.) adiunkta w Katedrze Historii i Etnologii Religii na Wydziale Teologicznym KUL. W 1983 r. uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego teologii w zakresie historii i etnologii religii na podstawie oceny dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej *Wilhelma Schmidta teoria monoteizmu pierwotnego i jej krytyka w wiedeńskiej szkole etnologicznej* (zatwierdzony w 1984 r. przez ministra NSzWiT), został powołany

na stanowisko docenta (zatwierdzone w 1985 r.). Od 21 listopada 1985 r. był kierownikiem Katedry Historii i Etnologii Religii oraz nowo powstałej w październiku 1985 r. specjalizacji religioznawstwa na Wydziale Teologicznym KUL. 1 marca 1992 r. uzyskał stanowisko profesora nadzwyczajnego KUL, a 21 kwietnia 1994 r. tytuł naukowy profesora nauk teologicznych na podstawie dorobku naukowego i rozprawy *Afrykańskie rytuały agrarne na przykładzie ludu Konkomba*.

Oprócz wcześniejszych badań prowadził badania etnologiczne i religioznawcze wśród ludu Konkomba w północno-wschodniej Ghanie (lipiec 1984 – styczeń 1985 r. oraz wrzesień 1990 – sierpień 1991 r.).

Wygłaszał też wykłady gościnne w międzyzakonnej Katolickiej Akademii Teologicznej w Chicago (USA), na UMCS w Lublin oraz dla studentów Kijowsko-Mohylańskiej Akademii (Uniwersytet Narodowy) w Kijowie (Ukraina) i dla studentów specjalizacji religioznawstwa KU Leuven (Belgia).

Był odznaczony Złoty Krzyż Zasługi (2006) i Złotym Dyplomem Wydziału Teologii. Był promotorem 146 magistrów i 16 doktorów oraz recenzentem prac magisterskich (80) i doktorskich (11).

Jest autorem 5 książek (w tym dwóch w językach niemieckim i angielskim), redaktorem i współredaktorem 11 prac zbiorowych, 194 artykułów naukowych (także w językach obcych), 79 haseł encyklopedycznych i leksykograficznych, 19 recenzji książek oraz 18 pozycji popularnonaukowych. Współpracował z Redakcją Encyklopedii Katolickiej i należał do jej Rady Naukowej. Był pierwszym redaktorem serii *Studia Religiologiczne*, wydawanej przez TN KUL, w której w latach 2000-2009 opublikowano 10 książek, m.in. podręcznik do religioznawstwa oraz filozofii religii i teologii religii *Religia w świecie współczesnym. Zarys problematyki religiologicznej* (Lublin 2000).

Należał do znamienitych organizacji i towarzystw naukowych, takich jak: Międzynarodowy Instytut Anthropos (1975), Komitet Nauk Etnologicznych PAN (!991) Polskie Towarzystwo Ludoznawcze (1976), Towarzystwo Naukowe KUL (1979), Polskie Towarzystwo Afrykanistyczne (1990), Lubelskie Towarzystwo Naukowe (1995), Polskie Towarzystwo Religioznawcze (2005), Stowarzyszenie Teologów Fundamentalnych w Polsce (2005).

Uroczystości pogrzebowe odbyły się 22 czerwca 2022 r. w Klasztorze Księży Werbistów w Górnej Grupie, a następnie na tamtejszym cmentarzu zakonnym.

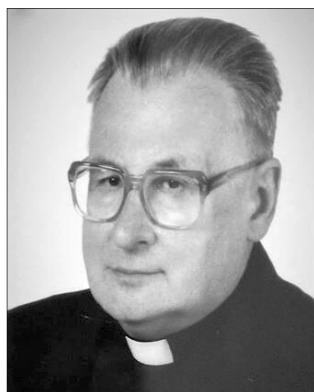
*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* https://www.kul.pl/odszedl-do-pana-ks-prof-dr-hab-henryk-zimon,art_99534.html.

DR STANISŁAW STYRNA SDB

6 sierpnia 2022 r. w Szczecinie zmarł ks. dr Stanisław Styрна SDB, specjalista od katolickiej nauki społecznej i... społecznik, członek współpracownik Wydziału Nauk Społecznych TN KUL.

Urodził się 7 listopada 1933 r. w Przyborowie k. Brzeska (należącym wówczas do parafii św. Stanisława BM w Szczepanowie). W 1950 r. wstąpił do nowicjatu Zgromadzenia Księża Salezjanów w Czerwińsku. W czerwcu 1960 r. przyjął święcenia kapłańskie. Studiował katolicką naukę społeczną na KUL, uzyskując w 1963 r. magisterium, a 1966 r. doktorat.

W latach 1963-1997 był wykładowcą katolickiej nauki społecznej w Wyższym Seminarium Duchownym Księża Salezjanów w Łądzie, którego też był rektorem w latach 1968-1976 i od 1970 dyrektorem wspólnoty zakonnej w Łądzie. Przez dwa lata (1966-1967) wykładał na KUL. W latach 1976-1978 był inspektorem Salezjańskiej Prowincji Świętego Stanisława Kostki w Warszawie, a od 1979 do 1988 r. dyrektorem wspólnoty zakonnej i proboszczem parafii Świętej Rodziny w Pile i dziekanem dekanatu pilskiego. Od 1988 r. był proboszczem i przełożonym wspólnot zakonnych w parafiach w Słupsku, Bydgoszczy i w Szczecinie – parafia św. Jana Bosko, gdzie w szczególny sposób zaangażował się w opiekę duszpasterską nad Odnową w Duchu Świętym, oraz wieloletnim radcą inspektorialnym w salezjańskich inspektoratach św. Stanisława Kostki w Warszawie i św. Wojciecha w Pile, członkiem wielu komisji inspektorialnych, moderatorem Kapituły Inspektorialnej w Łądzie, uczestnikiem trzech Kapituł Generalnych Zgromadzenia Salezjanów w Rzymie.

Pracując w Pile, był od września 1980 r. nieformalnym kapelanem „Solidarności”, szykanowanym przez służby bezpieczeństwa PRL: odmawiano mu wydania paszportu, był wielokrotnie karany przez kolegia ds. wykroczeń, nachodzony przez funkcjonariuszy SB (w okresie od 21 lutego 1983 do 15 grudnia 1988 r.

rozpracowywanym przez Wydział IV KW MO/WUSW w Pile w ramach akcji SOS/SOR kryptonim Społecznik). W 1981 publikował w niezależnych pismach „Solidarność Pilska” i „W Naszej Szkole” (pismo KZ Oświaty i Wychowania w Pile). W 1981 r. organizował uroczystości poświęcenia sztandarów Komisji Zakładowych „Solidarności” w Pile, nabożeństwa poświęcenia krzyży dla zakładów pracy, Msze za Ojczyznę, w lipcu 1981 r. zainicjował powołanie KIK przy parafii Świętej Rodziny. Po 13 grudnia 1981 r. ukrywał w parafii działaczy „Solidarności”. Już 14 XII 1981 r. był współorganizatorem, następnie przewodniczący Diecezjalnego Komitetu Pomocy – Region Piła, współorganizował pomoc dla represjonowanych i ich rodzin, odwiedzał internowanych z dekanatu pilskiego w ośrodku odosobnienia w Gębarzewie, interweniował u władz w sprawie poprawienia warunków odosobnienia, właściwej opieki lekarskiej, umożliwienia uczestnictwa w praktykach religijnych w niedziele i święta, kierował petycje do władz w obronie internowanych i prześladowanych za przekonania. W 1983 r. współorganizował grupę pilskiej Pieszej Pielgrzymki Koszalińsko-Kołobrzesckiej na Jasną Górę z udziałem byłych internowanych, i działaczy podziemnych struktur „Solidarności” (grupa słynęła z eksponowania symboliki „Solidarności” i głoszonych przez ks. Stanisława Styrnę konferencji na tematy społeczne). Od października 1984 r. był członkiem Komisji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Ludzi Pracy. 1984-1989 współorganizator Tygodni Społecznych i Tygodni Kultury Chrześcijańskiej przy kościele Świętej Rodziny (we współpracy z działaczami podziemnej „Solidarności” i KIK). W lutym 1987 r. zainicjował powołania przy parafii Świętej Rodziny filii Instytutu Wyższej Kultury Religijnej im. Jana XXIII.

W dowód uznania za zasługi dla lokalnej społeczności samorząd Piły przyznał mu w 2007 r. tytuł Honorowego Obywatela.

Autor kilku książek z materiałami formacyjnymi, a także artykułów naukowych na temat katolickiej nauki społecznej.

Msza św. pogrzebowa została odprawiona 9 sierpnia 2022 r. w kościele parafialnym pw. św. Jana Bosko w Szczecinie, a ciało Zmarłego zostało złożone do grobu na tamtejszym cmentarzu.

Na podstawie materiałów internetowych
opracował Stanisław Sarek*

* <https://encysol.pl/es/encyklopedia/biogramy/18901,Styrna-Stanislaw.html>; <https://tarnow.gosc.pl/doc/7747950.Zmarl-ks-Stanislaw-Styrna-brat-bp-Jana-Styrny>.

PROF. DR HAB. MIECZYŚLAW GOGACZ

13 września 2022 r. w Warszawie zmarł prof. dr hab. Mieczysław Gogacz, profesor filozofii, przedstawiciel tomizmu, związany najpierw z KUL, później z ATK i wreszcie UKSW w Warszawie, członek czynny Wydziału Filozoficznego TN KUL.

Urodził się 17 listopada 1926 r. w Nadrożu koło Rypina. Do szkoły powszechnej uczęszczał w Oborach. Naukę tę przerwała wojna i okupacja niemiecka, która w tamtych okolicach, na Ziemi Dobrzyńskiej, czyli na terenach wcielonych do Rzeszy, miała szczególnie brutalny charakter. Po zakończeniu wojny kontynuował naukę w Gimnazjum w Rypinie, a następnie w Liceum Biskupim w Płocku, gdzie w 1949 r., jako ekstern, zdał egzamin maturalny. W tym samym roku podjął studia wprawie literatury i historii sztuki, później filozofii na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

W 1952 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Definicja ruchu u Arystotelesa*, napisanej pod kierunkiem Stanisława Adamczyka. Dwa lata później został doktorem filozofii na podstawie rozprawy *Filozofia bytu w „Beniamin maior” Ryszarda ze Świętego Wiktora*, której promotorem był Stefan Swieżawski. Po doktoracie podjął zajęcia dydaktyczne w KUL. W latach 1956–1957 skorzystał z jednorocznego stypendium Rządu Francuskiego umożliwiającego studio-
wanie na Sorbonie i prowadzenie badań w Bibliothèque Nationale w Paryżu. Z Francji wyjechał do Kanady, gdzie w Pontifical Institute of Mediaeval Studies w Toronto kontynuował studia specjalistyczne u Étienne’a Gilsona.

W 1960 r. Wydział Filozoficzny KUL przeprowadził jego kolokwium habilitacyjne na podstawie rozpraw wydanych pod wspólnym tytułem *Problem istnienia Boga u Anzelmia z Canterbury i problem prawdy u Henryka z Gandawy*, a 13 kwietnia 1962 r. Rada Wydziału Filozofii podjęła uchwałę o nadaniu mu stopnia naukowego docenta. W 1966 r. przeniósł się na Wydział Filozofii Chrześcijańskiej Akademii Teologii Katolickiej (ATK) w Warszawie, gdzie uzyskał

tytuły naukowe – w 1973 r. profesora nadzwyczajnego, a w 1982 r. profesora zwyczajnego. Kierował tam Katedrą Historii Filozofii, badając filozofię średniowieczną, szczególnie zaś spuściznę Tomasza z Akwinu. Wykładał historię filozofii, tomizm, antropologię filozoficzną. W latach 90. XX wieku prowadził zajęcia, głównie z filozofii realistycznej i etyki, na Uniwersytecie Warszawskim, w Akademii Medycznej w Warszawie i w Wojskowej Akademii Technicznej.

Był przedstawicielem tomizmu, w którym reprezentował nurt oczyszczania myśli św. Tomasza z arystotelizmu oraz neoplatonizmu. Ponadto zajmował się historią filozofii średniowiecznej, zagadnieniami ontycznymi, teorią poznania, estetyki, pedagogiki, teorii kultury, mistyki i życia religijnego. Opublikował 37 książek i prawie 1000 artykułów, w tym m.in. *Filozofia bytu* w „Beniamin major” Ryszarda ze św. Wiktora (Lublin 1957) i *Problem istnienia Boga u Anzelmia z Canterbury i problem prawdy u Henryka z Gandawy* (Lublin 1961) – obydwie wydane przez TN KUL; *Istnieć i poznawać* (Warszawa 1969, 1976²); *Obrona intelektu* (Warszawa 1969); *Ważniejsze zagadnienia metafizyki* (Lublin 1973); *Wokół problemu osoby* (Warszawa 1974); *Błędy brata Ryszarda* (Warszawa 1975); *Poszukiwanie Boga. Wykłady z metafizyki Absolutnego Istnienia* (Warszawa 1976); *Człowiek i jego relacje. (Materiały do filozofii człowieka)* (Warszawa 1985); *Filozoficzne aspekty mistyki. Materiały do filozofii mistyki* (Warszawa 1985); *Szkice o kulturze* (Kraków 1985); *Elementarz metafizyki* (Warszawa 1987, 2008⁴); *Ku etyce chronienia osób. Wokół podstaw etyki* (Warszawa 1991); *Mądrość buduje państwo. Człowiek i polityka. Rozważania filozoficzne i religijne* (Niepokalanów 1993); *Podstawy wychowania* (Niepokalanów 1993); *Wprowadzenie do etyki chronienia osób* (Warszawa 1995, 1998²); *Platonizm i arystotelizm. (Dwie drogi do metafizyki)* (Warszawa 1996); *Osoba zadaniem pedagogiki. Wykłady bydgoskie* (Warszawa 1997); *Etyka i medycyna* (Warszawa 1999). Przełożył *Księgę o przyczynach. Liber de causis* (z Z. Brzostowską, Warszawa 1970); opracował i poprzedził wstępem Awicenny *Metafizykę. Ze zbioru pt. Księga wiedzy* (tłum. zbiorowe, Warszawa 1973); *Historia filozofii w poszukiwaniu realizmu* (Warszawa 2011) i *W kierunku tomizmu konsekwentnego* (Warszawa 2012).

Został odznaczony papieską Komandorią z Gwiazdą św. Sylwestra (1996) oraz nagrodą im. ks. Czesława Lissowskiego.

Msza św. żałobna została odprawiona 21 września 2022 r. w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Lasku Bielańskim, a po niej nastąpiło odprowadzenie ciała Zmarłego na Cmentarz Wolski przy ul. Wolskiej 180/182 do grobu rodzinnego.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* https://www.kul.pl/zmarl-profesor-mieczyslaw-gogacz,art_100125.html; <https://uksw.edu.pl/zmarl-prof-mieczyslaw-gogacz/>; <http://www.ptta.pl/cfp/pdf/g/gogacz.pdf>.

S. DR HAB. AGATA MIREK, PROF. KUL

24 września 2022 r. w Lublinie zmarła s. dr hab. Agata Mirek, prof. KUL, historyk, wybitna znawczyni historii żeńskich zgromadzeń zakonnych, pracownik i kierownik Ośrodka Badań nad Geografią Historyczną Kościoła w Polsce, członek współpracownik Wydziału Teologii TN KUL.

Urodziła się 8 kwietnia 1970 r. w Olkuszu. Tam też odbyła najwcześniejszą edukację. 31 sierpnia 1989 r. wstąpiła do Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej. Pierwsze śluby zakonne złożyła 2 lutego 1992 r., a śluby wieczyste 26 sierpnia 1997 r. W 1998 r. ukończyła studia na Akademii Teologii Katolickiej, otrzymując stopień magistra. 11 czerwca 2001 r. po obronie pracy pt. *Działalność opiekuńczo-wychowawcza i oświatowa Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej w latach 1918-1962* uzyskała doktorat, a 9 grudnia 2009 r. stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy zatytułowanej *Siostry zakonne w obozach pracy w PRL w latach 1954-1956*. W 2003 r. została zatrudniona na KUL na stanowisku asystenta, w 2007 r. została adiunktem, a w 2012 r. otrzymała stanowisko profesora nadzwyczajnego. Była wieloletnim pracownikiem Ośrodka Badań nad Geografią Historyczną Kościoła w Polsce, którym w latach 2018-2022 kierowała. Jako historyk XIX i XX wieku specjalizowała się w dziejach żeńskich wspólnot zakonnych.

Należała do Komisji Historii Kobiet przy Polskiej Akademii Nauk oraz do Komisji Geografii Historycznej Polskiego Towarzystwa Historycznego. Była dwukrotnie wybrana Przełożoną Generalną Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej. Była też Przewodniczącą Komisji Historycznej przy Konferencji Wyższych Przełożonych Żeńskich Zgromadzeń Zakonnych w Polsce oraz Wiceprzewodniczącą tej Konferencji.

Pozostawiła po sobie ponad sto autorskich prac naukowych, a także zredagowane przez siebie tomy serii „Zakony żeńskie w PRL”. Jej osiągnięcia naukowe doceniano na forum ogólnopolskim. Kilkakrotnie zdobywała najwyższe laury w konkursach na najlepszą książkę historyczną, między innymi o Nagrodę im. Oskara Haleckiego (2009 i 2015) oraz o Nagrodę Stowarzyszenia Wydawców Katolickich „Feniks” (2016).

Najważniejsze publikacje: *Zgromadzenie Córek Maryi Niepokalanej w latach 1891-1962* (Sandomierz 2002); *Siostry zakonne w obozach pracy w PRL w latach 1954-1956* (Lublin 2009); *Atlas historyczny (archi)diecezji lubelskiej 1805-2010* (Lublin 2011); *Żeńskie zgromadzenia zakonne w Europie Środkowo-Wschodniej wobec totalitaryzmu komunistycznego* (Warszawa 2013); *Trudne lata. Wielkie dni. Zakony żeńskie w PRL. Austere years, great days. Convents in the Polish People's Republic* (Ząbki 2015); *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918-2018* (red., Lublin–Warszawa 2019).

Jak napisano w jednym z tekstów na stronach Wydziału Nauk Humanistycznych: „Odeszła od nas przedwcześnie. Zawsze pełna optymizmu, energii i zaangażowania, ciepła i cierpliwa, niosła bezinteresowną pomoc wszystkim wokół siebie. Była osobą wielkiej pracowitości, sprawiedliwości i skromności. Wspaniale i harmonijnie godziła posługę Bogu i bliźniemu, w którym zawsze potrafiła dostrzec dobro” (J. Wiatr).

Msza św. żałobna została odprawiona w kościele Akademickim KUL 29 września 2022 r., a uroczystości pogrzebowe odbyły się 30 września w kościele OO. Kapucynów w Nowym Mieście nad Pilicą i na tamtejszym cmentarzu parafialnym.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* https://www.kul.pl/odeszla-do-pana-s-prof-agata-mirek,art_100213.html; https://www.kul.pl/prof-kul-dr-hab-agata-mirek,art_101296.html; <https://www.zyciezakonne.pl/wiadomosci/odeszli-do-pana/pozegnania-m-agata-mirek-przelozona-generalna-zgromadzenia-corek-maryi-niepokalanej-123802/>; https://www.bu.kul.pl/s-agata-mirek-1970-2022,art_100477.html; https://www.kul.pl/odeszla-pani-profesor-agata-mirek,art_100212.html (J. Wiatr).

SOCIETATIS SCIENTIARUM C.U.L.
RERUM ACTARUM SUMMARIUM
(A.D. MMXXII)

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL
(2022)

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL ZA OKRES OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2022 ROKU

Rok sprawozdawczy 2022 był 88. rokiem działalności Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

I. WŁADZE TOWARZYSTWA

W okresie sprawozdawczym Towarzystwem Naukowym KUL kierował Zarząd w składzie:

do 25 V 2022 r.:

prezes: członek czynny – ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann; wiceprezes: członek czynny – ks. prof. dr hab. Józef Krukowski; sekretarz generalny: członek korespondent – dr hab. Ewa M. Ziółek; skarbnik: członek czynny – ks. prof. dr hab. Czesław Krakowiak; referent ds. wydawniczych: członek czynny – prof. dr hab. Stanisław Kiczuk; członek Zarządu: członek korespondent – prof. dr hab. Piotr Kulicki; członek Zarządu: członek korespondent – dr hab. Magdalena Charzyńska-Wójcik, prof. KUL.

od 25 V 2022 r.:

prezes: członek czynny – ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann; wiceprezes: członek czynny – prof. dr hab. Marian Surdacki; sekretarz generalny: członek korespondent – dr hab. Ewa M. Ziółek; skarbnik: członek czynny – ks. prof. dr hab. Czesław Krakowiak; referent ds. wydawniczych: członek czynny – prof. dr hab. Piotr Kulicki; członek Zarządu: członek czynny – prof. dr hab. Mirosława Ołdakowska-Kufel; członek Zarządu: członek korespondent – dr hab. Magdalena Charzyńska-Wójcik, prof. KUL.

W skład Zarządu wchodził także przewodniczący siedmiu Wydziałów: Teologii: członek korespondent – ks. dr hab. Kazimierz Pek, prof. KUL; Filozoficznego: członek korespondent – dr hab. Zbigniew Wróblewski, prof. KUL;

Historyczno-Filologicznego: członek czynny – prof. dr hab. Urszula Paprocka-Piotrowska; Nauk Społecznych: członek czynny – prof. dr hab. Marian Surdacki; Nauk Prawnych: członek czynny – ks. prof. dr hab. Józef Krukowski; Matematyczno-Przyrodniczego: członek korespondent – prof. dr hab. Ryszard Szyszka; Wydziału Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL: członek czynny – ks. prof. dr hab. Tadeusz Guz.

W skład Komisji Rewizyjnej wchodził:

do 25 V 2022 r.:

członek czynny – ks. prof. dr hab. Piotr Moskał; członek czynny – prof. dr hab. Jadwiga Kuczyńska; członek czynny – prof. dr hab. Jerzy Flaga;

od 25 V 2022 r.:

członek czynny – prof. dr hab. Jadwiga Kuczyńska; członek czynny – prof. dr hab. Jerzy Flaga; członek czynny – prof. dr hab. Adam Biela.

Zarząd odbył 4 posiedzenia: 9 V 2022 r., 20 V 2022 r., 13 VI 2022 r. i 21 VII 2022 r.

Walne Zebranie Towarzystwa Naukowego KUL odbyło się 25 V 2022 r., a Publiczne Zebranie – 17 XI 2022 r. Na Publicznym Zebraniu TN KUL wręczono Nagrodę im. Ks. Idziego Radziszewskiego Profesorowi Ryszardowi Legutce.

II. CZŁONKOWIE

Liczba członków Towarzystwa Naukowego KUL na dzień 31 XII 2022 r. wynosiła 693, w tym: członków honorowych – 7, czynnych – 126, korespondentów – 240, współpracowników – 320.

W okresie sprawozdawczym przyjęto w poczet członków współpracowników 9 nowych członków Towarzystwa:

z Wydziału Historyczno-Filologicznego:

1. Dr Natalię Turkiewicz
2. Dra Marcina Karkuta

z Wydziału Nauk Społecznych:

1. Dr Dorotę Kuncewicz

z Wydziału Teologii:

1. Dra hab. Włodzimierza Osadczeo
2. Ks. dra Krzysztofa Smykowskiego
3. Ks. prof. dra hab. Mirosława Wróbla
4. Ks. prof. dra hab. Marka Jagodzińskiego
5. Ks. prof. dra hab. Henryka Drawnela

z Wydziału Nauk Prawnych:

1. Dra Dariusza Kałę

Awansowano 19 członków współpracowników na członków korespondentów:

z Wydziału Teologii:

1. Ks. dra hab. Pawła Borto
2. O. dra hab. Marka Fiałkowskiego, OFMConv
3. Ks. dra hab. Jerzego Koperka
4. Ks. dra hab. Jarosława Marczewskiego
5. Ks. dra hab. Tomasza Moskala, prof. KUL
6. Ks. dra hab. Sławomira Pawłowskiego, prof. KUL
7. Ks. dra hab. Marcina Wysockiego, prof. KUL

z Wydziału Nauk Społecznych

1. Ks. dra hab. Andrzeja Łuczyńskiego, prof. KUL
2. S. dr hab. Marię Opiełę, prof. KUL
3. Dr hab. Dorotę Kornas-Biela, prof. KUL
4. Dra hab. Jacka Śliwaka, prof. KUL
5. Dra hab. Wiesława Partykę
6. Dra hab. Piotra Magiera
7. Dra hab. Dariusza Wadowskiego
8. Dra Andrzeja Jurosa

z Wydziału Historyczno-Filologicznego:

1. Dra hab. Pawła Krasa, prof. KUL
2. Dra hab. Mieczysława Rybę, prof. KUL
3. Dr Ewę Rzeczkowską
4. Ks. dra hab. Waldemara Żurka, prof. KUL

Awansowano 7 członków korespondentów na członków czynnych Wydziału Teologii:

1. Ks. prof. dra hab. Marka Chmielewskiego
2. Ks. prof. dra hab. Przemysław Kątykę
3. Ks. prof. dra hab. Krzysztofa Kauchę
4. Ks. prof. dra hab. Bogusława Migutę
5. Ks. prof. dra hab. Pawła Mąkosę
6. Ks. prof. dra hab. Wiesława Przygodę
7. Ks. prof. dra hab. Mariusza Szrama

W okresie sprawozdawczym zmarło 9 członków Towarzystwa: prof. dr hab. Bogdan Walczak – członek czynny Wydziału Historyczno-Filologicznego, prof. dr hab. Jerzy Bartmiński – członek korespondent Wydziału Historyczno-Filologicznego, prof. dr hab. Zenon Leszczyński – członek czynny Wydziału Historyczno-Filologicznego, prof. dr hab. Jerzy Gałkowski – członek czynny Wydziału Filozoficznego, prof. dr hab. Czesław Kępski – członek korespondent Wydziału Nauk Społecznych, ks. dr Antoni Tomkiewicz – członek współpracownik Wydziału Teologii, prof. dr hab. Mieczysław Gogacz – członek czynny Wydziału Filozoficznego, ks. dr Stanisław Styrna – członek współpracownik Wydziału Nauk Społecznych, s. dr hab. Agata Mirek, prof. KUL – członek współpracownik Wydziału Teologii.

Proszę o uczczenie Ich pamięci powstaniem i chwilą skupienia!

III. DZIAŁALNOŚĆ WYDZIAŁÓW I KOMISJI

1. Wydział Teologii

Przewodniczącym Wydziału był ks. dr hab. Kazimierz Pek MIC, prof. KUL, wiceprzewodniczącym – ks. dr hab. Andrzej Kiciński, prof. KUL, sekretarzem – dr hab. Michał Wyrostkiewicz. W dniu 31 XII 2022 r. Wydział liczył 152 członków, w tym czynnych 29, korespondentów 45, współpracowników 78.

Wydział opublikował 8 książek i 11 zeszytów „Roczników Teologicznych”.

2. Wydział Filozoficzny

Przewodniczącym Wydziału był dr hab. Zbigniew Wróblewski, prof. KUL, wiceprzewodniczącym – dr Stanisław Majdański, sekretarzem – ks. dr hab. Dariusz Dąbek. W dniu 31 XII 2022 r. Wydział liczył 108 członków, w tym honorowych 3, czynnych 29, korespondentów 37 współpracowników 39. W okresie

sprawozdawczym Wydział odbył 1 posiedzenie naukowe i 2 zebrania administracyjne. W ramach Wydziału Filozoficznego działały cztery komisje: Komisja Filozofii Przyrody pod przewodnictwem dra hab. Józefa Zona, prof. KUL, Komisja Badań nad Religią pod przewodnictwem s. prof. dr hab. Zofii Zdybickiej, Komisja Kulturoznawstwa pod przewodnictwem ks. prof. dra hab. Piotra Moskala i Komisja Naukoznawstwa pod przewodnictwem prof. dra hab. Pawła Kawalca. W okresie sprawozdawczym opublikowano 3 książki, 4 numery „Roczników Filozoficznych” i 4 numery „Roczników Kulturoznawczych”.

3. Wydział Historyczno-Filologiczny

Przewodniczącym Wydziału była prof. dr hab. Urszula Paprocka-Piotrowska, wiceprzewodniczącą dr hab. Jolanta Klimek-Grądzka, prof. KUL, sekretarzem dr Dagmara Nowacka. W dniu 31 XII 2022 r. Wydział liczył 183 członków, w tym honorowych 4, czynnych 27, korespondentów 64, współpracowników 88.

W ramach Wydziału Historyczno-Filologicznego działała Komisja Badań nad Antykiem Chrześcijańskim, przewodniczący – ks. prof. dr hab. Mariusz Szram; wiceprzewodniczący – dr hab. Ewa Osek; sekretarz – dr Anna Głowa; Komisja Historyczna pod przewodnictwem prof. dra hab. Eugeniusza Niebelskiego. W roku sprawozdawczym Komisja Historyczna współorganizowała II Sympozjum z cyklu Nasz Założyciel ks. Idzi Radziszewski. Komisja wydaje czasopismo „Teki Komisji Historycznej”; Wydział Historyczno-Filologiczny opublikował 16 książek, 13 zeszytów „Roczników Humanistycznych”, 1 tom „Studiów Norwidianów”, 2 tomy „Studiów Polonijnych” oraz 1 tom „Teki Komisji Historycznej”.

4. Wydział Nauk Społecznych

Przewodniczącym Wydziału był prof. dr hab. Marian Surdacki, wiceprzewodniczącym – dr hab. Wiesław Partyka, sekretarzem – dr Helena Błazińska. W dniu 31 XII 2022 r. Wydział liczył 128 członków, w tym czynnych 13, korespondentów 41, współpracowników 74.

W ramach Wydziału Nauk Społecznych istnieją: Komisja Pedagogiczna pod przewodnictwem dr hab. Aliny Rynio i Komisja Psychologiczna pod przewodnictwem dr hab. Małgorzaty Tatali, prof. KUL. W okresie sprawozdawczym Wydział opublikował 5 książek oraz 4 numery „Annals of Psychology”, 4 numery „Roczników Pedagogicznych”, 4 numery „Roczników Nauk Społecznych”, 3 numery czasopisma „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” (wspólnie z Uniwersytetem Jagiellońskim).

5. Wydział Nauk Prawnych

Przewodniczącym Wydziału był ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, wiceprzewodniczącym – abp prof. dr hab. Andrzej Dzięga, sekretarzem – ks. prof. dr hab. Mirosław Sitarz. W dniu 31 XII 2022 r. Wydział liczył 109 członków, w tym czynnych 25, korespondentów 48, współpracowników 36. Wydział współorganizował 2 konferencje: VI Międzynarodową Konferencję Naukową „Władza sądownicza a bezpieczeństwo prawne w państwach demokratycznych w procesie integracji europejskiej: Polska – Słowacja – Ukraina – Niemcy” i ogólnopolską konferencję „Reforma kościelnego prawa karnego oraz kolegialność i synodalność w Kościele”.

Opublikowano 1 książkę, 4 numery „Roczników Nauk Prawnych” i 2 numery czasopisma „Kościół i Prawo”.

6. Wydział Matematyczno-Przyrodniczy

Przewodniczącym Wydziału był prof. dr hab. Ryszard Szyszka, wiceprzewodniczącym – dr hab. Henryk Piersa, prof. KUL, sekretarzem – dr Agnieszka Ścibor. W dniu 31 XII 2022 r. Wydział liczył 6 członków, w tym czynnych 2, korespondentów 3, współpracowników 1.

7. Wydział Zamiejscowy Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL

Przewodniczącym Wydziału był ks. prof. dr hab. Tadeusz Guz. W dniu 31 XII 2022 r. Wydział liczył 7 członków, w tym czynny 1, korespondentów 2, współpracowników 4.

IV. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA TOWARZYSTWA

1) Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL współorganizował 2 konferencje naukowe:

– VI Międzynarodową Konferencję Naukową „Władza sądownicza a bezpieczeństwo prawne w państwach demokratycznych w procesie integracji europejskiej: Polska – Słowacja – Ukraina – Niemcy” pod honorowym patronatem Prezydenta RP Andrzeja Dudy, zorganizowaną wspólnie z Komisją Prawniczą Polskiej Akademii Nauk, Wydziałem Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Wydziałem Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, Wydziałem Prawa Uniwersytetu Trnavskiego w Trnawie, Wydziałem Prawa Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych we Lwowie, Fundacją Polskiej

Akademii Nauk, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Konferencja odbyła się w dniach **19-20 maja 2022 r.** w Lublinie (KUL) w formie hybrydowej. Referaty wygłosili: prof. Dariusz Dudek (KUL), *Trybunał Konstytucyjny a Europejski Trybunał Praw Człowieka z perspektywy Konstytucji RP*; prof. dr hab. Janusz Niczyporuk (UMCS), *Prerogatywa Prezydenta RP do powoływania sędziów*; prof. dr hab. Zbigniew Cieślak (UKSW), *Trybunał Konstytucyjny RP a Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wzajemne relacje z punktu widzenia Konstytucji RP*; prof. Paweł Sobczyk (UO), *Sąd Najwyższy RP a Trybunał Sprawiedliwości. Wzajemne relacje z punktu widzenia Konstytucji RP*; dr Maciej Mitera (Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia), *Stanowisko Federalnego Trybunału Konstytucyjnego Niemiec w sprawach dotyczących relacji między konstytucją państwa członkowskiego a prawem Unii Europejskiej*; prof. Jadwiga Potrzeszcz (KUL), *Zasada niezawisłości sędziów w kontekście funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa*; dr Peter Varga (UT w Trnawie), *Court or tribunal of a Member State as the competent institution to initiate the preliminary ruling procedure*; dr Michaela Moravčíková (UT w Trnawie), *From the Tatras to the Danube or the Revenge of Geography. The recovery plan and new court map*; prof. Ewa Kruk (UMCS), *Wylączenie sędziego jako jedna z gwarancji sprawiedliwego procesu karnego. Kilka uwag na tle art. 40 i 41 k.p.k.*; mgr Uliana Worobel (PUSW), *Doświadczenia z wymiaru sprawiedliwości przez pryzmat instytucji zakończenia postępowania bez orzeczenia sądu co do meritum sprawy w postępowaniu cywilnym Ukrainy*; prof. Maria Dołyńska, prof. Alona Dutko (PUSW), *Analiza porównawcza wymagań do zajmowania stanowiska sędziego w ustawodawstwie Ukrainy i Polski*; dr Ingrid Lenczová (UT w Trnawie), *Restriction of Legal Capacity in the Slovak Law and Related Court Practice*; prof. dr hab. Tomasz Demendecki (UMCS), *Kontrola uchwał KR podejmowanych w prawie nominacyjnym*; prof. dr hab. Marek Dobrowolski (KUL), *Reformy i orzecznictwo Sądu Najwyższego RP a bezpieczeństwo prawne państwa z punktu widzenia Konstytucji RP*; prof. Ivan Krasnytskyi (PUSW), *Praktyka sądowa jako miara adekwatności sankcji karnych*.

– **Ogólnopolską Konferencję Naukową pt. „Reforma kościelnego prawa karnego oraz kolegalność i synodalność w Kościele” pod patronatem J. E. Ks. Abpa Marka Jędraszewskiego, Metropolity Krakowskiego**, zorganizowaną wspólnie z Instytutem Teologicznym XX. Misjonarzy w Krakowie, Stowarzyszeniem Kanonistów Polskich, Sądem Metropolitalnym Archidiecezji Krakowskiej, Katedrą Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL w dniach **5-7 września 2022** w Krakowie. Referaty wygłosili: J. E. ks. bp Artur

Miziński, *Reforma kościelnego prawa karnego na mocy konstytucji papieża Franciszka „Pascite gregem Dei”*; ks. prof. Józef Krukowski, *Wprowadzenie do księgi VI KPK Sankcje w Kościele, zreformowanej przez papieża Franciszka*; ks. prof. Marek Saj, *Dochodzenie wstępne w przypadku oskarżenia duchownego o czyny przeciwko VI przykazaniu Dekalogu*; J. E. ks. bp Ryszard Kasyna, *Nowe przestępstwa w Księdze VI KPK zreformowanej przez papieża Franciszka*; ks. prof. Piotr Majer, *Przestępstwo niewykonania wyroku lub dekretu*; ks. prof. Paweł Kaleta, *Przestępstwo porzucenia świętej posługi*; ks. prof. Lucjan Świto, *Działalność gospodarcza w Kościele. Aspekt karny. Uwagi na tle nowelizacji kan. 1376 KPK*; ks. prof. Andrzej Wójcik, *Problematyka kolegialności i synodalności w Kościele*; ks. prof. Józef Krzywda CM, *Zasada kolegialności i zasada synodalności w Kościele. Koncepcje klasyczne*; ks. dr Krzysztof Patejuk, *Synodalność w Kościele. Koncept papieża Franciszka*; ks. prof. Dariusz Borek, *Problemy prawa małżeńskiego i rodzinnego*; prof. Leszek Stanisław Stadniczeńko, *Oświadczenie woli w celu wspólnego pożycia w małżeństwie w epoce ponowoczesnej*; ks. prof. Leszek Adamowicz, *Małżeństwo w czasach kultury tymczasowości. Nowe wyzwania dla katolickiego rozumienia małżeństwa*; ks. prof. Wojciech Góralski, *Wykluczanie bonum prolis w najnowszym orzecznictwie Roty Rzymskiej*; ks. prof. Krzysztof Mikołajczuk, *Problemy prawa małżeńskiego*; ks. prof. Grzegorz Leszczyński, *Wykluczenie wierności a wykluczenie jedności małżeństwa*; ks. prof. Ginter Dzierżon, *Kontrowersje judykatury wokół znaczenia terminu „niedojrzałość neogenna”*; dr hab. Anna Słowikowska, *Wpływ osobowości narcystycznej kontrahenta na nieważność małżeństwa w orzecznictwie Roty Rzymskiej*.

2) Komisja Historyczna Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL wraz z Ośrodkiem Badań nad Dziejami KUL i Instytutem Historii KUL zorganizowała **23 czerwca 2022 r.** II Sympozjum z cyklu Nasz Założyciel ks. Idzi Radziszewski. Referaty wygłosili: dr Edward Gigilewicz, *Godło KUL – motyw Serca Jezusowego w heraldyce i emblematyce kościelnej*; dr hab. Ewa Ziółek, *Nagroda ks. Idziego Radziszewskiego*; dr Grzegorz Misiura, *Współpracownicy ks. Idziego Radziszewskiego*; ks. dr Filip Krauze, *Towarzystwo Przyjaciół KUL*; dr Paulina Byzdra-Kusz, *Działalność TP KUL*.

2. Projekty badawcze realizowane pod patronatem TN KUL

Towarzystwo Naukowe KUL realizuje projekty badawcze (granty) przyznane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w ramach zadań z zakresu Doskonała Nauka, konkursu „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”, w ramach Programu Rozwój Czasopism Naukowych, a także przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów oraz Narodowe Centrum Nauki w Krakowie.

I. Projekty z Ministerstwa Edukacji i Nauki:**a) W ramach Programu Doskonała Nauka:**

1. Wsparcie monografii naukowych: Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii naukowej autorstwa Edyty Chlebowskiej *Katalog prac plastycznych Norwida*, t. VI. Termin realizacji: 1 X 2021 – 31 VIII 2022 r.
2. Wsparcie monografii naukowych: Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii naukowej autorstwa Edyty Chlebowskiej *Katalog prac plastycznych Norwida*, t. VII. Termin realizacji: 1 VII 2022 – 31 XII 2023 r.
3. Wsparcie monografii naukowych: Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii naukowej autorstwa Mariana Surdackiego *Infirmeria Szpitala Świętego Ducha w Rzymie w XVIII wieku*. Termin realizacji: 1 VII 2022 – 31 XII 2023 r.
4. Wsparcie Konferencji Naukowych: Konferencja Colloquia Norwidiana XVIII: Późna twórczość Norwida. Kierownik projektu – prof. dr hab. Piotr Chlebowski. Termin realizacji: 1 XII 2022 – 30 VI 2023 r.

b) W ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki:

1. „Edycja krytyczna tomu I, XII, XIII, XIV, XVIII *Dzieł wszystkich C. Norwida*”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Stefan Sawicki. Termin realizacji: 26 IX 2017 – 25 III 2024 r.
2. Księgi metrykalne Lubelszczyzny z przełomu XVIII i XIX w. – inwentaryzacja, udostępnienie i opracowanie. Kierownik projektu: dr hab. Piotr Rachwał. Termin realizacji: 3 X 2022 – 3 X 2027 r.

c) W ramach Programu Rozwój Czasopism Naukowych dofinansowanie czasopism: „Studia Norwidiana”, „Roczniki Humanistyczne”, „Roczniki Filozoficzne”, „Roczniki Teologiczne”, „Roczniki Nauk Prawnych”, „Roczniki Nauk Społecznych”, „Kościół i Prawo”. Termin realizacji: 15 X 2022 r. – 14 X 2024 r.

II. Projekty z Narodowego Centrum Nauki:

1. „Infirmeria Szpitala Św. Ducha w Rzymie w XVIII wieku”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Marian Surdacki. Termin realizacji: 24 I 2019 – 23 XI 2023 r.
2. „Brentano, reprezentacjonizm i nowożytna problematyka intencjonalności”. Kierownik projektu – dr Piotr K. Szalek. Termin realizacji: 24 VII 2019 – 23 VII 2023 r.

3. „Struktura osobowości w języku polskim: nierestrykcyjne badanie psycholeksykalne czasowników osobowościowych”. Kierownik projektu – mgr Nasturcja Toruj. Termin realizacji: 25 VI 2020 – 24 VI 2023 r.

III. Projekty z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów:

1. „Portal Parafie Polskie w USA – inwentaryzacja cyfrowa i upowszechnianie wiedzy na temat polskiego dziedzictwa kulturowego w Stanach Zjednoczonych”. Kierownik projektu – dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL. Termin realizacji: 1 III 2022 – 31 XII 2022 r.
2. „Badania potrzeb stymulujących rozwój organizacji polonijnych prowadzących działalność edukacyjną”. Kierownik projektu – dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL. Termin realizacji 1 III 2022 – 31 XII 2022 r.
3. Dofinansowanie publikacji rocznika „Studia Polonijne”. Kierownik projektu – dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL. Termin realizacji: 01 III 2022 – 31 XII 2022 r.
4. Wydanie publikacji pt. „Materiały z I Zjazdu badaczy Polonii” pod redakcją dra hab. Jacka Gołębiowskiego, prof. KUL i dr Marii Furtak.

3. Promocje, targi

7 VI 2022 r. w Auli Kardynała Stefana Wyszyńskiego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II odbyła się oficjalna premiera książki poświęconej pamięci prof. Piotra Francuza „Piękno Umysłów”. Wydawcą tej publikacji jest Towarzystwo Naukowe KUL.

Towarzystwo Naukowe KUL brało udział w:

1. Targach Wydawców Katolickich w Warszawie 29 IX 2022 r. – 2 X 2022 r.
2. Targach Książki Historycznej w Warszawie 24 XI 2022 r. – 27 XI 2022 r.
3. Targach Dobrych Książek we Wrocławiu 1 XII 2022 r. – 4 XII 2022 r.

Towarzystwo Naukowe KUL, od 2019 r., promuje własne publikacje poprzez międzynarodową sieć dystrybucji, która odbywa się w ramach współpracy z międzynarodową platformą AMAZON Service Europe. Na platformie „Amazon” sprzedaż publikacji online jest prowadzona przez oddziały: angielski (156 tytułów), niemiecki (190 tytułów), francuski (182 tytuły), hiszpański (225 tytułów), włoski (211 tytułów).

Towarzystwo Naukowe KUL korzysta z usług ogólnopolskiej sieci internetowych księgarń, m.in. Bonito, Azymut, Motyle Książkowe. Książki wydane w Towarzystwie od razu pojawiają się na wielu portalach księgarskich – są pozycjonowane i łatwo dostępne w Internecie dla szerokiego grona odbiorców.

Książki dofinansowywane przez Uniwersytet są zamieszczane w wersji online w Repozytorium Instytucjonalnym KUL.

4. Towarzystwo Naukowe KUL w 2022 roku wydało łącznie 58 woluminów czasopism.

Na podstawie umowy zawartej z Uniwersytetem, od roku 2019, współwydawcą wydawanych od kilkudziesięciu lat przez Towarzystwo czasopism jest Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Zespoły redakcyjne działające w ramach Wydziałów Towarzystwa i Uniwersytetu przygotowały następujące czasopisma: „Roczniki Teologiczne” (z. 1-11: Homiletyka, Teologia dogmatyczna, Teologia moralna, Historia Kościoła, Teologia duchowości, Teologia pastoralna, Teologia ekumeniczna, Liturgika, Teologia fundamentalna i religiologia, Nauki o rodzinie, Katechetyka), „Roczniki Filozoficzne” (nr 1-4), „Roczniki Humanistyczne” (z. 1-12: Literatura polska, Historia, Filologia klasyczna, Historia sztuki, Neofilologia, Językoznawstwo, Słowianoznawstwo, Lingwistyka korpusowa i translatoryka, Sinologia, Glottodydaktyka, Anglica, Muzykologia), „Roczniki Nauk Społecznych” (nr 1-4), „Roczniki Pedagogiczne” (nr 1-4), „Roczniki Nauk Prawnych” (nr 1-4), „Annals of Psychology” (nr 1-4), „Roczniki Kulturoznawcze” (nr 1-4), „Kościół i Prawo” (nr 1-2), „Studia Norwidiana” „Studia Polonijne”.

Ponadto Towarzystwo Naukowe KUL wydaje „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II”, czasopismo „Teki Komisji Historycznej”. Jest także współwydawcą – razem z Uniwersytetem Jagiellońskim – anglojęzycznego czasopisma „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” (N° 1-2).

Czasopisma wydawane przez Towarzystwo Naukowe KUL, zgodnie z komunikatem Ministra Edukacji i Nauki, znajdują się w wykazie czasopism punktowanych Ministerstwa Edukacji i Nauki z oceną od 40 do 100 punktów. W okresie sprawozdawczym punktacja przedstawiała się następująco: „Roczniki Humanistyczne” – 100 pkt.; „Roczniki Filozoficzne” – 100 pkt.; „Roczniki Nauk Prawnych” – 70 pkt.; „Annals of Psychology” – 70 pkt.; „Studia Norwidiana” – 100 pkt.; „Roczniki Nauk Społecznych” – 70 pkt.; „Roczniki Pedagogiczne” – 70 pkt.; „Roczniki Kulturoznawcze” – 70 pkt.; „Roczniki Teologiczne” – 70 pkt.; „Studia Polonijne” –

70 pkt.; „Kościół i Prawo” – 70 pkt.; „Teka Komisji Historycznej” – 40 pkt.; „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” – 100 pkt.

Od 2015 r. Towarzystwo Naukowe jest członkiem organizacji CrossRef, której celem jest promowanie, rozwój oraz wykorzystywanie nowych i innowacyjnych technologii w celu przyspieszenia i ułatwienia badań naukowych. Dzięki przynależności do CrossRef Towarzystwo Naukowe otrzymało uprawnienia do nadawania artykułom publikowanym w wydawanych przez siebie czasopismach numerów DOI (ang. digital object identifier, cyfrowych identyfikatorów dokumentów elektronicznych – prefiks DOI TN KUL to 18290). Czasopisma wydawane przez Towarzystwo znajdują się w bazach m.in. Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej), CEEOL (Central and Eastern European Online Library), Clarivate Analytics – Emerging Sources Citation Index (Web of Science Core Collection), EBSCO, Polska Bibliografia Naukowa, Biblioteka Nauki, Scopus, JSTOR, znajdują się na liście ERIH⁺ (ERIH PLUS, European Reference Index for the Humanities). Index Copernicus, Google Scholar, POL-index, BazHum, ProQuest, Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers, ATLA Religion Database, Repozytorium Instytucjonalne KUL. Poniżej szczegółowy wykaz na dzień 31 XII 2022 r.:

1. „Journal for Perspectives of Economic Political and Social Integration”

- DOAJ (Directory of Open Access Journals)
- Index Copernicus
- Polska Bibliografia Naukowa

2. „Kościół i Prawo”:

- Clarivate Analytics – Emerging Sources Citation Index (Web of Science Core Collection)
- EBSCO
- ProQuest
- DOAJ (Directory of Open Access Journals)
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- ERIH PLUS
- Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers (praktycznie ERIH PLUS)
- Index Copernicus
- CEEOL (Central and Eastern European Online Library),
- Biblioteka Nauki
- Google Scholar

- Canon Law Abstracts
- JournalTOCs
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej)
- Most Wiedzy

3. „Roczniki Filozoficzne”:

- ARIANTA
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- EBSCO (Philosopher's Index with Full Text database)
- European Reference Index for the Humanities and Social Sciences – ERIH Plus
- Google Scholar
- Index Copernicus Journals Masters List
- JSTOR
- PhilPapers
- Philosophy Documentation Center
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- Scopus – Elsevier
- CEEOL (The Central and Eastern European Online Library)
- Biblioteka Nauki
- The Philosopher's Index
- WorldCat (OCLC)
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej)
- Most Wiedzy

4. „Roczniki Humanistyczne”:

- EBSCO
- Clarivate Analytics – Emerging Sources Citation Index (Web of Science Core Collection)
- BazHum
- CEEOL
- ERIH PLUS
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Biblioteka Nauki
- Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej)
- SCOPUS
- Most Wiedzy

5. „Roczniki Teologiczne”:

- CEEOL
- Biblioteka Nauki
- ERIH PLUS
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- Index Copernicus
- EBSCO
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej)
- Most Wiedzy

5. „Roczniki Kulturoznawcze”:

- CEEOL
- Biblioteka Nauki
- ERIH PLUS
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- Index Copernicus
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej)
- Most Wiedzy

6. „Roczniki Nauk Prawnych”:

- CEEOL
- Biblioteka Nauki
- ERIH PLUS
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- EBSCO
- Index Copernicus
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej)
- Most Wiedzy

7. „Roczniki Nauk Społecznych”:

- CEEOL
- Biblioteka Nauki
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- ERIH PLUS
- EBSCO

- Index Copernicus
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej)
- Most Wiedzy

8. „Roczniki Pedagogiczne”:

- CEEOL
- Biblioteka Nauki
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- Index Copernicus
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej)
- Most Wiedzy

9. „Roczniki Psychologiczne”:

- CEEOL
- Biblioteka Nauki
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- Index Copernicus
- ERIH PLUS
- SCOPUS
- EBSCO
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej)
- Most Wiedzy

10. „Studia Polonijne”:

- ERIH PLUS
- EBSCO
- CEEOL
- Biblioteka Nauki
- BazHum
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- Index Copernicus
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej)
- Most Wiedzy

11. „Studia Norwidiana”:

- SCOPUS
- CEEOL
- Biblioteka Nauki
- ERIH PLUS
- BazHum
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- EBSCO
- Index Copernicus
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej)
- Most Wiedzy

12. „Annals of Psychology”:

- CEEOL
- CEJSH
- CEON
- CrossRef
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- Index Copernicus
- ERIH PLUS
- SCOPUS
- EBSCO
- Repozytorium Instytucjonalne KUL
- Most Wiedzy

13. „Teka Komisji Historycznej”:

- CEEOL
- CEJSH
- CrossRef
- POL-Index powiązany z Polską Bibliografią Naukową
- Index Copernicus
- ERIH PLUS
- Most Wiedzy

Wszystkie czasopisma dostępne są on-line na zasadzie otwartego dostępu – *Open access*. Wydawanie zarówno książek, jak i czasopism odbywa się terminowo, maksymalnie po upływie 4 miesięcy od złożenia kompletu materiałów publikacja ukazuje się drukiem.

VI. NAGRODY

1. Nagrodę im. Księdza Idziego Radziszewskiego za całokształt dorobku naukowego w duchu humanizmu chrześcijańskiego za rok 2021 Zarząd Towarzystwa Naukowego KUL przyznał 17 XI 2022 r. Panu Profesorowi Ryszardowi Legutce.
2. Decyzją Kapituły Nagrody Stowarzyszenia Wydawców Katolickich FENIKS 2022 Towarzystwo Naukowe KUL otrzymało nagrody i wyróżnienia:
 - Nagrodę *Feniks* w kategorii „historia” za publikację *Kościół w epoce Wędrówek Ludów*. T. 1. *Kościół w szczytowej fazie Wędrówek Ludów* autorstwa bpa Jana Śrutwy.
 - Nagrodę *Feniks* w kategorii „nauki kościelne” za pracę pt. *Osoba, społeczność, demokracja. W poszukiwaniu personalistycznych podstaw władzy społecznej*, autorstwa ks. dra Wojciecha Wojtyły.
 - Nagrodę *Feniks* w kategorii „tłumacz” za przekład *Maiores ad limina templi... Poezja epigrafična epoki karolińskiej. Badania i przekłady* autorstwa ks. dr. hab. Tadeusza Gaci, prof. KUL, ks. dra hab. Jarosława R. Marczewskiego, dr Agnieszki Strycharczuk.
 - Nagrodę *Feniks* w kategorii „seria wydawnicza / dzieła zebrane” za publikację pt. *Staropolski dramat i dialog religijny*, pod redakcją dr hab. Justyny Dąbrowskiej-Kujko, prof. KUL.
 - Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „publicystyka” za publikację *Rok liturgiczny z Chrystusem i świętymi*, autorstwa ks. prof. dra hab. Zdzisława Jańca.
 - Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „tłumacz” za publikację: „*De ratione libros cum profectu legendi libellus. O owocnym sposobie czytania ksiąg*”, Francesco Sacchiniego, w przekładzie, opracowaniu krytycznym i ze wstępem dra hab. Wiesława Pawlaka, prof. KUL.

VII. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Towarzystwo opublikowało następujące pozycje książkowe (33) i czasopisma (58):

1. Ks. Andrzej Banaszek, *Ufność i posłuszeństwo w postawie dziecka w Królestwie Bożym jako wzór relacji Jezusa z Ojcem. Analiza egzegetyczno-teologiczna Mk 9,33-37 i par. oraz Mk 10,13-16 par.* objętość 22 ark. wyd., nakład 210 egz.

2. Edyta Chlebowska, *Cyprian Norwid. Katalog prac plastycznych Tom VI Prace w albumach 1*, objętość 47 ark. wyd., nakład 500 egz.
3. Łukasz Golec, *Teologia w dialogu. Drogi współpracy wiary i nauki w czasie pandemii COVID-19*, objętość 13,75 ark. wyd., nakład 200 egz.
4. Jolanta Klimek-Grądzka, Anna Majewska-Wójcik, *Słowa – znaczenia – konteksty*, objętość 16,5 ark. wyd., nakład 120 egz.
5. Homer, *Iliada*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 22 ark. wyd., nakład 600 egz.
6. Homer, *Odyseja*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 26,5 ark. wyd., nakład 300 egz. (dodruk).
7. Agnieszka Jurczak, *Fundacja im. Wł. Reymonta. Pięćdziesiąt lat pracy dla Polonii w Kanadzie*, objętość 31 ark. wyd., nakład 1030 egz.
8. Kazimierz Albin Kłosiński, *Porządki współczesnego świata. Wydanie drugie rozszerzone*, objętość 9 ark. wyd., nakład 150 egz.
9. *Konteksty psychosomatyki i psychologii klinicznej w biegu życia. Pamięci Profesora Leszka Szewczyka*, red. Agnieszka Kulik, Elżbieta Talik, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
10. Ks. Czesław Krakowiak, *Msza święta koncelebrowana*, objętość 6,5 ark. wyd., nakład 300 egz.
11. Ks. Czesław Krakowiak, *Święcenia niższe, posługi i funkcje wiernych świec- kich w liturgii*, objętość 9 ark. wyd., nakład 50 egz. (dodruk).
12. Jadwiga Kuczyńska, *Wspomnienia, rozważania i modlitwy Aleksandra Ku- czyńskiego*, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
13. Dorota Kudelska, *Artyści z ziem dawnej Rzeczypospolitej i Kunstgewerbschule 1868-1938*, objętość 12 ark. wyd., nakład 400 egz.
14. Dorota Kudelska, *Artyści z ziem dawnej Rzeczypospolitej w Künstlerhau- sie/Hagenbund/Galerie Miethke i Pisko:1865-1938*, objętość 27 ark. wyd., nakład 400 egz.
15. Dorota Kudelska, *Artyści polscy i Wiener Secesion (1898-1936):wystawy, „Ver Sacum” i korespondencja (1897-1938)*, objętość 10 ark. wyd., nakład 400 egz.
16. Dorota Kudelska, *Polskie wiedeniana artystyczne. Przekroje i przybliżenia / Polish Viennese Art. Cross-sections and close-ups*, objętość 13 ark. wyd., nakład 200 egz.
17. Justyna Dąbkowska-Kujko, *„Lingua” Erazma z Rotterdamu. Cztery studia*, objętość 12,25 ark. wyd., nakład 200 egz.
18. Grzegorz Misiura, *Słownik biograficzny wybranych księży i organistów die- cezji lubelskiej 1906-1992*, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
19. *Network of the Three Seas Regions a Tool for Cooperation Between Local Goverments in Central Europe*, red. Jarosław Dobkowski, Wojciech Gizicki,

- Grzegorz Grzywaczewski, Anna Ostrowska, Iwona Szewczak, objętość 10 ark. wyd., nakład 200 egz. (wersja polska).
20. *Network of the Three Seas Regions a Tool for Cooperation Between Local Governments in Central Europe*, red. Jarosław Dobkowski, Wojciech Gizicki, Grzegorz Grzywaczewski, Anna Ostrowska, Iwona Szewczak, objętość 10 ark. wyd., nakład 200 egz. (wersja angielska).
21. Kazimierz Pek, *Totus Tuus Renewed John Paul II*, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
22. *Polska nauka prawa międzynarodowego. Dziedzictwo przeszłości i wyzwania współczesności*, red. Anna Przyborowska-Klimczak, Wojciech Szczepan Staszewski, Paulina Krukowska-Siembida, Anna Szarek-Zwijacz, objętość 27 ark. wyd., nakład 250 egz.
23. *Psychologia kliniczna. W trosce o godność człowieka. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Stanisławie Steuden w podziękowaniu za całokształt pracy naukowo-dydaktycznej w Instytucie Psychologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*, red. Paweł Brudek, Dorota Mącik, Dorota Kunciewicz, objętość 44 ark. wyd., nakład 150 egz.
24. Marcin Składanowski, *Cywilizacja rosyjska według Aleksandra Dugina. Studia historiozoficzno-antropologiczne*, objętość 9 ark. wyd., nakład 150 egz. (dodruk).
25. Antoni B. Stępień, *Wstęp do filozofii*, objętość 38 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).
26. Anna Straszewska, *Artyści z ziem dawnej Rzeczypospolitej w Akademie der bildenden Künste w Wiedniu (1726-1938)*, cz. I, objętość 40,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
27. Anna Straszewska, *Artyści z ziem dawnej Rzeczypospolitej w Akademie der bildenden Künste w Wiedniu (1726-1938)*, cz. II, objętość 10 ark. wyd., nakład 200 egz.
28. *Studia Liturgiczne 17: Trzecia edycja Mszału Rzymskiego w języku polskim. Tradycja, translacja, teologia, wyzwania*, red. Ks. Bogusław Migut, Ks. M. Szypa (red.), objętość 6 ark. wyd., nakład 90 egz.
29. Joanna Szczęsna, *Gwałt na duszy kobiety z Bronią. Zapiski autobiograficzne z elementami grozy*, objętość 5 ark. wyd., nakład 250 egz.
30. Bp Jan Śrutwa, *Kościół w epoce Wędrówek Ludów*, Tom II. *Kościół u progu średniowiecza*, objętość 23 ark. wyd., nakład 1000 egz.
31. Karol Wojtyła, *Wykłady lubelskie. Człowiek i moralność 3*, objętość 20 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).
32. Karol Wojtyła, *Świętego Jana od Krzyża nauka o wierze*, objętość 17 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).

33. Waldemar Witold Żurek SDB, *Salezjański Instytut Teologiczny w Krakowie 1939-1945. Kronika*, objętość 12 ark. wyd., nakład 100 egz.
34. „Annals of Psychology”, 25 (2022), nr 1, objętość 11 ark. wyd., nakład 100 egz.
35. „Annals of Psychology”, 25 (2022), nr 2, objętość 6,5 ark. wyd., nakład 120 egz.
36. „Annals of Psychology”, 25 (2022), nr 3, objętość 5,75 ark. wyd., nakład 120 egz.
37. „Annals of Psychology”, 25 (2022), nr 4, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 120 egz.
38. „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration”, 27 (2021), No 2, objętość 6 ark. wyd., nakład 30 egz.
39. „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration”, 28 (2022), No 1, objętość 6 ark. wyd., nakład 30 egz.
40. „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration”, 28 (2022), No 2, objętość 6 ark. wyd., nakład 30 egz.
41. „Kościół i Prawo”, 11(24) 2022, nr 1, objętość 11 ark. wyd., nakład 60 egz.
42. „Kościół i Prawo”, 11(24) 2022, nr 2, objętość 19,75 ark. wyd., nakład 60 egz.
43. „Roczniki Filozoficzne”, 70 (2022), nr 1, objętość 15,25 ark. wyd., nakład 130 egz.
44. „Roczniki Filozoficzne”, 70 (2022), nr 2, objętość 23 ark. wyd., nakład 140 egz.
45. „Roczniki Filozoficzne”, 70 (2022), nr 3, objętość 33,5 ark. wyd., nakład 140 egz.
46. „Roczniki Filozoficzne”, 70 (2022), nr 4, objętość 30 ark. wyd., nakład 130 egz.
47. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 1: Literatura polska, objętość 12,75 ark. wyd., nakład 100 egz.
48. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 2: Historia, objętość 15 ark. wyd., nakład 100 egz.
49. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 3: Filologia klasyczna, objętość 5,75 ark. wyd., nakład 100 egz.
50. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 4: Historia sztuki, objętość 13,75 ark. wyd., nakład 100 egz.
51. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 5: Neofilologia, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 100 egz.
52. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 6: Językoznawstwo, objętość 18,75 ark. wyd., nakład 100 egz.
53. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 7: Słowianoznawstwo, objętość 20,5 ark. wyd., nakład 90 egz.
54. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 8: Lingwistyka korpusowa i translatoryka, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 90 egz.
55. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 9: Sinologia, objętość 5,5 ark. wyd., nakład 90 egz.

56. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 10: Glottodydaktyka, objętość 15,75 ark. wyd., nakład 90 egz.
57. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 11: Anglica, objętość 8 ark. wyd., nakład 90 egz.
58. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 12: Muzykologia, objętość 19,5 ark. wyd., nakład 90 egz.
59. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 5: Neofilologia – zeszyt specjalny, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 90 egz.
60. „Roczniki Kulturoznawcze”, 13 (2022), nr 1, objętość 7,75 ark. wyd., nakład 30 egz.
61. „Roczniki Kulturoznawcze”, 13 (2022), nr 2, objętość 7,75 ark. wyd., nakład 60 egz.
62. „Roczniki Kulturoznawcze”, 13 (2022), nr 3, objętość 9,75 ark. wyd., nakład 60 egz.
63. „Roczniki Kulturoznawcze”, 13 (2022), nr 4, objętość 12 ark. wyd., nakład 60 egz.
64. „Roczniki Nauk Prawnych”, 32(2022), nr 1, objętość 11 ark. wyd., nakład 95 egz.
65. „Roczniki Nauk Prawnych”, 32(2022), nr 2, objętość 11,75 ark. wyd., nakład 110 egz.
66. „Roczniki Nauk Prawnych”, 32(2022), nr 3, objętość 8,75 ark. wyd., nakład 95 egz.
67. „Roczniki Nauk Prawnych”, 32(2022), nr 4, objętość 8,5 ark. wyd., nakład 95 egz.
68. „Roczniki Nauk Społecznych”, 14(50) (2022), nr 1, objętość 15 ark. wyd., nakład 80 egz.
69. „Roczniki Nauk Społecznych”, 14(50) (2022), nr 2, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 50 egz.
70. „Roczniki Nauk Społecznych”, 14(50) (2022), nr 3, objętość 17,5 ark. wyd., nakład 80 egz.
71. „Roczniki Nauk Społecznych”, 14(50) (2022), nr 4, objętość 16,5 ark. wyd., nakład 80 egz.
72. Roczniki Pedagogiczne, 14(50) (2022), nr 1, objętość 10,75 ark. wyd., nakład 80 egz.
73. „Roczniki Pedagogiczne”, 14(50) (2022), nr 2, objętość 10,5 ark. wyd., nakład 80 egz.

74. „Roczniki Pedagogiczne”, 14(50) (2022), nr 3, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 80 egz.
75. „Roczniki Pedagogiczne”, 14(50) (2022), nr 4, objętość 12 ark. wyd., nakład 80 egz.
76. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 1: Praca socjalna, objętość 8 ark. wyd., nakład 160 egz.
77. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 2: Teologia dogmatyczna, objętość 9,25 ark. wyd., nakład 100 egz.
78. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 3: Teologia moralna, objętość 12,25 ark. wyd., nakład 100 egz.
79. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 4: Historia Kościoła, objętość 9 ark. wyd., nakład 125 egz.
80. Roczniki Teologiczne, 69 (2022), z. 5: Teologia duchowości, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 130 egz.
81. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 6: Teologia pastoralna, objętość 9 ark. wyd., nakład 140 egz.
82. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 7: Teologia ekumeniczna, objętość 13,75 ark. wyd., nakład 130 egz.
83. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 8: Liturgika, objętość 6,75 ark. wyd., nakład 130 egz.
84. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 9: Teologia fundamentalna i religiologia, objętość 14,25 ark. wyd., nakład 130 egz.
85. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 10: Nauki o rodzinie, objętość 6 ark. wyd., nakład 80 egz.
86. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 11: Katechetyka, objętość 15 ark. wyd., nakład 110 egz.
87. „Studia Norwidiana”, 40 (2022), objętość 17 ark. wyd., nakład 90 egz.
88. „Studia Polonijne”, 43 (2022), objętość 34 ark. wyd., nakład 200 egz.
89. „Studia Polonijne”, 43 (2022) – zeszyt specjalny, objętość 8 ark. wyd., nakład 200 egz.
90. „Teka Komisji Historycznej”, 4/19 (2022), objętość 8 ark. wyd., nakład 60 egz.
91. „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II”, 50(70) 2021, objętość 5 ark. wyd., nakład 70 egz.

W roku sprawozdawczym Towarzystwo Naukowe KUL opublikowało 91 pozycji wydawniczych o łącznej objętości 1288 ark. wyd. i nakładzie 14 380 egz.,

w tym 33 książki o objętości 586,5 ark. wyd. i nakładzie 8800 egz. oraz 58 woluminów publikacji ciągłych o objętości 701,5 ark. wyd. i nakładzie 5580 egz. Ich autorami byli przedstawiciele wielu znaczących środowisk naukowych krajowych i zagranicznych. Łącznie w czasopismach opublikowano 647 artykułów, w tym pracownicy naukowci KUL opublikowali 185 artykułów.

VIII. PRACOWNICY TN KUL

Towarzystwo Naukowe KUL dnia 31 XII 2022 r. zatrudniało 11 pracowników w ramach 11 etatów, w tym 1 etat dyrektor administracyjny, 1 etat sekretariat, 1 etat księgowość, 6 etatów redakcja, 2 etaty dział marketingu i kolportażu (w tym marketing internetowy, zaopatrzenie i transport oraz magazyn książek).

Lublin, 26 VI 2023 r.

Dr hab. Ewa M. Ziółek
Sekretarz Generalny TN KUL

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL

S u m m a r i u m
51 (71) – 2022

POSIEDZENIA WYDZIAŁÓW I KOMISJI

WYDZIAŁ FILOZOFICZNY

21 VI 2022 r.

Dr Anna Dutkowska wygłosiła referat pt. *Czy zwierzęta mogą się dziwić? Uwagi na temat emocji epistemicznych.*

WYDZIAŁ NAUK PRAWNYCH

19-20 V 2022 r.

Współorganizował VI Międzynarodową Konferencję Naukową „**Władza sądownicza a bezpieczeństwo prawne w państwach demokratycznych w procesie integracji europejskiej: Polska – Słowacja – Ukraina – Niemcy**” pod honorowym patronatem Prezydenta RP Andrzeja Dudy, zorganizowaną wspólnie z Komisją Prawniczą Polskiej Akademii Nauk, Wydziałem Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Wydziałem Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, Wydziałem Prawa Uniwersytetu Trnawskiego w Trnawie, Wydziałem Prawa Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych we Lwowie, Fundacją Polskiej Akademii Nauk, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Konferencja odbyła się w dniach **19-20 maja 2022 r.** w Lublinie (KUL) w formie hybrydowej. Referaty wygłosili: Prof. Dariusz Dudek (KUL), Trybunał Konstytucyjny a Europejski Trybunał Praw Człowieka z perspektywy Konstytucji RP; Prof. dr hab. Janusz Niczyporuk (UMCS), Prerogatywa Prezydenta RP do powoływania sędziów; Prof. dr hab. Zbigniew Cieślak (UKSW), Trybunał Konstytucyjny RP a Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wzajemne relacje z punktu widzenia Konstytucji RP; Prof. Paweł Sobczyk (UO), Sąd Najwyższy RP a Trybunał Sprawiedliwości. Wzajemne relacje z punktu widzenia Konstytucji RP;

Dr Maciej Mitera (Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia), Stanowisko Federalnego Trybunału Konstytucyjnego Niemiec w sprawach dotyczących relacji między konstytucją państwa członkowskiego a prawem Unii Europejskiej; Prof. Jadwiga Potrzeszcz (KUL), Zasada niezawisłości sędziów w kontekście funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa; Dr Peter Varga (UT w Trnawie), Court or tribunal of a Member State as the competent institution to initiate the preliminary ruling procedure; Dr Michaela Moravčíková (UT w Trnawie), From the Tatras to the Danube or the Revenge of Geography. The recovery plan and new court map; Prof. Ewa Kruk (UMCS), Wyłączenie sędziego jako jedna z gwarancji sprawiedliwego procesu karnego. Kilka uwag na tle art. 40 i 41 k.p.k; Mgr Uliana Worobel (PUSW), Dostęp do wymiaru sprawiedliwości przez pryzmat instytucji zakończenie postępowania bez orzeczenia sądu co do meritum sprawy w postępowaniu cywilnym Ukrainy; Prof. Maria Dołyńska, Prof. Alona Dutko (PUSW), Analiza porównawcza wymagań do zajmowania stanowiska sędziego w ustawodawstwie Ukrainy i Polski; Dr Ingrid Lenczová (UT w Trnawie), restriction of Legal Capacity in the Slovak Law and Related Court Practice; Prof. dr hab. Tomasz Demendecki (UMCS), Kontrola uchwał KR podejmowanych w prawie nominacyjnym; Prof. dr hab. Marek Dobrowolski (KUL), Reformy i orzecznictwo Sądu Najwyższego RP a bezpieczeństwo prawne państwa z punktu widzenia Konstytucji RP; Prof. Ivan Krasnytskyi, (PUSW), Praktyka sądowa jako miara adekwatności sankcji karnych.

5-7 IX 2022

Współorganizował Ogólnopolską Konferencję Naukową pt. „Reforma kościelnego prawa karnego oraz kolegalność i synodalność w Kościele” pod patronatem J. E. Ks. abpa Marka Jędraszewskiego, Metropolity Krakowskiego, zorganizowana wspólnie z Instytutem Teologicznym XX. Misjonarzy w Krakowie, Stowarzyszeniem Kanonistów Polskich, Sądem Metropolitalnym Archidiecezji Krakowskiej, Katedrą Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL w dniach 5-7 września 2022 w Krakowie. Referaty wygłosili: J. E. Ks. bp Artur Miziński, Reforma kościelnego prawa karnego na mocy konstytucji papieża Franciszka „Pascite gregem Dei”; Ks. prof. Józef Krukowski, Wprowadzenie do księgi VI KPK Sankcje w Kościele, zreformowanej przez papieża Franciszka; Ks. prof. Marek SAJ, Dochodzenie wstępne w przypadku oskarżenia duchownego o czyny przeciwko VI przykazaniu Dekalogu; Przewodniczący J. E. Ks. bp Ryszard Kasyna, Nowe przestępstwa w Księdze VI KPK zreformowanej przez papieża Franciszka; Ks. prof. Piotr Majer, Przestępstwo niewykonania wyroku lub dekretu;

Ks. prof. Paweł Kaleta, Przestępstwo porzucenia świętej posługi; Ks. prof. Lucjan Świto, Działalność gospodarcza w Kościele. Aspekt karny. Uwagi na tle nowelizacji kan. 1376 KPK; Ks. prof. Andrzej Wójcik, Problematyka kolegialności i synodalności w Kościele; Ks. prof. Józef Krzywda CM, Zasada kolegialności i zasada synodalności w Kościele. Koncepcje klasyczne; Ks. dr Krzysztof Patejuk, Synodalność w Kościele. Koncept papieża Franciszka; Ks. prof. Dariusz Borek, Problemy prawa małżeńskiego i rodzinnego; Prof. Leszek Stanisław Stadniczeńko, Oświadczenie woli w celu wspólnego pożycia w małżeństwie w epoce ponowoczesnej; Ks. prof. Leszek Adamowicz, Małżeństwo w czasach kultury tymczasowości. Nowe wyzwania dla katolickiego rozumienia małżeństwa; Ks. prof. Wojciech Góralski, Wykluczanie bonum prolis w najnowszym orzecznictwie Roty Rzymskiej; Ks. prof. Krzysztof Mikołajczuk, Problemy prawa małżeńskiego; Ks. Prof. Grzegorz Leszczyński, Wykluczenie wierności a wykluczenie jedności małżeństwa; Ks. prof. Ginter Dzierżon, Kontrowersje judykatury wokół znaczenia terminu „niedojrzałość neogenna”; Dr hab. Anna Słowikowska, Wpływ osobowości narcystycznej kontrahenta na nieważność małżeństwa w orzecznictwie Roty Rzymskiej.

WYDZIAŁ HISTORYCZNO-FILOLOGICZNY

23 VI 2022 r.

Komisja Historyczna Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL wraz z Ośrodkiem Badań nad Dziejami KUL i Instytutem Historii KUL zorganizowała 23 czerwca 2022 roku II Sympozjum z cyklu Nasz Założyciel ks. Idzi Radziszewski. Referaty wygłosili: dr Edward Gigilewicz, Godło KUL – motyw Serca Jezusowego w heraldyce i emblematyce kościelnej; dr hab. Ewa Ziółek, Nagroda Ks. Idziego Radziszewskiego; dr Grzegorz Misiura, Współpracownicy ks. Idziego Radziszewskiego; Ks. dr Filip Krauze, Towarzystwo Przyjaciół KUL; dr Paulina Byzdra-Kusz, Działalność TP KUL.

KONFERENCJE NAUKOWE

1) Wydział Nauk Prawnych współorganizował:

– **VI Międzynarodową Konferencję Naukową „Władza sądownicza a bezpieczeństwo prawne w państwach demokratycznych w procesie integracji europejskiej: Polska – Słowacja – Ukraina – Niemcy” pod honorowym patronatem Prezydenta RP Andrzeja Dudy**, zorganizowaną wspólnie z Komisją Prawniczą Polskiej Akademii Nauk, Wydziałem Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Wydziałem Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, Wydziałem Prawa Uniwersytetu Trnawskiego w Trnawie, Wydziałem Prawa Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych we Lwowie, Fundacją Polskiej Akademii Nauk, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Konferencja odbyła się w dniach **19-20 maja 2022 r.** w Lublinie (KUL) w formie hybrydowej. Referaty wygłosili: Prof. Dariusz Dudek (KUL), Trybunał Konstytucyjny a Europejski Trybunał Praw Człowieka z perspektywy Konstytucji RP; Prof. dr hab. Janusz Niczyporuk (UMCS), Prerogatywa Prezydenta RP do powoływania sędziów; Prof. dr hab. Zbigniew Cieślak (UKSW), Trybunał Konstytucyjny RP a Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wzajemne relacje z punktu widzenia Konstytucji RP; Prof. Paweł Sobczyk (UO), Sąd Najwyższy RP a Trybunał Sprawiedliwości. Wzajemne relacje z punktu widzenia Konstytucji RP; Dr Maciej Mitera (Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia), Stanowisko Federalnego Trybunału Konstytucyjnego Niemiec w sprawach dotyczących relacji między konstytucją państwa członkowskiego a prawem Unii Europejskiej; Prof. Jadwiga Potrzeszcz (KUL), Zasada niezawisłości sędziów w kontekście funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa; Dr Peter Varga (UT w Trnawie), Court or tribunal of a Member State as the competent institution to initiate the preliminary ruling procedure; Dr Michaela Moravčíková (UT w Trnawie), From the Tatras to the Danube or the Revenge of Geography. The recovery plan and new court map; Prof. Ewa Kruk (UMCS), Wyłączenie sędziego jako jedna z gwarancji sprawiedliwego procesu karnego. Kilka uwag na tle art. 40 i 41 k.p.k.; Mgr Uliana Worobel (PUSW), Dostęp do wymiaru sprawiedliwości przez pryzmat instytucji zakończenie postępowania bez orzeczenia sądu co do meritum sprawy w postępowaniu

cywilnym Ukrainy; Prof. Maria Dołyńska, Prof. Alona Dutko (PUSW), Analiza porównawcza wymagań do zajmowania stanowiska sędziego w ustawodawstwie Ukrainy i Polski; Dr Ingrid Lenczová (UT w Trnawie), restriction of Legal Capacity in the Slovak Law and Related Court Practice; Prof. dr hab. Tomasz Demendecki (UMCS), Kontrola uchwał KR podejmowanych w prawie nominacyjnym; Prof. dr hab. Marek Dobrowolski (KUL), Reformy i orzecznictwo Sądu Najwyższego RP a bezpieczeństwo prawne państwa z punktu widzenia Konstytucji RP; Prof. Ivan Krasnytskyi, (PUSW), Praktyka sądowa jako miara adekwatności sankcji karnych.

– Ogólnopolską Konferencję Naukową pt. „Reforma kościelnego prawa karnego oraz kolegalność i synodalność w Kościele” pod patronatem J. E. Ks. Abpa Marka Jędraszewskiego, Metropolity Krakowskiego, zorganizowana wspólnie z Instytutem Teologicznym XX. Misjonarzy w Krakowie, Stowarzyszeniem Kanonistów Polskich, Sądem Metropolitalnym Archidiecezji Krakowskiej, Katedrą Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL w dniach **5-7 września 2022 r.** w Krakowie. Referaty wygłosili: J. E. Ks. Bp Artur Miziński, Reforma kościelnego prawa karnego na mocy konstytucji papieża Franciszka „Pascite gregem Dei”; Ks. prof. Józef Krukowski, Wprowadzenie do księgi VI KPK Sankcje w Kościele, zreformowanej przez papieża Franciszka; Ks. prof. Marek SAJ, Dochodzenie wstępne w przypadku oskarżenia duchownego o czyny przeciwko VI przykazaniu Dekalogu; Przewodniczący J. E. Ks. Bp Ryszard Kasyna, Nowe przestępstwa w Księdze VI KPK zreformowanej przez papieża Franciszka; Ks. prof. Piotr Majer, Przestępstwo niewykonania wyroku lub dekretu; Ks. prof. Paweł Kaleta, Przestępstwo porzucenia świętej posługi; Ks. prof. Lucjan Świto, Działalność gospodarcza w Kościele. Aspekt karny. Uwagi na tle nowelizacji kan. 1376 KPK; Ks. prof. Andrzej Wójcik, Problematyka kolegalności i synodalności w Kościele; Ks. prof. Józef Krzywda CM, Zasada kolegalności i zasada synodalności w Kościele. Koncepcje klasyczne; Ks. dr Krzysztof Patejuk, Synodalność w Kościele. Koncept papieża Franciszka; Ks. prof. Dariusz Borek, Problemy prawa małżeńskiego i rodzinnego; Prof. Leszek Stanisław Stadniczenko, Oświadczenie woli w celu wspólnego pożycia w małżeństwie w epoce ponowoczesnej; Ks. prof. Leszek Adamowicz, Małżeństwo w czasach kultury tymczasowości. Nowe wyzwania dla katolickiego rozumienia małżeństwa; Ks. prof. Wojciech Góralski, Wykluczanie bonum prolis w najnowszym orzecznictwie Roty Rzymskiej; Ks. prof. Krzysztof Mikołajczuk, Problemy prawa małżeńskiego; Ks. Prof. Grzegorz Leszczyński, Wykluczenie wierności a wykluczenie jedności małżeństwa; Ks. prof. Ginter Dzierżon, Kontrowersje judykatury wokół znaczenia terminu „niedojrzałość neogenna”; Dr hab. Anna Słowikowska, Wpływ osobowości narcystycznej kontrahenta na nieważność małżeństwa w orzecznictwie Roty Rzymskiej.

2) Komisja Historyczna Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL wraz z Ośrodkiem Badań nad Dziejami KUL i Instytutem Historii KUL zorganizowała **23 VI 2022 r.** II Sympozjum z cyklu Nasz Założyciel ks. Idzi Radziszewski. Referaty wygłosili: dr Edward Gigilewicz, Godło KUL – motyw Serca Jezusowego w heraldyce i emblematyce kościelnej; dr hab. Ewa Ziółek, Nagroda Ks. Idziego Radziszewskiego; dr Grzegorz Misiura, Współpracownicy ks. Idziego Radziszewskiego; Ks. dr Filip Krauze, Towarzystwo Przyjaciół KUL; dr Paulina Byzdra-Kusz, Działalność TP KUL.

PROJEKTY BADAWCZE

Towarzystwo Naukowe KUL realizuje projekty badawcze (granty) przyznane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w ramach zadań z zakresu Doskonała Nauka, konkursu „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”, w ramach Programu Rozwój Czasopism Naukowych, a także przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów oraz Narodowe Centrum Nauki w Krakowie.

I. Projekty z Ministerstwa Edukacji i Nauki:

a) W ramach Programu Doskonała Nauka:

1. Wsparcie monografii naukowych: Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii naukowej autorstwa Edyty Chlebowskiej *Katalog prac plastycznych Norwida*, t. VI. Termin realizacji: 1 X 2021 – 31 VIII 2022 r.
2. Wsparcie monografii naukowych: Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii naukowej autorstwa Edyty Chlebowskiej *Katalog prac plastycznych Norwida*, t. VII. Termin realizacji: 1 VII 2022 – 31 XII 2023 r.
3. Wsparcie monografii naukowych: Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii naukowej autorstwa Mariana Surdackiego *Infirmieria Szpitala Świętego Ducha w Rzymie w XVIII wieku*. Termin realizacji: 1 VII 2022 – 31 XII 2023 r.
4. Wsparcie Konferencji Naukowych: Konferencja Colloquia Norwidiana XVIII: Późna twórczość Norwida. Kierownik projektu – prof. dr hab. Piotr Chlebowski. Termin realizacji: 1 XII 2022 – 30 VI 2023 r.

b) W ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki:

1. „Edycja krytyczna tomu I, XII, XIII, XIV, XVIII *Dzieł wszystkich C. Norwida*”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Stefan Sawicki. Termin realizacji: 26 IX 2017 – 25 III 2024 r.

2. Księgi metrykalne Lubelszczyzny z przełomu XVIII i XIX w. – inwentaryzacja, udostępnienie i opracowanie. Kierownik projektu: dr hab. Piotr Rachwał. Termin realizacji: 3 X 2022 – 3 X 2027 r.
3. W ramach Programu Rozwój Czasopism Naukowych dofinansowanie czasopism: „Studia Norwidiana”, „Roczniki Humanistyczne”, „Roczniki Filozoficzne”, „Roczniki Teologiczne”, „Roczniki Nauk Prawnych”, „Roczniki Nauk Społecznych”, „Kościół i Prawo”. Termin realizacji: 15 X 2022 r. – 14 X 2024 r.

II. Projekty z Narodowego Centrum Nauki:

1. „Infirmeria Szpitala Św. Ducha w Rzymie w XVIII wieku”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Marian Surdacki. Termin realizacji: 24 I 2019 – 23 XI 2023 r.
2. „Brentano, reprezentacjonizm i nowożytna problematyka intencjonalności”. Kierownik projektu – dr Piotr K. Szalek. Termin realizacji: 24 VII 2019 – 23 VII 2023 r.
3. „Struktura osobowości w języku polskim: nierestrykcyjne badanie psycholeksykalne czasowników osobowościowych”. Kierownik projektu – mgr Nasturcja Toruj. Termin realizacji: 25 VI 2020 – 24 VI 2023 r.

III. Projekty z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów:

1. „Portal Parafie Polskie w USA – inwentaryzacja cyfrowa i upowszechnianie wiedzy na temat polskiego dziedzictwa kulturowego w Stanach Zjednoczonych”. Kierownik projektu – dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL. Termin realizacji: 1 III 2022 – 31 XII 2022 r.
2. „Badania potrzeb stymulujących rozwój organizacji polonijnych prowadzących działalność edukacyjną”. Kierownik projektu – dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL. Termin realizacji 1 III 2022 – 31 XII 2022 r.
3. Dofinansowanie publikacji rocznika „Studia Polonijne”. Kierownik projektu – dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL. Termin realizacji: 1 III 2022 – 31 XII 2022 r.
4. Wydanie publikacji pt. „Materiały z I Zjazdu badaczy Polonii” pod redakcją dra hab. Jacka Gołębiowskiego, prof. KUL i dr Marii Furtak.

SPIS PUBLIKACJI

Towarzystwo opublikowało następujące pozycje książkowe (33) i czasopisma (58):

1. Ks. Andrzej Banaszek, *Ufność i posłuszeństwo w postawie dziecka w Królestwie Bożym jako wzór relacji Jezusa z Ojcem. Analiza egzegetyczno-teologiczna Mk 9,33-37 i par. oraz Mk 10,13-16 par.* objętość 22 ark. wyd., nakład 210 egz.
2. Edyta Chlebowska, *Cyprian Norwid. Katalog prac plastycznych Tom VI Prace w albumach 1*, objętość 47 ark. wyd., nakład 500 egz.
3. Łukasz Golec, *Teologia w dialogu. Drogi współpracy wiary i nauki w czasie pandemii COVID-19*, objętość 13,75 ark. wyd., nakład 200 egz.
4. Jolanta Klimek-Grądzka, Anna Majewska-Wójcik, *Słowa – znaczenia – konteksty*, objętość 16,5 ark. wyd., nakład 120 egz.
5. Homer, *Iliada*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 22 ark. wyd., nakład 600 egz.
6. Homer, *Odyseja*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 26,5 ark. wyd., nakład 300 egz. (dodruk).
7. Agnieszka Jurczak, *Fundacja im. Wł. Reymonta. Pięćdziesiąt lat pracy dla Polonii w Kanadzie*, objętość 31 ark. wyd., nakład 1030 egz.
8. Kazimierz Albin Kłosiński, *Porządki współczesnego świata. Wydanie drugie rozszerzone*, objętość 9 ark. wyd., nakład 150 egz.
9. *Konteksty psychosomatyki i psychologii klinicznej w biegu życia. Pamięci Profesora Leszka Szewczyka*, red. Agnieszka Kulik, Elżbieta Talik, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
10. Ks. Czesław Krakowiak, *Msza święta koncelebrewana*, objętość 6,5 ark. wyd., nakład 300 egz.
11. Ks. Czesław Krakowiak, *Święcenia niższe, posługi i funkcje wiernych świec-
kich w liturgii*, objętość 9 ark. wyd., nakład 50 egz. (dodruk).
12. Jadwiga Kuczyńska, *Wspomnienia, rozważania i modlitwy Aleksandra Kuczyńskiego*, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.

13. Dorota Kudelska, *Artyści z ziem dawnej Rzeczypospolitej i Kunstgewerbschule 1868-1938*, objętość 12 ark. wyd., nakład 400 egz.
14. Dorota Kudelska, *Artyści z ziem dawnej Rzeczypospolitej w Künstlerhause/Hagenbund/Galerie Miethke i Pisko:1865-1938*, objętość 27 ark. wyd., nakład 400 egz.
15. Dorota Kudelska, *Artyści polscy i Wiener Secesja (1898-1936):wystawy, „Ver Sacrum” i korespondencja (1897-1938)*, objętość 10 ark. wyd., nakład 400 egz.
16. Dorota Kudelska, *Polskie wiedeniana artystyczne. Przekroje i przybliżenia / Polish Viennese Art. Cross-sections and close-ups*, objętość 13 ark. wyd., nakład 200 egz.
17. Justyna Dąbkowska-Kujko, *„Lingua” Erazma z Rotterdamu. Cztery studia*, objętość 12,25 ark. wyd., nakład 200 egz.
18. Grzegorz Misiura, *Słownik biograficzny wybranych księży i organistów diecezji lubelskiej 1906-1992*, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
19. *Network of the Three Seas Regions a Tool for Cooperation Between Local Governments in Central Europe*, red. Jarosław Dobkowski, Wojciech Gizicki, Grzegorz Grzywaczewski, Anna Ostrowska, Iwona Szewczak, objętość 10 ark. wyd., nakład 200 egz. (wersja polska).
20. *Network of the Three Seas Regions a Tool for Cooperation Between Local Governments in Central Europe*, red. Jarosław Dobkowski, Wojciech Gizicki, Grzegorz Grzywaczewski, Anna Ostrowska, Iwona Szewczak, objętość 10 ark. wyd., nakład 200 egz. (wersja angielska).
21. Kazimierz Pek, *Totus Tuus Renewed John Paul II*, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
22. *Polska nauka prawa międzynarodowego. Dziedzictwo przeszłości i wyzwania współczesności*, red. Anna Przyborowska-Klimczak, Wojciech Szczepan Staszewski, Paulina Krukowska-Siembida, Anna Szarek-Zwijacz, objętość 27 ark. wyd., nakład 250 egz.
23. *Psychologia kliniczna. W trosce o godność człowieka. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Stanisławie Steuden w podziękowaniu za całokształt pracy naukowo-dydaktycznej w Instytucie Psychologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*, red. Paweł Brudek, Dorota Mącik, Dorota Kunciewicz, objętość 44 ark. wyd., nakład 150 egz.
24. Marcin Składanowski, *Cywilizacja rosyjska według Aleksandra Dugina. Studia historyczno-filozoficzno-antropologiczne*, objętość 9 ark. wyd., nakład 150 egz. (dodruk).
25. Antoni B. Stępień, *Wstęp do filozofii*, objętość 38 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).

26. Anna Straszewska, *Artyści z ziem dawnej Rzeczypospolitej w Akademii der bildenden Künste w Wiedniu (1726-1938)*, cz. I, objętość 40,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
27. Anna Straszewska, *Artyści z ziem dawnej Rzeczypospolitej w Akademii der bildenden Künste w Wiedniu (1726-1938)*, cz. II, objętość 10 ark. wyd., nakład 200 egz.
28. *Studia Liturgiczne 17: Trzecia edycja Mszału Rzymskiego w języku polskim. Tradycja, translacja, teologia, wyzwania*, red. Ks. Bogusław Migut, Ks. M. Szypa (red.), objętość 6 ark. wyd., nakład 90 egz.
29. Joanna Szczęśna, *Gwałt na duszy kobiety z Bronią. Zapiski autobiograficzne z elementami grozy*, objętość 5 ark. wyd., nakład 250 egz.
30. Bp Jan Śrutwa, *Kościół w epoce Wędrówek Ludów*, Tom II. *Kościół u progu średniowiecza*, objętość 23 ark. wyd., nakład 1000 egz.
31. Karol Wojtyła, *Wykłady lubelskie. Człowiek i moralność 3*, objętość 20 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).
32. Karol Wojtyła, *Świętego Jana od Krzyża nauka o wierze*, objętość 17 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).
33. Waldemar Witold Żurek SDB, *Salezjański Instytut Teologiczny w Krakowie 1939-1945. Kronika*, objętość 12 ark. wyd., nakład 100 egz.
34. „Annals of Psychology”, 25 (2022), nr 1, objętość 11 ark. wyd., nakład 100 egz.
35. „Annals of Psychology”, 25 (2022), nr 2, objętość 6,5 ark. wyd., nakład 120 egz.
36. „Annals of Psychology”, 25 (2022), nr 3, objętość 5,75 ark. wyd., nakład 120 egz.
37. „Annals of Psychology”, 25 (2022), nr 4, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 120 egz.
38. „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration”, 27 (2021), No 2, objętość 6 ark. wyd., nakład 30 egz.
39. „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration”, 28 (2022), No 1, objętość 6 ark. wyd., nakład 30 egz.
40. „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration”, 28 (2022), No 2, objętość 6 ark. wyd., nakład 30 egz.
41. „Kościół i Prawo”, 11(24) 2022, nr 1, objętość 11 ark. wyd., nakład 60 egz.
42. „Kościół i Prawo”, 11(24) 2022, nr 2, objętość 19,75 ark. wyd., nakład 60 egz.
43. „Roczniki Filozoficzne”, 70 (2022), nr 1, objętość 15,25 ark. wyd., nakład 130 egz.
44. „Roczniki Filozoficzne”, 70 (2022), nr 2, objętość 23 ark. wyd., nakład 140 egz.
45. „Roczniki Filozoficzne”, 70 (2022), nr 3, objętość 33,5 ark. wyd., nakład 140 egz.
46. „Roczniki Filozoficzne”, 70 (2022), nr 4, objętość 30 ark. wyd., nakład 130 egz.

47. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 1: Literatura polska, objętość 12,75 ark. wyd., nakład 100 egz.
48. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 2: Historia, objętość 15 ark. wyd., nakład 100 egz.
49. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 3: Filologia klasyczna, objętość 5,75 ark. wyd., nakład 100 egz.
50. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 4: Historia sztuki, objętość 13,75 ark. wyd., nakład 100 egz.
51. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 5: Neofilologia, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 100 egz.
52. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 6: Językoznawstwo, objętość 18,75 ark. wyd., nakład 100 egz.
53. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 7: Słowianoznawstwo, objętość 20,5 ark. wyd., nakład 90 egz.
54. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 8: Lingwistyka korpusowa i translatoryka, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 90 egz.
55. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 9: Sinologia, objętość 5,5 ark. wyd., nakład 90 egz.
56. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 10: Glottodydaktyka, objętość 15,75 ark. wyd., nakład 90 egz.
57. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 11: Anglica, objętość 8 ark. wyd., nakład 90 egz.
58. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 12: Muzykologia, objętość 19,5 ark. wyd., nakład 90 egz.
59. „Roczniki Humanistyczne”, 70 (2022), z. 5: Neofilologia – zeszyt specjalny, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 90 egz.
60. „Roczniki Kulturoznawcze”, 13 (2022), nr 1, objętość 7,75 ark. wyd., nakład 30 egz.
61. „Roczniki Kulturoznawcze”, 13 (2022), nr 2, objętość 7,75 ark. wyd., nakład 60 egz.
62. „Roczniki Kulturoznawcze”, 13 (2022), nr 3, objętość 9,75 ark. wyd., nakład 60 egz.
63. „Roczniki Kulturoznawcze”, 13 (2022), nr 4, objętość 12 ark. wyd., nakład 60 egz.
64. „Roczniki Nauk Prawnych”, 32(2022), nr 1, objętość 11 ark. wyd., nakład 95 egz.

65. „Roczniki Nauk Prawnych”, 32(2022), nr 2, objętość 11,75 ark. wyd., nakład 110 egz.
66. „Roczniki Nauk Prawnych”, 32(2022), nr 3, objętość 8,75 ark. wyd., nakład 95 egz.
67. „Roczniki Nauk Prawnych”, 32(2022), nr 4, objętość 8,5 ark. wyd., nakład 95 egz.
68. „Roczniki Nauk Społecznych”, 14(50) (2022), nr 1, objętość 15 ark. wyd., nakład 80 egz.
69. „Roczniki Nauk Społecznych”, 14(50) (2022), nr 2, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 50 egz.
70. „Roczniki Nauk Społecznych”, 14(50) (2022), nr 3, objętość 17,5 ark. wyd., nakład 80 egz.
71. „Roczniki Nauk Społecznych”, 14(50) (2022), nr 4, objętość 16,5 ark. wyd., nakład 80 egz.
72. Roczniki Pedagogiczne, 14(50) (2022), nr 1, objętość 10,75 ark. wyd., nakład 80 egz.
73. „Roczniki Pedagogiczne”, 14(50) (2022), nr 2, objętość 10,5 ark. wyd., nakład 80 egz.
74. „Roczniki Pedagogiczne”, 14(50) (2022), nr 3, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 80 egz.
75. „Roczniki Pedagogiczne”, 14(50) (2022), nr 4, objętość 12 ark. wyd., nakład 80 egz.
76. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 1: Praca socjalna, objętość 8 ark. wyd., nakład 160 egz.
77. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 2: Teologia dogmatyczna, objętość 9,25 ark. wyd., nakład 100 egz.
78. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 3: Teologia moralna, objętość 12,25 ark. wyd., nakład 100 egz.
79. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 4: Historia Kościoła, objętość 9 ark. wyd., nakład 125 egz.
80. Roczniki Teologiczne, 69 (2022), z. 5: Teologia duchowości, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 130 egz.
81. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 6: Teologia pastoralna, objętość 9 ark. wyd., nakład 140 egz.
82. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 7: Teologia ekumeniczna, objętość 13,75 ark. wyd., nakład 130 egz.

83. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 8: Liturgika, objętość 6,75 ark. wyd., nakład 130 egz.
84. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 9: Teologia fundamentalna i religiologia, objętość 14,25 ark. wyd., nakład 130 egz.
85. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 10: Nauki o rodzinie, objętość 6 ark. wyd., nakład 80 egz.
86. „Roczniki Teologiczne”, 69 (2022), z. 11: Katechetyka, objętość 15 ark. wyd., nakład 110 egz.
87. „Studia Norwidiana”, 40 (2022), objętość 17 ark. wyd., nakład 90 egz.
88. „Studia Polonijne”, 43 (2022), objętość 34 ark. wyd., nakład 200 egz.
89. „Studia Polonijne”, 43 (2022) – zeszyt specjalny, objętość 8 ark. wyd., nakład 200 egz.
90. „Teka Komisji Historycznej”, 4/19 (2022), objętość 8 ark. wyd., nakład 60 egz.
91. „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II”, 50(70) 2021, objętość 5 ark. wyd., nakład 70 egz.

W roku sprawozdawczym Towarzystwo Naukowe KUL opublikowało 91 pozycji wydawniczych o łącznej objętości 1 288 ark. wyd. i nakładzie 14 380 egz., w tym 33 książki o objętości 586,5 ark. wyd. i nakładzie 8 800 egz. oraz 58 woluminów publikacji ciągłych o objętości 701,5 ark. wyd. i nakładzie 5 580 egz. Ich autorami byli przedstawiciele wielu znaczących środowisk naukowych krajowych i zagranicznych. Łącznie w czasopismach opublikowano 647 artykułów, w tym pracownicy naukowcy KUL opublikowali 185 artykułów.

TARGI, PROMOCJE, KIERMASZE

7 VI 2022 r. w Auli Kardynała Stefana Wyszyńskiego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II odbyła się oficjalna premiera książki poświęconej pamięci prof. Piotra Francuza „Piękno Umysłów”. Wydawcą tej publikacji jest Towarzystwo Naukowe KUL.

Towarzystwo Naukowe KUL brało udział w:

1. Targach Wydawców Katolickich w Warszawie 29 IX 2022 r. – 2 X 2022 r.
2. Targach Książki Historycznej w Warszawie 24 XI 2022 r. – 27 XI 2022 r.
3. Targach Dobrych Książek we Wrocławiu 1 XII 2022 r. – 4 XII 2022 r.

Towarzystwo Naukowe KUL, od 2019 r., promuje własne publikacje poprzez międzynarodową sieć dystrybucji, która odbywa się w ramach współpracy z międzynarodową platformą AMAZON Service Europe. Na platformie „Amazon” sprzedaż publikacji online jest prowadzona przez oddziały: angielski (156 tytułów), niemiecki (190 tytułów), francuski (182 tytuły), hiszpański (225 tytułów), włoski (211 tytułów).

Towarzystwo Naukowe KUL korzysta z usług ogólnopolskiej sieci internetowych księgarń, m.in. Bonito, Azymut, Motyle Książkowe. Książki wydane w Towarzystwie od razu pojawiają się na wielu portalach księgarskich – są pozycjonowane i łatwo dostępne w Internecie dla szerokiego grona odbiorców.

Książki dofinansowywane przez Uniwersytet są zamieszczane w wersji online w Repozytorium Instytucjonalnym KUL.

4. Towarzystwo Naukowe KUL w 2022 roku wydało łącznie 58 woluminów czasopism.

Na podstawie umowy zawartej z Uniwersytetem od roku 2019 r. współwydawcą wydawanych od kilkadziesiąt lat przez Towarzystwo czasopism jest Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Zespoły redakcyjne działające w ramach Wydziałów Towarzystwa i Uniwersytetu przygotowały następujące czasopisma: „Roczniki Teologiczne” (z. 1-11: Homiletyka, Teologia dogmatyczna, Teologia moralna, Historia Kościoła, Teologia duchowości, Teologia pastoralna, Teologia ekumeniczna, Liturgika, Teologia fundamentalna i religio-logia,

Nauki o rodzinie, Katechetyka), „Roczniki Filozoficzne” (nr 1-4), „Roczniki Humanistyczne” (z. 1-12: Literatura polska, Historia, Filologia klasyczna, Historia sztuki, Neofilologia, Językoznawstwo, Słowianoznawstwo, Lingwistyka korpusowa i translatoryka, Sinologia, Glottodydaktyka, Anglica, Muzykologia), „Roczniki Nauk Społecznych” (nr 1-4), „Roczniki Pedagogiczne” (nr 1-4), „Roczniki Nauk Prawnych” (nr 1-4), „Annals of Psychology” (nr 1-4), „Roczniki Kulturoznawcze” (nr 1-4), „Kościół i Prawo” (nr 1-2), „Studia Norwidiana”, „Studia Polonijne”.

Ponadto Towarzystwo Naukowe KUL wydaje „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II”, czasopismo „Teka Komisji Historycznej”. Jest także współwydawcą – razem z Uniwersytetem Jagiellońskim – anglojęzycznego czasopisma „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” (N° 1-2).

Czasopisma wydawane przez Towarzystwo Naukowe KUL, zgodnie z komunikatem Ministra Edukacji i Nauki, znajdują się w wykazie czasopism punktowanych Ministerstwa Edukacji i Nauki z oceną od 40 do 100 punktów. W okresie sprawozdawczym punktacja przedstawiała się następująco: „Roczniki Humanistyczne” – 100 pkt.; „Roczniki Filozoficzne” – 100 pkt.; „Roczniki Nauk Prawnych” – 70 pkt.; „Annals of Psychology” – 70 pkt.; „Studia Norwidiana” – 100 pkt.; „Roczniki Nauk Społecznych” – 70 pkt.; „Roczniki Pedagogiczne” – 70 pkt.; „Roczniki Kulturoznawcze” – 70 pkt.; „Roczniki Teologiczne” – 70 pkt.; „Studia Polonijne” – 70 pkt.; „Kościół i Prawo” – 70 pkt.; „Teka Komisji Historycznej” – 40 pkt.; „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” – 100 pkt.

Od 2015 r. Towarzystwo Naukowe jest członkiem organizacji CrossRef, której celem jest promowanie, rozwój oraz wykorzystywanie nowych i innowacyjnych technologii w celu przyspieszenia i ułatwienia badań naukowych. Dzięki przynależności do CrossRef Towarzystwo Naukowe otrzymało uprawnienia do nadawania artykułom publikowanym w wydawanych przez siebie czasopismach numerów DOI (ang. digital object identifier, cyfrowych identyfikatorów dokumentów elektronicznych – prefiks DOI TN KUL to 18290). Czasopisma wydawane przez Towarzystwo znajdują się w bazach m.in. Polona (Repozytorium Cyfrowe Biblioteki Narodowej), CEEOL (Central and Eastern European Online Library), Clarivate Analytics – Emerging Sources Citation Index (Web of Science Core Collection), EBSCO, Polska Bibliografia Naukowa, Biblioteka Nauki, Scopus, JSTOR, znajdują się na liście ERIH⁺ (ERIH PLUS, European Reference Index for the Humanities). Index Copernicus, Google Scholar, POL-index, BazHum, ProQuest, Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers, ATLA Religion Database, Repozytorium Instytucjonalne KUL.

NAGRODY

1. Nagrodę im. Księdza Idziego Radziszewskiego za całokształt dorobku naukowego w duchu humanizmu chrześcijańskiego za rok 2021 Zarząd Towarzystwa Naukowego KUL przyznał 17 XI 2022 r. Panu Profesorowi Ryszardowi Legutce.
2. Decyzją Kapituły Nagrody Stowarzyszenia Wydawców Katolickich FENIKS 2022 Towarzystwo Naukowe KUL otrzymało nagrody i wyróżnienia:
 - Nagrodę *Feniks* w kategorii „historia” za publikację *Kościół w epoce Wędrówek Ludów*. T. 1. *Kościół w szczytowej fazie Wędrówek Ludów* autorstwa bpa Jana Śrutwy.
 - Nagrodę *Feniks* w kategorii „nauki kościelne” za pracę pt. *Osoba, społeczność, demokracja. W poszukiwaniu personalistycznych podstaw władzy społecznej*, autorstwa ks. dra Wojciecha Wojtyły.
 - Nagrodę *Feniks* w kategorii „tłumacz” za przekład *Maiores ad limina templi... Poezja epigraficzna epoki karolińskiej. Badania i przekłady* autorstwa ks. dr. hab. Tadeusza Gaci, prof. KUL, ks. dra hab. Jarosława R. Marczewskiego, dr Agnieszki Strycharczuk.
 - Nagrodę *Feniks* w kategorii „seria wydawnicza / dzieła zebrane” za publikację pt. *Staropolski dramat i dialog religijny*, pod redakcją dr hab. Justyny Dąbrowskiej-Kujko, prof. KUL.
 - Wyróżnienie Feniks w kategorii „publicystyka” za publikację *Rok liturgiczny z Chrystusem i świętymi*, autorstwa ks. prof. dra hab. Zdzisława Jańca.
 - Wyróżnienie Feniks w kategorii „tłumacz” za publikację: „*De ratione libros cum profectu legendi libellus. O owocnym sposobie czytania książek*”, Francesco Sacchiniego, w przekładzie, opracowaniu krytycznym i ze wstępem dra hab. Wiesława Pawlaka, prof. KUL.

SPIS TREŚCI

NONAGESIMA ADVENIENS... ARCHIVALIA SOCIORUM NOSTRORUM ET ALIORUM PARUM DIVULGATA

O życiu i działalności ks. dr. Antoniego Szymańskiego w ujęciu biografistyki pedagogicznej na 80. rocznicę śmierci (<i>Stanisław Sarek</i>).....	5
Ks. Edward WALEWANDER, Qui non cessit malis, sed contra audientior iit (Ten, który wbrew przeciwnościom tym odważniej szedł naprzód) – Ksiądz Rektor Antoni Szymański (1881-1942) i trudne początki KUL.....	7

CENTESIMO ANNO EXPLETO AB OBITU REV. DOM. ÆGIDII BENEDICTI RADZISZEWSKI C.U.L. FUNDATORIS ET PRIMI EIUS RECTORIS CZYLI W STULECIE ŚMIERCI KS. IDZIEGO BENEDYKTA RADZISZEWSKIEGO, ZAŁOŻYCIELA I PIERWSZEGO REKTORA KUL

Irena WODZIANOWSKA, „Umarł nasz ojciec” – uroczystości pogrzebowe Księdza Rektora Idziego Radziszewskiego w 1922 roku	23
„Dzieło ks. Idziego Radziszewskiego” – II sympozjum z cyklu „Nasz Założyciel ks. Idzi Radziszewski” zorganizowane przez OBnD KUL i TN KUL	29
Ewa ZIÓŁEK, Nagroda im. Księdza Idziego Radziszewskiego	31
Dwa „archiwalne dopowiedzenia” do artykułu <i>Nagroda im. Księdza Idziego Radziszewskiego</i> Prof. Ewy Ziólek (<i>Stanisław Sarek</i>)	31
Władysław TATARKIEWICZ, Wielcy i bliscy.....	45
Stefan Kardynał WYSZYŃSKI, Prymas Polski, 40-lecie Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (tekst autoryzowany)	51

DOCTORUM EMINENTIUM PERSONÆ – SYLWETKI UCZONYCH

LAUREAT NAGRODY IM. KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO

Krzysztof NARECKI, Laudacja wygłoszona 17 listopada 2022 roku na dorocznym publicznym zebraniu Towarzystwa Naukowego KUL z okazji wręczenia Nagrody im. Księdza Idziego Radziszewskiego Prof. dr. hab. Ryszardowi Legutce.....	57
--	----

Kazimierz PRZYBYŁKO, Wybitny badacz temperamentu – Prof. dr hab. Jan Jerzy Strelau (1931-2020)	65
--	----

IN MEMORIAM

*(Teksty do tego poddziału, jeśli nie zaznaczono inaczej,
opracował Stanisław Sarek)*

Prof. dr hab. Bogdan Walczak	71
Prof. dr hab. Jerzy Bartmiński	73
Dr. hab. Czesław Kępski, Prof. KUL	75
Ks. dr Antoni Tomkiewicz	77
Prof. dr hab. Zenon Leszczyński (<i>Małgorzata Nowak</i>)	79
Prof. dr hab. Jerzy W. Gałkowski	81
Ks. prof. dr hab. Henryk Zimoń SVD	83
Dr Stanisław Styrna SDB	85
Prof. dr hab. Mieczysław Gogacz	87
S. dr hab. Agata Mirek, Prof. KUL	89

SOCIETATIS SCIENTIARUM C.U.L.

RERUM ACTARUM SUMMARIUM

(A.D. MMXXII)

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI

TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL

(2022)

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego KUL za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 roku	93
Działalność naukowa Towarzystwa Naukowego KUL	117
Posiedzenia Wydziałów i Komisji	117
Konferencje naukowe	121
Projekty badawcze	123
Działalność wydawnicza Towarzystwa Naukowego KUL	125
Spis publikacji	125
Targi, promocje, kiermasze	131
Nagrody	133